

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ (DİNLER TARİHİ) ANABİLİM DALI

MESİH İNANLILARI VE TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Hazırlayan
Selami KURT

117686

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KATAR

ANKARA – 2002

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	V

GİRİŞ

A.Mesih İnanlısı ve İnanlılar topluluğu	1
B.Mesih İnanlılarının Tarihi	5
C.Türkiye’de Mesih İnanlıları Topluluğu	14

BİRİNCİ BÖLÜM

MESİH İNANLILARININ İNANÇ, İBADET VE AHLÂKÎ ÖĞRETİLERİ

A. MESİH İNANLILARININ İNANÇ ESASLARI	19
1. Tanrı İnancı	21
a. Baba	23
b. Oğul (İsa Mesih)	24
c. Kutsal Ruh (Ruhu’l-Kudüs)	25
2. Kutsal Kitap (Kitab-ı Mukaddes)	26
3. Günah Anlayışı	29
4. Keffaret	30
5. Kurtuluş	30
6. İsa Mesih’in İkinci Gelişi ve Tanrı Krallığı	31
7. Ahiret İnancı	34
B. İBADET VE AHLÂK	36
1. İbadet	36
a. Bireysel Olarak Yapılan İbadetler	38

b. Toplu Halde Yapılan İbadetler	39
c. Ayinler(Sakramentler)	41
c.a. Vaftiz	41
c.b. Komünyon (Ekmek Şarap Âyini)	42
2. Ahlâk	43

İKİNCİ BÖLÜM

MESİH İNANLILARININ TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ

A. GENEL OLARAK MİSYONERLİK	45
1. Misyon, Misyoner ve Misyonerlik	45
2. Hıristiyanlıkta Misyon ve Misyonerlik	47
B. MESİH İNANLILARININ TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ	52
1. Tanıtım ve Propaganda Faaliyetleri	56
a. Yayın Faaliyetleri	56
a.a. İnciller ve Dini Kitaplar	57
a.b. Anket, Broşür ve El İlanları	61
a.c. Dergi Yayınları ve Gazete İlanları	61
a.d. İşitsel ve Görsel Yayınlar	62
b. Kilise Faaliyetleri	64
c. Tanıtım Programları	65
d. Eğlence Programları ve Tiyatro Gösterileri	66
e. İnanç Turizmi Bünyesinde Yaptıkları Faaliyetler	67
f. Turistik Bölgelerdeki Faaliyetleri	70
2. Sosyal Faaliyetler	70
a. Özürlülere Yönelik Faaliyetleri	71

b. Afet Bölgelerinde Yaptıkları Faaliyetler	72
c. Çocuk Esirgeme Kurumları'ndaki Faaliyetleri	73
d. Sokak Çocukları Üzerindeki Faaliyetleri	74
e. Çocuk Kulüpleri	75
f. Şirket, Dernek ve Vakıflar.....	75
3. Eğitim Kurumlarına Yönelik Faaliyetleri	76
a. Üniversitelerdeki Faaliyetleri	77
b. Dil Kursları	78
4. Bölücü Faaliyetler	78
SONUÇ	83
ÖZET	87
ABSTRACT	88
KAYNAKÇA	89

ÖNSÖZ

“Mesih İnancısı” kavramı ülkemizdeki bazı Protestan toplulukları tarafından kullanılmaktadır. Bu topluluklar mezhepleşmeye karşı olan Bağımsız Protestan Kiliseleridir. Bu kiliseler, Katolik, Ortodoks ve Protestan Kiliselerinde görülen hiyerarşik yönetim sistemine karşı çıkarak her yerel kilisenin özerk olması gerektiğini savunurlar. Kendilerini gerçek Hristiyanlar olarak tanıtan Mesih İnancısı, diğer Hristiyanların İncil’den sapmış olduklarına inanırlar. Onlar, inanç ve uygulamalarında sürekli olarak İncil’i ve ilk Hristiyan topluluğunu referans gösteren Fundamentalist Hristiyanlardır. Sürekli olarak İncil’i ön plana çıkarmaları onların İncilci topluluklar olarak adlandırılmalarına sebep olmuştur.

Bugün dünyanın birçok ülkesinde bulunan Mesih İnancısı, misyonerlik faaliyetlerine büyük önem vermektedir. Onlar, misyonerliğin en büyük ibadet olduğuna inanırlar. Ülkemizde bulunan Mesih İnancısı, en yoğun misyonerlik faaliyetlerini sürdüren Hristiyan toplulukları olarak göze çarpmaktadır. Son on iki yıl içerisinde ülkemizde görülmeye başlayan Mesih İnancısı kiliselerinin sayısı, her geçen gün artmaktadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya gibi şehirlerimizde açtıkları kiliselerde faaliyetlerini yoğunlaştıran Mesih İnancısı, diğer illere de yayılmaktadır. Özellikle Hristiyan nüfusun bulunmadığı il veya semtlerde kiliseler açarak o bölgelerdeki insanları Hristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar. Mesih İnancısı yalnız kilise faaliyetleriyle değil yayın faaliyetleri, sosyal faaliyetler, eğitim faaliyetleri ve ülkenin bütünlüğüne zararlı bazı faaliyetleriyle misyonerlik faaliyetlerine dört koldan devam etmektedirler.

Kendilerini Mesih İnanlıları olarak tanıtan Hristiyan topluluklarını inceleme amacımız, son yıllarda ülke gündemine sık sık gelmeye başlayan bu grupların inanç yapılarını, diğer Hristiyan cemaatlerinden farklarını ve ülkemizdeki misyonerlik faaliyetlerinin ulaştığı boyutları ortaya koyarak bu konudaki boşluğu doldurmaktır.

Tez, Giriş ve iki Bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde genel olarak Mesih İnanlıları'nın kimliği, kısa tarihçeleri, bugünkü durumları ile Türkiye'deki Mesih İnanlıları hakkında bilgi verilmektedir. Birinci bölümde cemaatin inanç, ibadet ve öğretileri üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde genel olarak misyonerlik Faaliyetlerine değindikten sonra Mesih İnanlılarının Türkiye'deki faaliyetleri incelenmiştir. Sonuçta ise Türkiye'deki Mesih İnanlılarının inanç esasları ile bugünkü durumları değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada, her an ilgi ve görüşlerinden faydalandığım danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet Katar Bey'e, bilgisayar ortamında tezi yazmamda büyük katkıları olan arkadaşlarım Veli Aknar, Ömer Faruk Öztürk ve Mustafa Afşar'a, manevi desteklerini her an hissettiğim değerli mesai arkadaşlarım Yüksel Özgen ve İbrahim Baş'a teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

A.Ü.İ.F.D	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
ABCFM	: <i>American Board of Commissioners for Foreign Missions</i>
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
age.	: adı geçen eser
agm.	: adı geçen makale
Bkz.	: bakınız
C.	: cilt
Çev.	: çeviren
M.S.	: milattan sonra
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
S.	: sayı
s.	: sayfa
t.y.	: Tarih Yok
vb.	: ve bunun gibi

GİRİŞ

A. Mesih İnancısı ve İnancılar Topluluğu

“Mesih İnancısı”, “İnancılı” ve “İnancılar Topluluğu” tabirleri Türkiye’deki bazı Hristiyan cemaatleri tarafından kullanılmaktadır. Bu Hristiyan cemaatler, alışlagelmiş olan “Hristiyan”¹, ve “Kilise”² kavramları yerine Mesih İnancısı kavramını kullanmayı tercih etmektedir. Aslında İsa Mesih’e inanan kişileri ifade etmesi açısından bütün Hristiyanlar “Mesih İnancısı”dır. Ancak, bu ismin sadece Türkiye’deki bazı Protestan cemaatleri tarafından sürekli kullanılıyor olması bunun belli bir Hristiyan topluluğunu ifade ettiğini göstermektedir.³

Bazı Protestan topluluklarının “Hristiyan” veya “Protestan” kavramları yerine Mesih İnancısı kavramını tercih etmesinin çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Kanaatimizce bu cemaatler, “Hristiyan” ismini Müslümanlara, başta Haçlı Seferleri olmak üzere, Hristiyanlık tarihinin birçok olumsuz yönünü hatırlattığı için tercih etmemektedir. “Protestan” adını ise bu cemaatler kendileri benimsemeyip muarızları olan Katolikler tarafından verilmiş olması nedeniyle tercih etmemekte ve bunun yerine Mesih’e inanan anlamındaki “Mesih İnancısı” kavramını kullanmayı tercih etmektedir.⁴ Ülkemizde bulunan yabancı Protestan misyonerleri yukarıda

¹ Grekçe ‘Mesih’ anlamına gelen ‘Hiristos’ kelimesinden türetilmiş olan ‘Hristiyan’ kelimesi ‘Mesihe inanan kişi’ demektir. (Bkz. Ekrem Sarıkçıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Isparta 1999, s. 247; İsa’nın Yaşamı ve Kilise Tarihi, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2000, s. 202-206).

² Grekçe ‘Ekklesia’ sözcüğünden türetilen kilise kelimesi, İsa Mesih’e inanan kişilerin oluşturduğu topluluğu ifade etmektedir. (Bkz. Bruce Milne, *Tanrı Öğretisi*, çev. Levent Kınran, İstanbul 1995, s. 232).

³ Yusuf Miroğlu, *Mesih ve Birlik*, Lütuf Yayıncılık, İstanbul 1993, s.3; Hakkı Sevtap, *İnancılar Topluluğu*, İstanbul 1983, s. 10-11; William M. Miller, *Mesih İnancılarının İnanç ve Uygulamaları*, çeviren bilinmiyor, İstanbul t.y, s.3-5; C. S. Lewis, *İnanç Asıl Cevaplar Veren Hristiyanlığın Özü*, çeviren bilinmiyor, İstanbul t.y, s. 5-11.

⁴ G. Barker, *O’nun İzinde Hristiyanlık ve Laiklik Tarihi*, İstanbul 1985, s. 90-91; Turgay Üçal, *Pastörün Seyir Defteri*, İstanbul 2000, s. 70-71.

belirttiğimiz sebeplerle kullanmak istemedikleri Hristiyan ve Protestan isimleri yerine daha sempatik gördükleri Mesih İnanlısı adını kullanmayı tercih etmektedir.⁵ Zaten günümüze kadar Türkçe’de pek kullanılmayan “inanlı” veya “inanlılar topluluğu” tabirlerinin son zamanlarda bazı Protestan cemaatleri tarafından kullanılıyor olması, bu kavramların Türk diline yabancı misyonerler tarafından ortaya atıldığını göstermektedir.

Bu bağlamda, Protestan Hristiyan gruplarının tümü, kendilerini Mesih inanlısı olarak kabul etmekle birlikte onların çoğu kendileri için ayrı birer isim kullanmaktadır. Türkiye’de bulunan Protestan Hristiyanlardan bir kısmı Luteryan, Anglikan, Presbiteryen, Baptist ve Pentikostalist gibi adları kendileri için ayırt edici birer isim olarak benimsemişlerdir. Mesih İnanlısı adını ise herhangi bir Protestan mezhebine bağlı olmayan Bağımsız Protestan toplulukları kullanmaktadır. Bizim, tezimizde Mesih İnanlıları olarak tanımladığımız Protestan cemaatleri, Türkiye’de herhangi bir mezhebe tabi olmayan ve bu ismi öncelikli olarak kullanan Bağımsız Protestan Kiliseleridir.⁶

Hristiyan ülkelerin tümünde, mezhep anlayışını reddeden ve İncil’e bağlı olduklarını iddia eden köktenci topluluklar bulunmaktadır. Bu topluluklar, inanç ve uygulama açısından farklılık göstermelerine rağmen mezhep anlayışına karşı olmaları açısından birleşirler. Bu topluluklara göre İsa Mesih, herhangi bir mezhep

⁵ Mesih İnanlıları ismine, genellikle propaganda amacıyla yabancı misyonerler tarafından yazılmış eserlerin Türkçe çevirisinde rastlanmaktadır. Protestan misyonerleri tarafından kaleme alınan bu eserlerde Mesih İnanlısı ismi, gerçek Hristiyanı ifade etmek için kullanılmıştır. (Bkz. Nasıl Mesih İnanlısı Olunur? Müjde Yayıncılık, İstanbul 1992; C. S. Lewis, *İnanç, Asıl Cevaplar Veren Hristiyanlığın Özü*, çev.?, İstanbul t.y, s. 5-11; L. Jeter Walker, *Kutsal Kitap’ınız*, çev. Hande Taylan, İstanbul 1999, s. 91; William M. Miller, *Mesih İnanlılarının İnanç ve Uygulamaları*, çev. ?, İstanbul t.y, s.3-5.

⁶ *Mesih İnanlılarının Türkiye’deki Hakları*, Ankara t.y. , s. 5, 11; Jerry Bridges, *Kutsallığa Doğru*, İstanbul 1997, s. 19, 31, 39, 48; Carlos Madrigal, *Ruhsal Armağanlar ve İnanlıların Hizmeti*, İstanbul 1997, s. 9, 10, 19; L. Jeter Walker, *Kutsal Kitap’ınız*, çev. Hande Taylan, İstanbul 1999, s. 91; Turgay Üçal, *Tanrı Çizgisi*, İstanbul 1998, s. 55, 61.

kurmadığı gibi Kitabı Mukaddes'te de bu anlayışa rastlanmamaktadır. Onlara göre IV. yüzyılda resmi Katolik Kilisesi ortaya çıkana kadar yerel kiliseler özerk bir yapıya sahipti. Katolik Kilisesinin ortaya çıkmasıyla hiyerarşik yapılanma da ortaya çıkmış ve bu durum İsa Mesih Kilisesinin asıl yapısını bozmuştur. Mesih İnancılılarına göre, mezhep anlayışında varolan hiyerarşik yapıyı kabul etmek, İsa Mesih'i reddetmek demektir. Mesih İnancılıları, Kilisenin başı olarak kabul ettikleri İsa Mesih'in vekili sayılan gözetmen veya gözetmenlerin dışında hiçbir otoriteyi kabul etmezler. Bundan dolayı bütün Bağımsız Protestan Kiliseleri, hiçbir mezhep veya dini otoriteye itaat etmeyip doğrudan İsa Mesih'e bağlı olduklarını vurgulamak amacıyla "Mesih İnancılısı" tabirini öncelikli olarak kullanmaktadırlar.⁷

Bağımsız Protestan Kiliseleri, yerel kiliselerin hiçbir merkeze tabi olmaması gerektiği ilkesini Kitabı Mukaddes'e dayandırdıklarını iddia etmektedirler. Onlar, her yerel kilisenin doğrudan doğruya Kitabı Mukaddes'e ve İsa Mesih'e bağlı olması gerektiğini savunarak hiyerarşik yapılanmaya karşı çıkarlar. Hristiyan mezhepleri ise, Mesih İnancılılarının tam aksine, hiyerarşik yapının ve ihtiyar heyetli kilise yönetiminin Kitabı Mukaddes'e dayandığına inanmaktadırlar.⁸ Kilise yönetimi konusunda, Hristiyan mezhepleri arasında görülen bu farklı uygulamalar aslında, başlangıçta bu konuda belli bir uygulamanın olmadığını göstermektedir.

Mesih İnancılılarının Kitabı Mukaddes'e dayandırdıklarını iddia ettikleri bağımsızlık anlayışını kabul etmek, bazı sebeplerden dolayı güçleşmektedir. Zira ülkemizde bulunan bütün Bağımsız Protestan Kiliselerinde dikkat çeken husus, Türkiye'ye gelen yabancı misyonerler tarafından organize edilerek kurulmaları ve daha sonra Türk pastörlerin denetimine verilmiş olmalarıdır. Bununla birlikte

⁷ Miroğlu, age, s. 4,10,50; Milne, age, s. 262-264; Sevtap, age, s. 130; Barker, age, s. 21.

⁸ Thomas Withrow, *Elçisel Kilise*, çev. Baturalp Bal, İstanbul 1998, s. 64-68; Milne, age, s.262-264; K. Bihlmeyer - H. Tuchle, *I-IV. Yüzyıllarda Hristiyanlık*, İstanbul 1972, s.74-85.

Türkiye'deki bazı Bağımsız Protestan Kiliselerinin yabancı uyruklu pastörleri, halen maaşlarını diğer ülkelerde bulunan Bağımsız Kiliselerden almaktadırlar.⁹ Bu gerçekler, ülkemizdeki Bağımsız Protestan kiliselerinin hiyerarşik bir yapılanmayı benimsediklerini göstermese de ekonomik olarak yurtdışındaki bazı kilise ve kurumlara bağlı olduklarını göstermektedir. Ayrıca ülkemizde kendilerini Mesih İnancısı olarak adlandıran kiliselerin bağımsızlık iddialarına rağmen, bir araya gelerek 'Temsilciler Heyeti' adı altında bir üst kurul oluşturdıkları görülmektedir.¹⁰ Yerel kilise dışında herhangi bir otorite kabul etmeyen Mesih inancılarının bu uygulaması da bağımsızlık iddialarıyla çelişmektedir. Üstelik bu topluluklar yukarıda belirtilen üst yapının yanında zamanla yeni bazı lokal yapılanmalara gitmektedir. Bu çerçevede Mesih İnancıları Kiliselerinden bazıları zamanla belli bir Protestan mezhebine katılabilmektedir. Merkezi Ankara'da bulunan Kurtuluş Kiliseleri buna en güzel örnektir. Başlangıçta, Bağımsız Protestan Kilisesi olarak ortaya çıkan Kurtuluş Kiliseleri, 2000 yılı içinde Ankara'da üç ve Adana'da bir olmak üzere dört kiliseyle birlikte merkezi Amerika'da bulunan "International Church of The Foursquare Gospel" adlı Uluslararası Pentikostal¹¹ Kiliseye bağlandıklarını ilan etmiştir. Bunu yaparken, hazırlamış oldukları broşürde tarihin hiçbir döneminde yerel kiliselerin dünya çapındaki Kiliselerden gerçekte bağımsız olmadığını itiraf etmişlerdir. Aynı broşürde, bir mezhebe tabi olma gerekçesi olarak, küreselleşen

⁹ Ankara, Batıkent'teki evini kilise olarak kullanan Amerikalı Mesih İnancısı Daniel Wickwire, ABD'de bulunan Elmbrook Church'un maaşlı bir misyoneridir. Güngören Bağımsız Protestan Kilisesi'nin pastörü Nigel Piror, Üsküdar Mesih İnancıları Topluluğu'nun pastörü de Ian Mitchel isimli yabancılardır. (Bkz. Mustafa Numan Malkoç, *Günümüzde İstanbul'daki Protestan Kiliseleri*, Yüksek Lisans Tezi, M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997, s. 78-82).

¹⁰ Türkiye'deki bütün Bağımsız Protestan Kiliselerinin katılımıyla oluşan 'Temsilciler Heyet'i, ortak inanç bildirgesi oluşturmuştur. (Bkz. *Türkiye Bağımsız Protestan Kiliseleri Ortak Bildirgesi* başlıklı broşür; www.isamesih.org/kiliseler).

¹¹ Adını pentikost olayından alan Pentikostçuluk, XX. yüzyılda her Hristiyan'ın ikinci defa Kutsal Ruh deneyimini kişisel olarak yaşaması gerektiğini savunarak ortaya çıkmıştır. Pentikostçuluğun en önemli savunucularından biri John Wesley'dir. (Bkz. Barker, age, s. 242).

dünyada birtakım maddi-manevi sorunların kolaylıkla aşılabilmesi gayesinin yattığı anlatılmaktadır.¹² Bunun gibi, şu an bağımsız olarak bildiğimiz birçok kilisenin gelecekte bazı mezheplere ve organizasyonlara katılma ihtimali söz konusudur. Bütün bunlar, bu toplulukların iddia ettikleri kadar bağımsız olmadıklarını göstermektedir.

B. Mesih İnanlılarının Tarihi

Mesih İnanlıları, varlıklarını havarilere kadar dayandırmaktadır. Onlara göre, havariler dönemindeki ilk yerel kiliseler yönetim açısından özerk olup herhangi bir merkezden yönetilmemiştir. Bir başka deyişle, her yerel Kilise kendi bünyesinde bir yönetim şekli oluşturmuş ve her konuda tek söz sahibi bu yönetim olmuştur. Oluşturulan bu yönetimler dışardan herhangi bir kişi, kurul veya organizasyona başvurmamış ve kendi işlerini kendileri yürütmüştür. Mesih İnanlıları da tıpkı bu eski topluluklar gibi özerk bir yapılanmayı savunmakta ve hiyerarşik kilise anlayışını reddetmektedir. Çünkü bunlara göre, her yerel kilisenin başı İsa Mesih'tir. İsa Mesih ise herhangi bir mezhep kurmamıştır. Bu durumda onlara göre, belli bir mezhep anlayışını benimseyerek hiyerarşik bir kilise yönetimini kabul etmek, İsa Mesih'in başkâhinliğini inkar etmek olur. Bu nedenle, her yerel Kilisenin özerk bir yapıya sahip olması gerekir. İsa Mesih'in başkâhinliği de ancak bu şekilde gerçekleşebilir.¹³ Kilisenin yönetimi konusundaki bu iddia, bugünkü Bağımsız Protestan Kiliselerinin temel dayanağını oluşturmaktadır.

Mesih İnanlılarının böyle bir iddia içinde olmalarının nedeni, başlangıçta bu konuda açık bir uygulamanın olmamasıdır. Kitabı Mukaddes'te de kilise yönetiminin

¹² Bkz. 'Kurtuluş Kiliseleri' adlı bir broşür; www.kurtulus.org; www.foursquare.org.

¹³ Miroğlu, age, s. 4-5, 50; Milne, age, s. 262-264; Sevtap, age, s. 10-11; Barker, age, s. 19-22.

nasıl olacağı konusu açıkça ortaya konmamıştır. Ancak, konuyla ilişkili olduğu varsayılan bazı bölümlerin yorumlanmasıyla çeşitli uygulamalar ortaya çıkmıştır. Özellikle Pavlus'un çeşitli topluluklara yazdığı mektuplarda farklı uygulamalar göze çarpmaktadır. Bazı kiliselerde seçimle gözetmen veya gözetmenler seçilirken, bazılarında bir kişinin atamasıyla gözetmen olunduğu görülür.¹⁴ Bununla birlikte bir kilise problem olarak gördüğü bir konuyu kendisi dışında başka bir kilisenin gözetmenlerine başvurarak çözüm yolu arayabilmiştir. Mesela Havariler döneminde, Yahudi şeriatına uyma konusunda Antakya Kilisesi'nde ortaya çıkan tartışma dolayısıyla Pavlus, Barnaba ve bir grup Hristiyan bu sorunu Kudüs Kilisesi'ne götürerek çözmek istemişlerdir.¹⁵

İlk Hristiyan cemaatlerinde kilise yönetimi konusunda farklı uygulamaların görülmesi ve Kitabı Mukaddes'te bu konuda açık bir nassın olmaması, Hristiyan mezheplerini farklı uygulamalara sevk etmiştir. Katolik, Ortodoks ve Ermeni Kiliseleri hiyerarşik bir kilise yönetimini benimserken çeşitli Protestan Kiliseleri de bu konuda farklı uygulamaları tercih etmektedirler. Anglikan Kilisesi hiyerarşik yönetim şeklini benimserken, Presbiteryen Kilisesi ihtiyar heyetli yönetim şeklini, Bağımsız Protestan Kiliseleri de daha çok tek önderli yönetim sistemini tercih etmektedirler.¹⁶

Mesih İnancılıları, IV. Yüzyılda Roma İmparatoru I. Konstantin döneminde, Hristiyanlığın resmi din olarak benimsenmesiyle, dinde yozlaşmaların başladığına inanırlar. Onlara göre Kilisenin, devletin himayesine girerek İmparatorun otoritesini

¹⁴ Titus, 1:5-16; Resullerin İşleri, 1:6:3, 14:23, 23-26.

¹⁵ Resullerin İşleri, 15:1-41, 16:4.

¹⁶ Witrow, age, s.56-68; Milne, age, s.262-264.

tanınması ile İsa Mesih'in başkahinliği reddedilmiştir.¹⁷ Bu dönemden itibaren dinde kurumsallaşma ve yozlaşma başlamış ve yeni Hristiyan olanlar aracılığıyla pek çok paganist gelenek Hristiyanlığa girmiştir. Mesih İnancılıları, İsa'nın öğretilerinde bulunmayan mezhepçiliğin de bu dönemde başladığına inanırlar.¹⁸

Mesih İnancılıları, yozlaşmaların başladığı ilk yüzyıllardan bugüne hiçbir merkeze tabi olmayan bağımsız kiliselerin varolageldiği iddiasındadırlar. Onlar, Hristiyanlığın ortaya çıkışından sonra tarih sahnesinde görülen Montanistler¹⁹, Novatyanlar²⁰, Donatçılar²¹, Priskilliyanlılar²², Pavlikanlar²³, Albililer²⁴, Vodualar²⁵ vb. grupları gerçek Hristiyanlığı benimseyen bağımsız topluluklar olarak takdim ederler. Ancak, bu grupları incelediğimizde, bunların tarihi süreç içerisinde bazı dinî konulardaki tartışmalardan doğduğunu görmekteyiz. Mesela Montanistler, II.

¹⁷ Devlet-kilise birlikteliğini kabul etmeyen ve bütün konularda Kitabı Mukaddes'in otoriterliğini savunan Mesih İnancılıları, siyasal bir otorite olan İmparator I. Konstantin'in başkanlığında gerçekleştirilen İznik Konsili'nde alınan kararları kabul etmektedirler. Kitabı Mukaddes'i inançlarının yegane dayanağı olarak gösteren Mesih İnancılılarının, siyasal bir liderin başkanlığında toplanan İznik Konsili'nde alınan kararları inanç bildirgesi olarak kabul etmesi bir çelişki olarak dikkati çekmektedir.

¹⁸ Miroğlu, age, s. 22; Sevtap, age, s.146-157; Christopher Dawson, *Batının Oluşumu*, çev: Dinç Tayanç, İstanbul 1976, s:53-54; Mehmet Aydın, *Din Fenomeni*, Konya 1993, s. 137; Barker, age., s. 40-41.

¹⁹ İsmi II. yüzyılda yaşayan kurucusu Montan'dan almıştır. Gnostizm'e tepki olarak ortaya çıkarak Kutsal Ruh'a ve ondan gelen olağanüstü yetilere önem veren bir harekettir. (Bkz. K. Bihlmeyer-H. Tuchle, *I-IV. Yüzyıllarda Hristiyanlık*, İstanbul 1972, s. 119-120).

²⁰ III. yüzyılda Roma'da Novatyan adlı bir Hristiyanın başını çektiği bir harekettir. İnancılılarından dönenlerin hiçbir surette tekrar kiliseye kabul edilmemesi gerektiğini savunmuşlardır. Novatyanlar, murdar saydıkları diğer topluluklardan kendilerini ayırt etmek için 'Kathari' (Temiz Yürekliler) adını benimsemişlerdir. (Bkz. Barker, age, s.35).

²¹ Bu grup adını önderleri Donat'tan(ö. 355) almıştır. Bunlar, İmparator Diokletyan döneminde ortaya çıkmış ve pagan idarenin baskılarından kurtulmak için kutsal yazıları Roma memurlarına teslim edenlere tepki göstererek ayrı bir topluluk oluşturmuşlardır. (Bkz. Barker, age, s. 43).

²² IV. Yüzyılda İspanyol bir Hristiyan olan Priskilliyan'ın önderliğinde ortaya çıkan bir harekettir. Bebek vaftizine karşı çıkarak, merkezi yönetimi reddetmişlerdir. (Bkz. Barker, age, s. 44-45.)

²³ VI-X. Yüzyıllar arasında Ermenistan, Trakya, Bulgaristan, Sırbistan ve Bosna'da görülen bir harekettir. Tanrıyla aracısız ilişki kurulabileceğini kabul ederler. İmanlı olarak vaftiz olmayı kabul edip, çocuk vaftizini kabul etmezler. Merkezi yönetimi reddederler. (Bkz. Barker, age, s. 95-97.)

²⁴ XI. Yüzyılda Fransa'nın Albi kasabasında ortaya çıkan bir harekettir. Petrobrusyanlar ve Henriciler olarak da adlandırılan Albililer, XIV. Yüzyıldan sonra tarih sahnesinde görülmezler. (Bkz. Barker, age, s.98).

²⁵ Varlıklarını havarilere kadar dayandıran ve Kitabı Mukaddes'e önem veren bir Hristiyan hareketidir. Papa'nın ve papazların yetkilerini reddederler. Hz. Meryem ve azizlere dua edilmesini kabul etmezler. Reformasyon döneminde Protestanlara katılmışlardır. (Bkz. Barker, age, s. 99-100.)

yüzyılda Gnostizm'e²⁶ tepki olarak ortaya çıkmış ve Kutsal Ruh'un önemine vurgu yapmışlardır. Novatyanlar, III. yüzyılda baskılar dolayısıyla inançlarından dönen kişilerin bir daha Hristiyanlığa kabul edilmemesi gerektiğini savunarak ortaya çıkmışlardır. Diğer gruplar da Hristiyan dünyası içinde Katolik Kilisesi'nden farklı düşünen bazı kişilerin önderliğinde ortaya çıkmış hareketlerdir. Katolik Kilisesinin hakimiyet sınırları içinde ortaya çıkan bu hareketler, sürekli baskı altında tutulmuşlardır. Katolikler tarafından baskı altına alınan bu gruplar, gerçek Hristiyanların kendileri oldukları iddiasında olmuşlardır. Katolik Kilisesine rağmen ortaya çıkan bu gruplar, varlıklarını meşrulaştırmak için sürekli olarak kiliselerin bağımsız olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu iddialarını desteklemek için de Kitabı Mukaddes'i ön plana çıkarmışlardır.²⁷

Yerel kiliselerin bağımsız olması gerektiğini savunan topluluklar, XVI. yüzyılda ortaya çıkan reform hareketine kadar küçük gruplar halinde varlıklarını devam ettirmiştir. Reform hareketiyle birlikte bağımsızlık talepleri daha çok seslendirilmeye başlanmıştır. Reformun önderleri olan Luter, Zwingli ve Calvin birçok konuda Katolik Kilisesi'ne karşı çıktıkları halde bunların bağımsızlık konusundaki görüşleri Katoliklerle aynı çerçevededir. Nitekim Luter, Zwingli ve Calvin kurdukları kiliselerde devlet-kilise işbirliğini devam ettirmişlerdir. Bununla birlikte, reform hareketleri bünyesinde Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde 'Bağımsızlar' olarak nitelendirilen gruplar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Anabaptistler, Püritenler,

²⁶ Gnostisizm, İnsanların ya maddi vasıtalar veya olağanüstü ruh durumları aracılığıyla Tanrı veya meleklerle konuşabileceğine inanan düşünce. (Bkz. K. Bihlmeyer-H. Tuchle, *I-IV. Yüzyıllarda Hristiyanlık*, İstanbul 1972, s.105-108; Christopher Dawson, *Batının Oluşumu*, çev. Dinç Tayanç, Dergah Yayınları, İstanbul 1976, s. 53).

²⁷ Miroğlu, age, 28; Barker, age, s. 98-101; Sevtap, age, s. 159.

Presbiteryenler, Pilgrim Babalar, Baptistler ve diğer bağımsız küçük topluluklar kilise yönetiminin bağımsız olması gerektiğini savunmuşlardır.²⁸

Reform hareketiyle birlikte İngiltere ve Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde bağımsız kilise anlayışına sahip gruplar ortaya çıkmıştır. Kısa sürede büyüyen bu gruplar, bulundukları ülkelerdeki devlet kiliselerince baskı altında tutulmuşlardır. Bu yüzden baskı gören grupların çoğu, özgürlüklerini bulabildikleri başka ülkelere göç etmişlerdir. Bu bağlamda özellikle Kuzey Amerika, XVII. yüzyılın başından itibaren birçok Avrupa ülkesinden göç almıştır.²⁹ Özgürlük arayışıyla Amerika'ya gelen Avrupalı Protestan gruplar, 1776'da kabul edilen Amerikan Bağımsızlık Bildirgesiyle kendilerini ifade edebilme özgürlüğünü elde etmişlerdir. Bundan sonra mevcut Protestan mezhepleri büyümeye devam ederken bazı yeni Protestan topluluklar da ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Amerika'da bazı Metodist, Baptist ve Presbiteryen Kiliseleri merkezi idarelerini reddedip özerk topluluklar kurmuşlardır. Dwight Moody(1837-1899) gibi bazı kişilerin önderliğinde hiçbir merkeze tabi olmayan kiliseler kurulmuştur. Bu dönemde İrlanda'da ortaya çıkan 'Mesihçi Kardeşler' de kiliselerin özerk olması gerektiğini savunmuşlardır. İskoçya Presbiteryen Kilisesinden ayrılan bir grup, İskoçya Bağımsız Kilisesini kurmuştur. İskoçyalı Robert Haldore'nin etkisiyle İsviçre ve Fransa'da bağımsız topluluklar ortaya çıkmıştır.³⁰

Amerika, İngiltere, Almanya, İrlanda, İskoçya, İsviçre ve Fransa'da görülen bu Mesih İnancılıları topluluklarının köktenciler olarak gündeme gelmeleri XIX ve XX.

²⁸ Barker, age, s. 116-119; Sevtap, age, s. 160-164.

²⁹ Barker, age, s. 178; Sevtap, age, s. 164-165.

³⁰ Barker, age, s.178-182 , 199-205, 207- 217; Sevtap, age, s. 164-165.

yüzyıllarda olmuştur. Mesih İnancılıları bu dönemde, Aydınlanmacı,³¹ Darwinci,³² ve Liberal ilahiyatçıların³³ Kitabı Mukaddese yönelik eleştirilerine karşı İncil'in yanılmazlığını savunmuşlardır.³⁴ Bu çerçevede Amerikalı bazı Mesih İnancılıları 1915-1916 yılları arasında 'The Fundamentals' (Temel Prensipler-Temeller) başlığıyla bir yazı dizisi yayınlamışlar ve bu yazılarla İncil'in mutlak doğruluğunu savunmuşlardır. Amerikan Protestanlığı içinde oluşan, Kutsal Kitaba yönelik hiçbir bilimsel ve eleştirel yorumu kabul etmeyip sadece metinlerin ifade ettiği manalara bağlı kalınması gerektiğini savunan bu düşünceye 'Fundamentalizm' denmektedir.³⁵

Hızlı değişimlere duygusal bir tepki olarak ortaya çıkan Fundamentalizm, tehdit altındaki kimliğin korunması ve kayıp kimliğin yeniden inşası amacını gütmektedir. Bu itibarla temellere dönüş anlamına gelen Fundamentalizm, aslında

³¹ İngiltere'de Deizm'le başlayıp bütün Avrupa'da Aydınlanma olarak adlandırılan akılcılık hareketinin savunucularıdır. Aydınlanmacılar, her şeyi aklın ölçülerine göre değerlendirerek Kitabı Mukaddesi eleştirmişlerdir. (Bkz. Tuncar Tuğcu, *Batı Felsefesi Tarihi*, Ankara 2000, s. 483-490; Annemarie Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, Ankara 1955, s. 146).

³² Darwin, 'Türlerin kökeni' adlı eseriyle evrim teorisini ortaya atmıştır. Bu teoriye göre insan ve diğer canlılar fiziki olarak çeşitli evrelerden geçerek bugünkü durumlarına gelmiştir. Darwin evrim teorisine Kitabı Mukaddesin ortaya koyduğu yaratılış inancına ve dolayısıyla dinin kendisine karşı çıkmıştır. (Bkz. Barker, *age*, 238)

³³ Kitabı Mukaddesin doğruluğuna olan inancın iyice zayıfladığı bu dönemde bazı Hristiyan ilahiyatçıları yeni gelişmeler ve bilimsel verilerle kutsal metinlerin tezat teşkil etmeyeceğini savunmuşlardır. Bu ilahiyatçılar, kutsal metinlerle bilimsel veriler arasındaki tezatın tarihsel ve eleştirel metot kullanılarak giderilebileceği düşüncesindedirler. Bu düşünceye göre dînî hakikatler, Kutsal Kitap'ın kelime ve harflerinde değil, bu metinlerin hayata tatbikiyle ortaya çıkmaktadır. Kutsal Kitap'ta dar anlamdaki tarihsel metinlerin yanı sıra mecazlar, efsaneler, masallar, mütler vs. bulunmaktadır. Bütün bunların anlaşılabilmesi için eleştiriye ve yoruma tabi tutulması gereklidir. Alman ilahiyatçı Rudolf Bultmann İncil'in etkili olabilmesi için bu efsanelerden arındırılması gerektiğini savunuyordu. Birçok ilahiyatçı Bultmann'ın bu görüşlerine karşı çıkmıştır. Çünkü Bultmann efsaneyi gerçekten ayırmak için nesnel bir ölçüt önerememiştir. (Bkz. Tunç Eralp, "Hristiyan Fundamentalizmi", *İlim ve Sanat Dergisi*, İstanbul Mayıs 1995, s. 25; Barker, *age*, s. 238-239).

³⁴ İncil'in mutlak doğruluğunu savunan inanılardan birisi Amerikalı John Gresham Machen (1881-1937)'dir. İngiliz filozofu C.S. Lewis de (1898-1963) yazdığı 'Mere Christianity' (Katıksız Hristiyanlık) adlı eseriyle Fundamentalizmin savunucularından olmuştur. (Bkz. Milne, *age*, s. 88; Bertrand Russell, *Batı Felsefesi Tarihi*, çev. Muammer Sencer, İstanbul 1983, s.39-61; Barker, *age*, s. 238.

³⁵ Eralp, *agm*, s. 25; Barker, *age*, s. 240-241; Erhan Yazar, "Uluslararası Medya, Terör, Oryantalizm ve Fundamentalizm", *İlim ve Sanat dergisi*, İstanbul Mayıs 1995, s. 12-13; Suat Yıldırım, *Mevcut Kaynaklarına göre Hristiyanlık*, Ankara 1988, s. 193-194; *Ana Biritanica Genel Kültür Ansiklopedisi*, Editör Kurulu Başkanı: Philip W.Goetz, "Fundamentalizm", İstanbul 1994, XIII/44; *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi*, Editörler: Sefa Kılıçoğlu-Nezihe Araz, "Fundamentalizm", İstanbul 1978, IV/878.

efsanevi bir başlangıca dönüştürülen geçmiş tarihi çağa dönüşü ifade etmektedir. Fundamentalist görüş, tarihi olay ve uygulamaların zaman üstü gerçekler olduğuna hükmetmiştir. Bu şekilde tarihin bir bölümü mutlaklaştırılmıştır.³⁶

Amerikan Protestanlığı içinde ortaya çıkan Hristiyan Fundamentalizmi üç konuya özellikle önem vermiştir:

- 1- İncil'in yanılmazlığı
- 2- Dünyanın günahlılığı
- 3- İsa Mesih'in yaklaşmış olan ikinci gelişi

Bu üç ilke Fundamentalist hareketin karakterini oluşturmaktadır. Bununla birlikte bu ilkeler içerisinde yer almayan başka bazı hususların da inanç esası olarak benimsendiği görülmektedir. Mesela, ABD'deki çoğu Protestan Fundamentalist açısından İsa'nın babasız doğumuna olan inanç, vazgeçilmez bir ilkedir.³⁷

Yukarıda belirtilen ilkelerin tamamına büyük önem veren Mesih İnancılıları, Fundamentalist düşüncenin temsilcileridir. Onlar, tek yetki kaynağı olarak kabul ettikleri Kitabı Mukaddes'in yanında ilk Hristiyan toplumunun uygulamalarını da kendilerine esas aldıklarını iddia ederler. Kilise yapılanmalarını da ilk Hristiyan toplumunun idare şekline dayandırırılar. İnanç ve uygulamalarını bu iki temel üzerine kurduklarını iddia eden Mesih İnancılıları, gerçek Hristiyanların kendileri olduklarını savunagelmışlerdir. Onlara göre, Katolik ve Ortodoks Kiliselerinin tümü ile Protestan Kiliselerinin bir kısmı, gerçek Hristiyan değildir.³⁸

³⁶Eralp, *agm.*, s.25, 28; Kemal Çiçek, "Hristiyanlık ve Müslümanlıkta Fundamentalizm Üzerine", Türkiye Günlüğü, Temmuz-Ağustos 1995, S.35, s.102.

³⁷Eralp, *agm.*, s. 27; Ahmet Pılığ, "Prof. Dr. Nur Vergin'le Fundamentalizm Üzerine", İlim ve Sanat Dergisi, Mayıs 1995, s. 5.

³⁸John Calvin, *Kutsal Kitap Hristiyanlığı*, çev. Baturalp Bal, İstanbul 1999, s. 14-17; Reinhard Bonnke, *Ateşli Müjdecilik*, çev. Levent Kınran, İstanbul 1990, s. 61-63; Milne, *age*, s.22-24; Walker, *age*, s. 88-100; Barker, *age*, s. 239.

Kendilerini gerçek Hristiyanlar olarak tanıtan köktenci Mesih İnancıları, XX. yüzyılda Hristiyan âleminde ortaya çıkan yeni dinî hareketlerden etkilenmişlerdir. Bu yüzyılda her Hristiyanın suyla vaftizinden sonra ikinci kez de Kutsal Ruh'ta vaftiz olması gerektiğini savunarak ortaya çıkan Pentikostalist düşünce,³⁹ Mesih İnancılarını etkilemiştir. Bunun sonucunda bazı Mesih İnancıları Pentikostalist düşünceyi benimsemişlerdir.⁴⁰

Pentikostalist düşünceden başka Mesih İnancıları topluluğunu etkileyen diğer bir dinî akım da karizmatik⁴¹ anlayış olmuştur. Bugün bazı Mesih İnancıları toplulukları, karizmatik olarak bilinirler. Bu Kiliseler, Kutsal Ruh'la vaftiz olmanın alameti olarak, olağan üstü hallerin görülmesi gerektiğine inanırlar. Bilinmeyen dillerde konuşma ve hastaları iyileştirme bu olağan üstü hallerden ikisidir. İstanbul'da bulunan Türk Uluslararası Mesih İnancıları Topluluğu, Türk Protestan Kilisesi, Güngören Bağımsız Protestan Kilisesi, Üsküdar Mesih İnancıları Topluluğu köktenci ve karizmatik kiliseler olarak ön plana çıkmaktadır.⁴²

Pentikostalist düşünceyi ve Karizmatik anlayışı benimseyen Mesih inancıları yanında her iki düşünceye katılmayan topluluklar da vardır. Bu topluluklar, inancının Kutsal Ruh'la dolmasını Kitabı Mukaddes'e yeterince uymasına bağladıkları gibi

³⁹ Pentikostalist düşünce, her Hristiyanın Kutsal Ruh'ta ikinci bir vaftiz olması gerektiğini savunarak ortaya çıkmıştır. Pentikostçular, İsa Mesih'in kurtarıcı, Kutsal Ruh'la vaftiz edici, şifa verici ve tez gelecek olan kral olduğu üzerinde dururlar. Kutsal Ruh'a ve Ruhsal Armağanlara vurgu yapan Pentikostçular, muhalifleri tarafından Kitabı Mukaddese önem vermemek, akıl ve kültürü hor görmek, aşırı duygusallığa kapılmak ve âyinlerde uygunsuz davranışlarda bulunmakla suçlanmışlardır. (Bkz. Milne, age, s.198-199; Barker, aage, s. 242-244).

⁴⁰ Ankara'nın Kurtuluş, Çankaya, Ulus semtlerinde ve Adana'da bulunan kiliselerden oluşan Kurtuluş Kiliseleri, 2000 yılına kadar bağımsız birer kilise iken bu yıl Amerika'da bulunan Pentikostalist bir kiliseye bağlanmışlardır. (Bkz. 'Kurtuluş Kiliseleri' adlı bir broşür).

⁴¹ 1961 yılında ABD'nin Kaliforniya Eyaletinde Episkopal bir Kilisenin pastörü olan Father Denis Bennet tarafından başlatılmıştır. Bu kişi, ruhta vaftiz olduğunu ve bilinmeyen dillerde konuştuğunu açıklamıştır. Bu şekilde iddiada bulunan Hristiyanlara Yunanca 'Charism' kelimesinden türetilmiş ve Ruh'un tabiat üstü armağanları anlamına gelen Charismatics ismi verilmiştir. (Bkz. Carlos Madrigal, Ruhsal Armağanlar ve İnancıları Hizmeti, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 76-77).

⁴² Carlos Madrigal, *Ruhsal Armağanlar ve İnancılarının Hizmeti*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 76-77; Milne, age, s. 214; Barker, age, 245; Malkoç, age, s.72.

karizmatik anlayışa da önem vermezler. Bu farklı anlayışlarına rağmen bunlar, Mesih İnancıları arasındaki bu tür anlayış farklılıklarının önemli olmadığını, Pentikostal ve Karizmatik anlayışa sahip inancılıların da kendileriyle aynı kiliseye mensup olabileceğini iddia etmektedirler. Ancak, bu konularda farklı düşünen Mesih inancılılarının ayrı topluluklar oluşturdukları bir gerçektir. Bugün Karizmatik düşünceyi benimseyen Mesih İnancıları ile bu düşünceyi benimsemeyenler ayrı kiliseler oluşturmuşlardır.⁴³

Bugün bütün Mesih İnancıları topluluklarında ön plana çıkan en önemli özellik İncilci olmalarıdır. Onlar, misyonerlik faaliyetlerinde kişi veya kurumları değil İncil'i ön plana çıkararak onun dışında hiçbir otorite tanımadıklarını hissettirmeye çalışırlar. Bu topluluklar, İncil'i dünyanın her yerine yaymak amacıyla bir çok ülkede faaliyet göstermektedirler. Onlar, bulundukları ülkelerin diline çevrilen İncilleri ücretsiz olarak bütün insanlara ulaştırmaya çalışırlar. Bununla birlikte Karizmatik anlayışı benimseyen Mesih İnancıları, misyonerlik faaliyetlerinde hastaları iyileştirdiklerini ve bilmedikleri dillerde konuştuklarını iddia ederek insanları etkilemeye çalışırlar.⁴⁴

Dünyanın bir çok ülkesinde faaliyet gösteren Mesih İnancıları, son yıllarda ülkemizde de yoğun misyonerlik faaliyetleriyle dikkat çekmektedir. Özellikle ülkemizin büyük şehirlerinde faaliyetlerini yoğunlaştıran Mesih İnancıları, her geçen gün kilise sayılarını artırmaya çalışmaktadır. Bu gayeyle Hristiyan halkının bulunmadığı şehir veya semtlerde açtıkları kiliselerde bölge halkını Hristiyanlaştırma faaliyetlerini yürütmektedirler.

⁴³ Malkoç, age, s. 50, 70; Madrigal, age, s. 11-15; Barker, age, s. 242-245.

⁴⁴ *Türk Protestan Kilisesi*, s. 10; Reinhard Bonnke, *Ateşli Müjdecilik*, çev. Levent Kınran, İstanbul 1997, s. 47-70.

C. Türkiye’de Mesih İnancıları Topluluğu

1960’lı yıllardan itibaren, Amerika, İngiltere, Almanya, G. Kore ve Kanada’dan ülkemize gelen yabancı Mesih İnancıları öncelikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerimizde faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bu illerde başlayan faaliyetler daha sonra Bursa, Antalya, Gaziantep ve Antakya’ya yayılmıştır. Yabancı misyonerler, başlangıçta Hristiyanlığı kabul edebilecek yapıdaki Müslüman-Türkleri tespit ederek bu kişiler üzerinde yoğunlaşmışlardır. Misyonerler, kendi dinlerinden habersiz ve çoğunlukla hayatlarında kötü deneyimler yaşamış Müslüman-Türklerden Hristiyanlaştırdıkları kişilerle kiliselerinin tabanını oluşturmuşlardır. Özellikle 1980-1990 arasında evlerde toplanarak faaliyetlerine devam etmişlerdir. 1990’lardan itibaren de Hristiyanlaştırdıkları Türklerin önderliğinde bir çok kilisenin kurulmasını sağlamışlardır.⁴⁵

Bugün İstanbul’da dokuz, Ankara’da beş, İzmir’de üç, Bursa, Antalya, Gaziantep ve Antakya’da birer olmak üzere toplam 21 Bağımsız Protestan Kilisesi bulunmaktadır. Ayrıca Sinop, Samsun, Trabzon ve Sivas illerinde de kilise açma hazırlıkları devam etmektedir.⁴⁶

Türkiye’deki Bağımsız Protestan Kiliseleri şunlardır:

- 1- Beşiktaş Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 2- Bostancı Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 3- Türk Protestan Kilisesi(İstanbul)

⁴⁵ Malkoç, age, s.50-83; www.isamesih.org/kiliseler.

⁴⁶ Bkz. Malkoç, age, s. 54-55; www.isamesih.org/kiliseler.

- 4- Üsküdar Protestan Kilisesi(İstanbul))
- 5- Zeytinburnu Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 6- Güngören Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 7- Ortaköy İncil Kilisesi(İstanbul)
- 8- Emmanuel Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 9- Ümraniye Protestan Kilisesi(İstanbul)
- 10- Türk Uluslararası Mesih İnancıları Topluluğu(İstanbul)
- 11- Efes Protestan Cemaati(İzmir)
- 12- İzmir İsa Mesih Cemaati
- 13- Buca Hristiyan Topluluğu(İzmir)
- 14- Bursa Protestan Kilisesi
- 15- Antalya İncil Kilisesi
- 16- İsa Mesih Sevgi Topluluğu(Gaziantep)
- 17- Antakya Protestan Kilisesi
- 18- Ankara Kurtuluş Kiliseleri⁴⁷
- 19- Batıkent Mesih İnancıları(Ankara)⁴⁸
- 20- G. Koreli Mesih İnancıları(İstanbul- Ankara)⁴⁹

⁴⁷ Ankara'daki Mesih İnancıları, 1980'lerin başından itibaren evlerde toplanmaya başlamıştır. 1986'ya gelindiğinde özel bir okulun(Alman Konsolosluğu'na ait) sağladığı mekanda ve Dikmen'de bir evde toplanmaya başlamıştır.1995'te bugün Kurtuluş'ta bulunan Kurtuluş Kilisesi açılmış, bunu 1997'de Çankaya, 2000 yılında da Ulus'ta açılan kiliseler takip etmiştir. 2000 yılına kadar bağımsız olan Kurtuluş Kiliseleri, bu yıl içerisinde Amerika'da bulunan 'International Church of The Foursquare Gospel' adlı Uluslararası Pentikostal Kilise'ye bağlandıklarını ilan etmişlerdir. Kurtuluş Kiliselerinden ayrılan Kişilerce Adana'da bir kilise daha açılmıştır.

⁴⁸ Önderliğini Amerikalı Daniel Wickwire'in yaptığı Batıkent Mesih İnancıları topluluğu henüz bir kilise kuracak çokluğa ulaşamamıştır. Topluluk, ayinlerini Daniel Wickwire'in evinde gerçekleştirmektedir.

⁴⁹ Ankara ve İstanbul'da bulunan G. Koreli Mesih İnancıları, Hristiyanlaştırma faaliyetlerini evlerde yoğunlaştırmaktadırlar. Ankara sokaklarında İncil ve birtakım broşürler dağıtan Koreliler, evlerine çekebildikleri kişileri Hristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar. (Ergun Poyraz, *Misyonerler Arasında Altı Ay*, Ankara 2001, s.32-33).

Mesih İnanlıları, sayı olarak az oldukları şehir veya semtlerde öncelikle cemaatin başını çeken kişinin evinde toplanmaktadırlar. Evlerde toplanan Mesih İnanlılarının bundan sonraki bütün çabası bir kilise açma yönünde olmaktadır. Hali hazırda Türkiye'nin bir çok ilindeki faaliyetlerini evlerde sürdüren Mesih İnanlıları bu illerde de kilise açmak için yoğun çaba göstermektedir. Ankara, İstanbul, Samsun, Sinop, Trabzon, Sivas, Diyarbakır ve Gaziantep illeri Mesih İnanlılarının kilise açma faaliyetlerini sürdürdükleri şehirlerdendir. Bununla birlikte, bugün kiliselerini kurmuş olan Mesih İnanlıları da, evlerdeki faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayinlerini kiliselerde gerçekleştiren Mesih İnanlıları, diğer faaliyetlerini açtıkları büro ve evlerde gerçekleştirmektedir. İletişim kurdukları Türk gençlerini bu evlere davet ederek Hristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar. Bu çerçevede örneğin Ankara'da Kore vatandaşı Sun Woo Lee Yenimahalle'deki evinde, Norveç vatandaşı Svein Mostad Dikmen'deki evinde, bir Türk Hristiyan'ı olan Erol isimli şahıs Keçiören'deki evinde Hristiyanlaştırma faaliyetlerini hızla devam ettirmektedirler. Tespit ettiğimiz bu şahıslar yanında, bizim tespit edemediğimiz yerli ve yabancı Mesih inanlılarının evlerinde de yoğun faaliyetler devam etmektedir.⁵⁰

Yukarıda saydığımız kiliseler ve kilise kurma yönünde ev faaliyetlerinde bulunan gruplar, üst yapı mahiyetindeki 'Temsilciler Heyeti' tarafından yönlendirilmektedir. Temsilciler Heyeti, Türkiye'deki Bağımsız Protestan Kiliselerinin pastörlerinden ve diğer ülkelerdeki bağımsız kiliselerle koordinasyonu sağlayan yabancılardan oluşmaktadır. Bu heyet, 'Türkiye Bağımsız Protestan Cemaatleri Ortak İnanç Bildirgesi' adıyla bir bildirge yayımlamıştır. Bu heyetin amacı, öncelikle Türkiye'deki Bağımsız Kiliseler arasında birlik görüntüsü yaratarak

⁵⁰ Ergun Poyraz, *Misyonerler Arasında Altı Ay*, Ankara 2001, s.32-33; Malkoç, age, s.50-83; www.isamesih.org/kiliseler.

onların etkinliklerini artırmaktır. Diğer bir amacı da yurt içinde ve yurt dışında bulunan Mesih İnancılıarı kiliseleri arasındaki iletişimi kolaylaştırarak gerektiğinde ortak hareketi sağlamaktır.⁵¹

⁵¹ Bkz. *Türkiye Bağımsız Protestan Cemaatleri Temsilciler Heyeti Ortak İnanç Bildirgesi*, Broşür; www.isamesih.org/kiliseler.

BİRİNCİ BÖLÜM

MESİH İNANLILARININ İNANÇ, İBADET ve AHLÂKÎ ÖĞRETİLERİ

Mesih İnancılıları, bütün Protestan mezhepleri gibi İznik ve Kadıköy Konsillerinde alınan kararları kabul etmektedirler.⁵² Bu nedenle onlar Tanrı anlayışı, asli günah ve kurtuluş planı gibi Hristiyanlığın temelini oluşturan konularda diğer Protestan mezhepleriyle aynı inancı paylaşırlar. Kitabı Mukaddes'e son derece önem verirler. Bütün konularda Kitabı Mukaddes'e uygunluğa ve Kutsal Ruh'un onayına vurgu yaparlar. Evengelical(Müjdeci-İncilci) olmayı büyük vasıf sayarlar. Kutsal Ruh'ta yeniden doğuşa önem verirler. Diğer Protestanlar gibi, vaftiz ve komünyon dışındaki sakramentleri kabul etmezler. Bebek vaftizini reddederek ancak bilinçli olarak iman ikrarında bulunanların vaftiz olabileceğine inanırlar. Komünyon ayinini yalnızca İsa ile yenen son yemeği hatırlamak amacıyla yaparlar. Hz. Meryem'de Tanrısal bir güç olmadığını savunurken din hizmetlerini yürüten kişilerin günah çıkartmasına karşı çıkarlar. Katoliklerde olduğu gibi ölümler için dua etmeyi, araf (ara ateş) inancını ve haç çıkartmayı kabul etmezler.⁵³

Mesih İnancılıları kurallarla sınırlandırılmış bir ibadet anlayışını reddederler ve bu konuda serbestliği savunurlar. Onlar, her topluluğun kendi anladığı lisanda ibadet etmesi gerektiğine inanırlar. Katolik ve Ortodokslarda görülen din adamı anlayışını kabul etmezler. Onlara göre, Tanrı'nın önünde herkes eşittir. Hiçbir ırk, mezhep veya sınıfın diğerlerine üstünlüğü yoktur. Kilise içinde de bu aynıdır. Mesih İnancılıları, ruhani liderlerin evlenmesine karşı çıkmazlar. Ayinleri yöneten kilise görevlileri,

⁵² *Mesih İnancılılarının Türkiye'deki Hakları Hukuki Bir Rapor*, s. 5.

⁵³ Günay, *age.*, s. 302-313.

özel elbiseler giymezler . Kilise içinde görevlendirme veya birilerine şifa vermek amacıyla yapılan törenlerde kişinin üzerine el konmasını şart koşmazlar.⁵⁴

Mesih İnancılarını diğer Protestan mezheplerinden ayıran en önemli özellik, kilise yönetimi konusundaki farklı uygulamalarıdır. Bu konuda, her yerel kilisenin kendi içinden bir yönetim çıkartıp bunun dışında hiçbir otoriteye tabi olmaması gerektiğine inanırlar. Bunun dışında farklı uygulama ve öncelik tercihindan ortaya çıkan farklılıklar da görülmektedir.⁵⁵ Mesih İnancıları, bu ortak özellikler yanında bazı konularda birbirlerinden farklı anlayışlara inançlara sahiptirler. Bazı Mesih İnancıları, karizmatik(charismatic)⁵⁶ görüşü benimserken bazıları benimsemez. Mesih İnancılarının çoğunluğu iman konusunda Calvin'in⁵⁷ görüşünü benimserken bir kısmı da Arminius'un⁵⁸ görüşünü kabul eder.⁵⁹

A. MESİH İNANLILARININ İNANÇ ESASLARI

Tezimize konu olan cemaatin isminden de anlaşılacağı üzere Hristiyan inancının merkezinde İsa Mesih vardır. Bu yönüyle Hristiyan dini, Yahudilik ve İslam'dan ayrılmaktadır. Yahudilik ve İslam'da dinin merkezini vahiy oluştururken peygamberler sadece kendilerine bildirilen vahyin tebliğcisi ve tatbikçisidirler. Hristiyanlıkta ise İsa Mesih ete ve kemiğe dönüşmüş vahiy olarak görülmektedir. O,

⁵⁴ Günay, age., s. 267-288.

⁵⁵ *Mesih İnancılarının Türkiye'deki Hakları Hukuki Bir Rapor*, s. 5, 17-18; Miroğlu, age, 30-35, 50-53.

⁵⁶ Karizmatik kelimesi, Yunanca 'charizm' kelimesinden türetilmiş olup Ruhun tabiat üstü armağanları anlamına gelmektedir. Karizmatik İncili Kiliseler, 1960'lı yıllarda ABD'de daha çok Pentikostçu olmayan cemaatler içinde ortaya çıkmıştır. Bu anlayış, Kutsal Ruh Vaftizi'ne ve Ruhsal Armağanlar'a vurgu yapmıştır. Bu armağanlar, değişik dillerde konuşma, hastaları iyileştirme ve cin çıkarma şeklinde ortaya konmaktadır. (Bkz. Carlos Madrigal, *Ruhsal Armağanlar ve İnancılarının Hizmeti*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 76-77; Barker, age, s. 243).

⁵⁷ XVI. yüzyıldaki reformun önderlerinden olan Calvin, kişinin Mesih'e iman etmekle kurtuluşa ereceğini ve bu kurtuluşun daha sonra işlenecek kötü amellerle bile kaybedilmeyeceğini iddia etmiştir. (Bkz. Barker, age, s. 118-120).

⁵⁸ Arminius, salt imanın kişiyi kurtaramayacağını ve imandan sonra işlenen birtakım kötü fiillerin kişiyi cehennemlik yapabileceğini savunmuştur. (Bkz. Barker, age, s.166).

⁵⁹ Malkoç, age, 50, 72.

Kur'an ve Tevrat gibi bir vahiy kitabı getirmek yerine Tanrı'nın emirlerini yaşantısıyla insanlara tebliğ etmiştir. İsa'nın doğumu, çarmıha gerilerek öldürülmesi ve ölümden üç gün sonra dirildiği inancı vaazlarından daha önemli görülmüştür.⁶⁰ Bunda, Hristiyan inancına göre çarmıha gerilen İsa'nın öldükten üç gün sonra dirilişinin de etkisi olmuştur. İsa'nın çarmıhtan sonra dirildiği iddiası halk kitleleri arasında onun insanüstü bir varlık olduğu kanaatinin oluşmasına neden olmuştur. Bu tür yorumların yaygınlaşmasında İsa'dan sonra havarilerin arasına katılan ve faaliyetleriyle en önemli Hristiyan önderi haline gelen Pavlus'un da önemli bir rolü olmuştur. Pavlus'un yorumlarıyla gelişip büyüyen Hristiyanlık dünyayı kaplamış, günümüz Hristiyan mezheplerinin temelleri atılmıştır. Bu yüzden İsa asrının en büyük ilahiyatçısı olarak nitelenen Pavlus bugünkü Hristiyanlığın kurucusu olarak görülür. Yeni Ahit'in yaklaşık üçte birinin Pavlus'un mektuplarından oluşması ve yaptığı yorumlarla Hristiyan ilahiyatını şekillendirmiş olması bütün bunları destekler mahiyettedir. Pavlus, yorumlarında Tanrı'yı değil İsa Mesih'i merkeze almıştır. İsa Mesih'in haça gerilmesi ve tekrar dirilişini odak noktasına alan Pavlus, onun doğumu, hayatı, telkin ve faaliyetleriyle ilgilenmemiştir.⁶¹

Pavlus'un yorumları birçok problemi beraberinde getirmiştir. Onun başlattığı İsa'nın tabiatı, teslis, asli suç, sünnetin ve Yahudi dini geleneklerindeki bir kısım yasakların kaldırılması konularındaki tartışmalar başlangıçtan itibaren bölünme ve parçalanmalara neden olduğu gibi bugün de aynı etkisini devam ettirmektedir.⁶²

Bu konular aynı şekilde Mesih İnancılıları arasında da tartışma konusu olmuştur. Ancak XVI. yüzyıldaki reform hareketinden sonra ortaya çıkan bu gruplar, ilk

⁶⁰ Özbek İhsan, *İman*, İstanbul 1997, s:14-15; Sarıçioğlu, *age.*, s. 283; Suat Yıldırım, *Mevcut Kaynaklarına göre Hristiyanlık*, Ankara 1988, s. 108.

⁶¹ Abdurrahman Küçük, Günay Tümer, *Dinler Tarihi*, Ankara 1997, s. 263-264; Sarıçioğlu, *age.*, s. 276; Yıldırım, *age.*, s. 48-58.

⁶² Tümer-Küçük, s. 263-264; Yıldırım, s. 48-58; Sarıçioğlu, s. 276.

Hristiyan topluluğunun kabul ettiği temel ilahiyat meselelerini benimsemiş ve daha çok diğer Protestan mezheplerinin Katoliklere yönelik eleştirilerine benzer eleştirilerde bulunmuşlardır. Bu nedenle de Mesih İnancılarının inanç esasları başta Katolikler olmak üzere diğer Hristiyan mezheplerinin kabul ettiği inanç esaslarından çok fazla farklılık göstermemektedir.

1. Tanrı İnancı

Mesih İnancıları, bütün Hristiyanlar gibi üçlü Tanrı inancını kabul etmektedir. Onlar, tek olan Tanrının kendisini Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla üç ayrı unsur olarak sunduğuna inanırlar. Mesih İnancıları, Tanrı'nın birliğini üç Tanrısal varlığın cevher ve mahiyet birliği olarak izah ederler. Buna göre, Tanrı'nın görülmeyen özü Baba'yı, insanlara ulaşan vahyi, ayeti, sözü yani mucizevi olarak dünyaya gelen İsa Mesih Oğul'u, Tanrı'nın inanlılardaki işlevi de Kutsal Ruh'u ifade etmektedir.⁶³ Bu üç unsur birbirinden ayrıdır ve bir anda üç ayrı kişilikte bulunmaktadır. Örneğin, Baba Tanrı her şeye gücü yeten ve yine Tanrı olan Oğul İsa Mesih'i insanlığı günahlardan kurtarmak için gönderendir. Tanrı olan İsa Mesih, insanların günahı için çarmıhta öldükten sonra tekrar dirilmiş ve daha sonra göğe yükselmiştir. Bugün İsa Mesih Baba Tanrının sağ tarafında oturmaktadır. Kutsal Ruh ise, Hristiyanların arasında bulunan ve onları yönlendiren Tanrıdır.⁶⁴

Mesih İnancılarının ve diğer Hristiyan gruplarının bu şekilde ortaya koyduğu üçlü Tanrı inancının açık ifadelerini Kitabı Mukaddeste görebilmek mümkün olmamaktadır. İncillerde kullanılan bazı ifadelerin Grek felsefesi ve İskenderiye'de gelişen Yeni Eflatuncu görüşlerin tesiri altında yorumlanmasıyla zamanla Allah'ın

⁶³ Miller, age. , s: 51-52; De Amorim Jorge, *Bana Tanrıyı Anlat*, çev. Funda Üçal, İstanbul 1998, s:1, 19, 39.; Turgay Üçal, *Mesih'le Yaşamak*, İstanbul 1994, s. 104-105.

⁶⁴ Milne, age, s.51-56.

yanında İsa ve Kutsal Ruh'un Tanrılığını kabul eden Hristiyan inancı ortaya çıkmıştır.⁶⁵ Tanrı özünden bahsetmek amacıyla teslis terimini ilk kullanan kişinin Antakya'lı Teofilos⁶⁶ veya Kartacalı Tertulliyan(M.S 155-222) ⁶⁷ olduğu söylenmektedir.

M.325'te İznik'te toplanan Konsil'de görüşülmeye başlanan Hristiyan Tanrı inancı M.381'de toplanan İstanbul Konsil'i ile berraklaşmış ve M.451'de Kadıköy Konsil'i ile kesin şeklini almıştır. Mesih İnancılıları da ilk Hristiyan konsillerinde belirlenmiş olan teslis anlayışını benimsemektedirler.⁶⁸

M.451'de Kadıköy Konsil'i ile kesin şeklini alan ve Mesih İnancılıları tarafından da kabul edilen Hristiyan Tanrı inancı şöyledir: "Göğün ve yerin, görünür görünmez her şeyin yaratıcısı, Kadir-i Mutlak tek Baba Tanrı'ya, tüm zamanın öncesinde Baba'dan doğmuş biricik Oğlu, ışıktan gelen ışık, gerçek Tanrı'dan gelen gerçek Tanrı, yaratılmamış, bilakis Baba ile birlikte aynı özden doğarak her şeyi kendisi yaratmış, biz insanlar ve bizim kurtuluşumuz için semadan inip Kutsal Ruh ve Bakire Meryem'den beden bularak insan biçimine girmiş ve Roma valisi Pontiyus Pilatus döneminde bizler uğruna çarmıha gerilmiş, acı çekerek ölmüş, gömülmüş ve kutsal yazılara göre öldükten sonraki üçüncü günde tekrar dirilerek semaya yükselmiş ve Baba'nın sağına oturmuş ve şanı ile tekrar gelerek ölü ve diri herkesi yargılayacak ve hükümlerinin sonu olmayacak olan tek Rab İsa Mesih'i ve Baba'dan doğarak Baba ve Oğul ile birlikte kendisine tapılan ve birlikte yüceltilen ve peygamberlerin ağzıyla konuşmuş olan Rab ve hayat verici Kutsal Ruh'a inanınız."⁶⁹

⁶⁵ Yıldırım, *age.*, s. 123.

⁶⁶ Tümer-Küçük, *age.*, s. 282.

⁶⁷ Barker, *age.*, s. 34.

⁶⁸ *Mesih İnancılılarının Türkiye'deki Hakları*, s. 17.

⁶⁹ *Mesih İnancılılarının Türkiye'deki Hakları*, s. 17.

Diğer Hristiyanlar gibi Mesih İnancılarının da kabul ettiği üçlü Tanrı inancını anlamak mümkün değildir. Zaten bu, Hristiyan ilahiyatının izahta en fazla zorlandığı ve anlamaktan çok inanmayı telkin ettiği bir hususu oluşturmaktadır. Onlar, bir taraftan Tanrının birliğinden bahsederken diğer taraftan üç ayrı unsurun Tanrılığını kabul ederler. Mesih İnancıları da inançlarını başkalarına anlatırken bu karmaşıklığı gizleyerek mantıki açıklamalar yapmaya çalışırlar. Örneğin, Tanrının birliğini, üç Tanrısal varlığın cevher ve mahiyet birliği olarak açıklamaya çalışırlar. Bu açıklama, aynı zamanda başlangıçta bir olan Tanrı cevherinin üçe bölünerek üç ayrı Tanrıyı oluşturduğunu ifade etmektedir. Oysa, bizim inandığımız Allah, her türlü bölünmeden ve İnsan şekline girerek yeryüzüne inmekten münezzehtir. Allah, bir şey yapmak isterse 'ol' der, o da olur. Allahın şekilden şekile girmeye hiç ihtiyacı yoktur. Aksini iddia etmek, Allah'a noksanlık atfetmektir.

a. Baba:

Mesih İnancılarının benimsediği üçlü Tanrı inancının ilk ve asıl unsuru Baba'dır. Onlara göre, Baba olarak ifade edilen Tanrı Allah'tır. O, ebedi, her şeye muktedir, her şeyi bilen, evreni ve evrenin içerdiği her şeyi yaratma gücünde olan, her yerde hazır ve nazır olan, hayatı ihsan eden, merhametli ve bağışlayıcı Tanrı'dır. Kıyamet günü insanlığı yargılayacak, ebedi mükafatı ve cezayı verecek olandır.⁷⁰ Ancak, Baba yaratma işiyle, haşır ve hesap günü insanları yargılama yetkisini İsa'ya vermiştir.⁷¹

Mesih İnancılarına göre, Baba Tanrı'nın özü sevgidir. Baba Tanrı, bu sevgiyi biricik oğlu İsa'yı insanları günahattan kurtarmak için dünyaya göndermekle

⁷⁰ Thomas Michel, *Hristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, İstanbul 1992, s. 56.

⁷¹ Yuhanna, 1:3; İbraniilere Mektup, 1:2; De Amorim, age. , s:1-2.

göstermiştir. Mesih İnanlılarına göre, Baba Tanrı, oğlu İsa Mesih ve Kutsal Ruh vasıtasıyla insanlığı günahattan kurtarmayı planlayan Tanrı'dır. O, şu anda göklerde dir. Bundan dolayı, 'Göksel Baba' olarak isimlendirilmiştir.⁷²

b. Oğul (İsa Mesih)

Mesih İnanlıları, İsa Mesih'in sonsuz Tanrı oğlu olduğuna, bakire Meryem'den doğduğuna, gerçek Tanrı ve gerçek insan olduğuna inanırlar. Mesih İnanlılarına göre Baba Tanrı, insanları günahattan kurtarmak için kendi özünden olan İsa Mesih'i yeryüzüne göndermiştir. İnsan şekline girmiş Tanrı olarak İsa Mesih, insanların günahları için kendisini feda ederek çarmıhta ölmüştür. Çarmıha gerilerek öldürülen İsa Mesih, üç gün sonra ölüme galip gelerek dirilmiş ve Hristiyanlara görünmüştür. Dirildikten kırk gün sonra, gökyüzüne çıkmıştır. Bugün, Baba Tanrı'nın sağ tarafında onun en büyük yardımcısı olarak oturmaktadır.⁷³

Mesih İnanlıları, İncil'in Yuhanna bölümünde geçen 'Başlangıçta söz vardı. Söz Tanrıyla birlikteydi ve söz Tanrıydı.'⁷⁴ sözleri ile destekleyerek Tanrı vahyinin insan şekline girerek yeryüzüne indiğine ve insanlar arasında yaşadığına inanırlar. Hristiyanlar, Tanrı'nın İsa şeklinde zuhuru inancını özellikle bu sözden çıkarmaktadır. Tecessüd (Tenleşme) konusunda Yuhanna dışındaki diğer İncil yazarlarının herhangi bir açıklaması bulunmamaktadır.⁷⁵

Mesih İnanlılarına göre İsa, gerçek Tanrı ve gerçek insandır. Kadıköy Konsilinde İsa'da bir şahısta iki ayrı tabiatın bulunduğı, babası tarafından ilahi, anası tarafından beşeri olduğuna karar altına alınmıştır. Baba Allah, insanlara sevgi ve

⁷² Abdulmesih, *Rab Doğruluğumuzdur*, Ankara t.y, s:17, 127; Ghulam Masih Naaman, *Lütfum Sana Yeter*, çev. Kemal Kaya, Ankara t.y., s. 21-22.

⁷³ Elçilerin İşleri, 1:9; Efeslilere, 1:20-21; İbranilere, 4:14.

⁷⁴ Yuhanna, 1:1.

⁷⁵ Sarıkçıoğlu, *age.*, s. 285; Yıldırım, *age.*, 113-114.

merhametini göstermek için, İsa Mesih suretiyle yaklaşmış ve aralarında yaşamıştır. İsa Mesih insanların günahları uğruna temsilen ve vekaleten bir kurban olarak çarmıhta öldükten sonra günahlara galip gelerek gerçek ve bedensel bir şekilde ölümden dirilmiştir.⁷⁶

Mesih İnancılıları, İsa Mesih'in ikinci kez geleceğine ve bin yıllık Tanrı krallığını kuracağına inanırlar. Onlara göre, ancak Mesih'e inananlar bu krallık bünyesinde yaşayabilecektir. Bin yıllık Tanrı krallığının sonunda İsa Mesih, bütün insanları yargılayacaktır.

c. Kutsal Ruh (Ruhu'l-Kudüs)

Mesih İnancılılarının kabul ettikleri üçlü Tanrı inancının üçüncü unsuru Kutsal Ruh'tur. Onlara göre Kutsal Ruh, İsa Mesih'in vaftizinde onun Tanrılığını açığa çıkarmak için bir güvercin şeklinde üzerine konmuştur.⁷⁷ İsa Mesih de gökyüzüne çıkmadan önce Hristiyan topluluğuna gelecek bir yardımcından(teselliden) bahsetmiştir.⁷⁸ Bütün Hristiyanlar gibi Mesih İnancılıları da bu yardımcının Kutsal Ruh olduğuna ve onun İsa'nın göğe yükselişinden bir hafta kadar sonra Yahudilerin Pentikost Bayramında ilk Hristiyan topluluğunun üzerine indiğine inanmaktadır.⁷⁹ Onlara göre bu Ruh, üçlü Tanrı anlayışının bir başka vechesini oluşturmaktadır. Çünkü, Yeni Ahitte Tanrının Ruh olduğu ve bu ruhun bulunduğu her yerde

⁷⁶ McDowell, age. , s:7-18; *Türk Protestan Kilisesi*, İstanbul 1995, Yeni Yaşam Yayınları, s. 5; Tümer- Küçük, age., s. 284.

⁷⁷ Matta, 3: 16.

⁷⁸ Yuhanna, 14: 16,17.

⁷⁹ Resullerin İşleri, 2: 4.

özgürlüğün bulunduğu belirtilmektedir.⁸⁰ Bu Tanrısal unsur, Mesih İnancıları arasında etkinlik göstermekte inancıları teşvik etmektedir.⁸¹

Mesih inancılara göre Kutsal Ruh, kişinin davranışlarını yönlendirir, kötülüklerden korur, iyi şeyleri hatırlatır, yeni arzular verir, kötü alışkanlıkları giderir, kilisenin ortak yararı için çeşitli armağanlar verir, inancıları kiliseye ve yeryüzüne hizmet etmek amacıyla donatarak yönlendirir.⁸² Özellikle Kutsal Kitabın öğretilerine sıkı bir biçimde bağlı olan bazı kişileri tümüyle kaplar ve kendisiyle doldurur. Hristiyanların Kutsal Ruh'la nasıl doldukları sürekli tartışma konusu olmuştur. Bu konuda farklı görüşler vardır. Bazı Hristiyanlar, vaftizle Kutsal Ruh'un geldiğine inanırken bazıları vaftizden sonra ikinci bir deneyimle Kutsal Ruh'la dolduklarına inanırlar. Mesih İnancılığı'na göre, inanlı vaftiz olduktan sonra Tanrı'nın isteklerine karşılık verebiliyorsa günden güne Kutsal Ruh'la dolmaya başlar.⁸³

2. Kutsal Kitap (Kitabı Mukaddes)

Diğer Hristiyan gruplar gibi Mesih İnancılığı da Eski ve Yeni Ahitten oluşan Kitabı Mukaddesi kendi kutsal kitapları olarak kabul etmektedir. Mesih İnancılarının kabul ettikleri Protestan tasnifine göre Eski Ahit, 39 kitaptan oluşmaktadır. Bir çok yazar tarafından 1500 yıllık bir sürede kaleme alınmış olan Eski Ahit'in ilk beş kitabının Hz. Musa tarafından yazılan Tevrat olduğuna inanılır. Yeni Ahit'i oluşturan ikinci bölüm 27 kitaptan oluşmaktadır. Yeni Ahit'in ilk dört kitabı Matta, Markos, Luka ve Yuhanna tarafından yazılan İncillerdir. Resullerin İşleri olarak

⁸⁰ 2. Korintliler, 3:17.

⁸¹ Marshall Catherine, *Yardımcı*, çev. Hande Taylan, İstanbul 1999, s:21-23; Turgay Üçal, *Tanrı Çizgisi*, İstanbul 1998, s. 48.

⁸² Marshall, age. , s: 75-94; *Türk Protestan Kilisesi*, s. 5-6.

⁸³ George Verwer, Sevgi Devrimi, çev. Devrim Salman, İstanbul 2001, s. 55-59.

isimlendirilen beşinci bölümün Luka tarafından yazıldığı kabul edilir. Geri kalan bölümler 21 mektup ve Yuhanna'nın Vahiy kitaplarından oluşmaktadır. Bu kitapların on dördü Pavlus, dördü Yuhanna, ikisi Petrus, biri Yakup ve bir tanesi de Yahuda adlı değişik kişiler tarafından kaleme alınmıştır.⁸⁴

Kutsal Kitabı oluşturan bölümler insan eliyle kaleme alınmasına rağmen, Mesih İnancılıları tarafından Tanrı sözü olarak kabul edilir. Onlara göre, İncil yazarları yazdıkları bölümleri Kutsal Ruh'un ilhamıyla yazmışlardır.⁸⁵

Mesih İnancılıları, her ne kadar İncillerin Kutsal Ruh'un denetiminde yazıldığını iddia etseler de tarihi gerçekler bunu yalanlamaktadır. İnciller, en erken İsa'nın ölümünden 25-30 yıl sonra, ortaya çıkan ihtiyaç üzerine yazılmaya başlanmıştır. En erken yazıldığı kabul edilen Markos İncil'inin miladi 63-70 yıllarında yazıldığı sanılmaktadır. Diğer İnciller de bu İncilin yazılmasından çok sonra kaleme alınmıştır. Hatta İncillerin II. ve III. yüzyıllarda yazıldığını savunanlar bile vardır. Ayrıca Yeni Ahit'in bazı bölümleri, İsa Mesih'i hayatlarında hiç görmemiş kişiler tarafından yazılmıştır. Bununla birlikte, ilk yüzyılda yazılan fakat Hristiyanların sahih olarak kabul etmedikleri İnciller de bulunmaktadır. Bunların en meşhurları Yakup İncili, İbrani Tomas İncili, Tomas İncili, Petrus İncili, Filip İncili, Barnaba İncili'dir. Aynı şekilde Yeni Ahit mektupları yanında sahih olarak kabul edilmeyen Petrus'un, Pavlus'un, Yuhanna'nın, Andreas'ın yaptıklarını hikaye eden kitaplar da bulunmaktadır. Bütün tarihi gerçekler, Hristiyanların ilk yüzyıllarda yazılan İncil ve mektuplar içinden bazılarını seçtiklerini göstermektedir. Hristiyanların seçtikleri kitaplara Kanonik(sahihs olan) diğerlerine de Apokrif(sahihs olmayan) adını takmaları bunu destekler mahiyettedir. Bütün bunlar bir yana, sahih sayılan İnciller arasında

⁸⁴ De Amorim, age. , s: 3-4; *Mesih İnancılılarının Türkiye'deki Hakları*, s. 10.

⁸⁵ 2. Petrus, 1: 21.

görülen çelişkiler bile bu kitapların yazarlarının kendi fikirlerini ifade ettiklerini göstermektedir.⁸⁶

Hristiyan Kutsal Kitabının güvenilirliğini sarsan bir başka tarihi gerçek de şudur: Hristiyanlığın ilk üç yüzyılında bir çok Roma imparatoru Hristiyanlığı yok etmek için mücadele vermiştir. Bu çerçevede yüz binlerce Hristiyanın katledildiği ve ele geçirilen İncillerin de yakıldığı bilinmektedir.⁸⁷ Hatta Roma imparatoru olan Dioclatian Hristiyanlığı yok etmek için elinde İncil bulunan herkesi ölüme mahkum etmiştir. Sonunda aynı imparator, Hristiyanlığa ait bütün yazıları yok ettiğini övünerek söylemiştir. Daha sonra İmparator Konstantin, İncil'i getirene büyük bir ödül vaat edince elli İncilin getirildiği söylenmektedir.⁸⁸ Getirilen bu İncillerin gerçek İnciller mi yoksa büyük ödülü kazanmak için yazılan İnciller mi olduğu hala tartışma konusudur.

Hristiyan Kutsal Kitabı üzerinde bu kadar şüphe varken Mesih İnancılıları, Katolik ve Ortodoks Kiliselerinin öğreti hatalarına düşerek İncil'den saptıklarını iddia ederler. Mesih İnancılılarına göre, Katolik ve Ortodoksların hataya düştükleri konuların başında devletle kilisenin birleşmesi, merkezi yönetim, ikon ve heykel kullanımı, bebek vaftizi, günah çıkartma, Hz. Meryem ve azizlere dua edilip tapınılması, kilise liderlerinin üstün nitelikli insanlardan seçilmemesi gibi konular gelmektedir. Mesih İnancılıları diğer Hristiyan mezheplerinde görülen öğreti hatalarına düşmemek için İncil'in olduğu gibi kabul edilmesini ve ilk Hristiyanlar gibi sade bir hayat yaşamayı telkin etmektedirler. Bu anlayışla Mesih İnancılıları,

⁸⁶ Sarıkçıoğlu, age, s. 262-267; Küçük – Tümer, age, s. 287-289.

⁸⁷ Bihlmeyer-Tuchle, age, s. 46-61.

⁸⁸ Rhoton, Dale, *İnanç ve Kanıt*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1992, s. 50 ; Wickwire, Daniel, *Yahudi, Hristiyan ve İslâm Kaynaklarına göre Kutsal Kitabın Değişmezliği*, İstanbul 1999, s. 312.

hayatın her safhasında İncil'in rehber alınmasını ve onun dışında hiçbir otorite tanınmaması gerektiğini savunurlar.⁸⁹

Kutsal Kitabın buyruklarını yerine getirme, bunları başkalarına duyurma ve öğretme Mesih İnancılarının öncelikleri arasında yer almaktadır. Onlar, İsa'nın mesajını Kilise aracılığıyla, kişisel tanıklıklarıyla ve çeşitli programlar doğrultusunda insanlara duyurmayı en büyük ibadet sayarlar. Bundan dolayı, Mesih İnancılarının kurdukları kiliselere İncilci kiliseler de denmektedir.⁹⁰

3. Günah Anlayışı

Hristiyanlığa göre, Tanrı sevgisini ve görkemini paylaşmak için insanı yaratmıştır. Ancak, Adem ve Havva Tanrı'ya baş kaldırarak yasak meyveden yemişlerdir. Böylece insan soyuna günah girmiş, Tanrıyla insan arasında derin bir uçurum oluşmuştur.⁹¹ Bütün Hristiyan mezhepleri günah konusunda aynı görüşü paylaşmaktadırlar.

Mesih İnancıları'na göre Adem ve Havva'nın cennette yasak meyveyi yemesiyle ortaya çıkan günah nedeniyle Tanrı, insanı ölümlü kılmıştır.⁹² Hristiyan İnancına göre Adem ve Havva'nın işlediği ilk günah, bütün insan nesline sirayet etmiştir. Bu nedenle bütün insanlar günahkar olarak dünyaya gelmektedir. Günahsız insan yoktur.⁹³

⁸⁹ Günay, *age.*, s. 92-93; Barker, *age.*, s. 81-83.

⁹⁰ *Türk Protestan Kilisesi*, s. 10.

⁹¹ Josh McDowell, *Marangoz'dan da Öte*, çev. Levent Kınran, İstanbul 1997, s. 82; Dünyanın En Önemli Öyküsü, Kucak Yayıncılık, Ankara 1998, s. 3-5.

⁹² Romalılara, 6:23.

⁹³ Tekvin, 1:26-27; Romalılara, 3:23; Efeslilere, 2:1-3.

4. Kefaret

Mesih İnanlıları, Adem ve Havva vasıtasıyla insanlığa sirayet eden günah dolayısıyla sonsuz yaşam yerine ölümlü bir hayatın varolduğuna inanmaktadırlar.⁹⁴ Tanrı, insanların bu günden kurtulabilmesi için başlangıçta peygamberleri vasıtasıyla şeriatlar göndermiştir. İnsanlar şeriatın gereklerini tam anlamıyla yerine getiremedikleri için Tanrı kendi planıyla insanlığı günahlardan kurtarma yoluna gitmiştir. Eski Ahit'in birçok bölümünde insanlardan kurban kesmelerini isteyen Tanrı bu sefer insan şekline girerek İsa Mesih adıyla yeryüzüne gelmiş ve inananları günahlardan kurtarmak için kendisini kurban etmiştir.⁹⁵ Bu şekilde bütün insanlığın günahını yüklenen İsa Mesih, kendisine inananların günahları için kefareti olmuştur.⁹⁶ Tanrı'nın niçin bu yolu seçtiğinin sırrı anlaşılamaz. Ancak Tanrı bu yolu özgür iradesi ile seçmiştir. Tanrı'nın insanlığın günahı için kendini kurban etmesiyle tüm Yahudi şeriatı ve ezeli günah nesh olmuştur.⁹⁷ Bundan dolayı Hristiyanlar Eski Ahit'in buyruklarını yerine getirmezler.

5. Kurtuluş

Mesih İnanlıları, insanın sonsuz kurtuluşunun yalnızca Tanrı'nın İsa Mesih'te sunduğu kurtuluş armağanına iman etmekle mümkün olduğuna inanırlar. Buna 'inanç vasıtasıyla kurtuluş' adı verilmektedir. Onlara göre, tüm insanları günahlardan kurtaracak olan İsa'dır. Tanrı'ya ulaşmada tek aracı İsa'dır. İncil'de geçen "Benim aracılığım olmadan Baba'ya kimse gelemmez"⁹⁸ sözleriyle bu inanç pekiştirilmiştir. Mesih İnanlılarına göre, İsa Mesih ortaya koyduğu kurtuluş planıyla Yahudi şeriatını

⁹⁴ Romalıları, 6:23.

⁹⁵ Yuhanna, 1:29, 36.

⁹⁶ Romalıları, 5:17; I. Korintoslular, 15:3-4; McDowell, age., s. 82-83.

⁹⁷ Sankçioğlu, age., s. 290.

⁹⁸ Yuhanna, 14:6.

neshetmiştir. Bundan dolayı insanlar Eski Ahit'te bildirilen buyrukları yerine getirmekle kurtuluşa ermezler. Kurtuluş amellerle değil, İsa Mesih'e olan imanla gerçekleşir. Nitekim Pavlus, "İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir."⁹⁹ ifadeleriyle bu anlayışı vurgulamaktadır. Bu ifadelere göre, Mesih İnanlısının günahlardan kurtulabilmesi, Mesih İsa'nın kendi günahları için öldüğüne inanması şartına bağlanmıştır. Mesih İnanlıları günahların bağışlanmasında ve kurtuluşa erişilmesinde Mesih İsa'dan başka aracı kabul etmez. Bu konuda onlar, Katoliklerden ayrılmaktadırlar. Zira Katoliklere göre insanların günahattan kurtulmasında Mesih İsa yanında Kilisenin de önemli fonksiyonu bulunmaktadır.¹⁰⁰

6. İsa Mesih'in İkinci Gelişi ve Tanrı Krallığı

Hristiyanlar dirilişten sonra göğe, babanın yanına yükselen İsa Mesih'in bir gün tekrar geri geleceğine inanmaktadır. Bu inancın temellerinin ilk Hristiyan topluluğuna kadar dayandığı anlaşılmaktadır. İnciller'i kaleme alan yazarlar, bu inancı şu ifadelerle dile getirmişlerdir: "Sizden göğe alınan bu aynı İsa, nasıl göğe çıktığını gördünüzse, öyle gelecektir."¹⁰¹

Matta İncil'inde İsa Mesih'in ikinci kez geleceği şu sözlerle anlatılmıştır: "O zaman insanoğlunun belirtisi gökte görünecek. Yeryüzündeki bütün halklar ağlayıp dövünecek. İnsanoğlunun gökteki bulutlar üzerinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler. Kendisi güçlü bir borazan sesiyle meleklerini gönderecek ve onlar,

⁹⁹ Efesliler, 2:8-9.

¹⁰⁰ *Mesih İnanlılarının Türkiye'deki Hakları*, s. 11.

¹⁰¹ Elçiler'in İşleri, 1:11.

O'nun seçtiklerini, göklerin bir ucundan öbür ucuna kadar dört yelden alıp bir araya toplayacaklar.”¹⁰²

Pavlus ise bu konuya şu sözleriyle değinmiştir: “Rabbin kendisi, bir emir çağrısıyla baş meleğin seslenmesiyle ve Tanrı'nın borazanıyla gökten inecek. Önce Mesih'e ait ölümler dirilecek. Ondan sonra biz yaşamakta olanlar, diri kalmış olanlar, onlarla birlikte Rabbi havada karşılamak üzere bulutlar içinden alınıp götürüleceğiz. Böylece sonsuza dek Rab'le birlikte olacağız. İşte birbirinizi bu sözlerle teselli edin.”¹⁰³ İnciller'de geçen bu cümlelerden anlaşılacağı gibi Hristiyan inancına göre İsa Mesih ikinci kez gelecektir. İncillere göre onun bu gelişi ansızın, büyük güç ve görkemle, şimşegin çakışı gibi gerçekleşecektir.¹⁰⁴ Bununla birlikte Mesih'in ne zaman geleceği hususundaki bilginin yalnız Tanrı tarafından bilindiği vurgulanmıştır.¹⁰⁵ Nitekim Matta İnciline göre, İsa Mesih bile geleceği zamanı bilmemektedir.¹⁰⁶ Ancak İsa Mesih ikinci gelişinden önce meydana gelecek hadiselerden haber vermektedir.¹⁰⁷ Bu hadiseler, inanca ait sapkınlık¹⁰⁸ zulüm ve kilisenin dünya çapındaki tanıklığı¹⁰⁹ savaşlar ve uluslar arası sürtüşmeler¹¹⁰ ve doğal düzendeki bozukluklardır.

Bütün Hristiyan mezhepleri gibi Mesih İnancılıları da İsa'nın ikinci kez geleceğine inanmaktadır. Mesih İnancılılarına göre, yukarda belirtilen olaylar büyük oranda gerçekleştiğinde İsa Mesih adaleti tesis etmek ve Tanrı krallığını başlatmak için dünyaya tekrar gelecektir. İsa Mesih'in ikinci gelişiyle Tanrı tüm çağlar boyunca

¹⁰² Matta, 24:30-31.

¹⁰³ 1. Selanikliler, 4:16-18.

¹⁰⁴ Matta, 24:27, 30, 37-44; Elçiler'in İşleri, 1:9, 11; 1.Selanikliler, 5:1-6; Daniel, 7:13.

¹⁰⁵ Matta, 24:42, 44.

¹⁰⁶ Matta, 24:36; Markos, 13:32.

¹⁰⁷ Matta, 24:3-14; Selaniklilere II, 2:1-12.

¹⁰⁸ Markos, 13:5-7.

¹⁰⁹ Markos, 13:9-11.

¹¹⁰ Markos, 13:7.

tasarladığı kurtuluş planının son halkasını tamamlamış olacaktır. Günah, ölüm ve iblis Onun dünyasından dışlanacaktır.¹¹¹

Mesih İnancılıları, Mesih'in ikinci gelişi ile birlikte bin yıllık Tanrı krallığının kurulacağına inanmaktadırlar. İncil'de anlatıldığına göre, gökten inen bir melek insanları saptırmaması için şeytanı bin yıllık bir süre için bağlayacak. Daha önce yaşamış ve İsa'ya inanmış herkes diriltilecek ve İsa'nın kahinleri olarak bin yıl egemenlik sürecekler. İlk diriliş budur. İlk dirilişe dahil olanlar mutlu ve kutsaldır. İkinci ölüm bu kişileri hiçbir şekilde etkilemeyecektir. İnanmamış insanlar bu süre zarfında ölü kalacaklardır. Bin yıl sonunda serbest bırakılan şeytan ulusları saptıracak ve savaş için bir araya getirecektir. Bu şeytani güçler, iyilerin ordugahını ve sevilen kenti kuşatacaklar. Ama gökten yağan ateşle kül olacaklar. Onları saptıran iblis ateş ve kükürt gölüne atılarak sonsuza dek işkence görecek. Bundan sonra büyük ve beyaz bir tahtın üzerine oturan İsa Mesih bütün insanları yargılayacak. İnsanlar yaşam kitabına bakılarak yaptıklarına göre yargılanacak. Adları yaşam kitabında yazılmamış olanların hepsi ateş gölüne atılacak.¹¹²

Hristiyan inancındaki Tanrı egemenliği ve Tanrı krallığı öğretisi Hristiyan mezhepleri tarafından çeşitli şekillerde yorumlanabilmiştir. Tanrı egemenliği Mesih'in gelişi ile başlamış ve bu günde devam etmektedir yorumunun yanında egemenlik insanların yüreğinde oluşan Tanrının ruhsal yönetimidir diyenler de olmuştur.¹¹³

¹¹¹ 1. Korintliler, 15:22- 28:42-47; Vahiy, 12: 7-11.

¹¹² Yuhanna, 20. bap.

¹¹³ Madrigal, *age.*, s. 58.

7. Ahiret İnancı

Mesih İnanlıları, tüm insanların ölümden sonra dirileceğine inanmaktadır. “Ve onlar mezarlarından çıkacaklar. İyilik yapmış olanlar yaşamak, kötülük yapmış olanlar yargılanmak üzere dirileceklerdir.”¹¹⁴ Tanrı, tüm insanları diriltmekle kalmayacak, oğlu İsa Mesih aracılığı ile ırkı ve dini ne olursa olsun herkesi yargılayacaktır. “Baba kimseyi yargılamaz, tüm yargılama işini Oğul’a vermiştir”¹¹⁵ dünya hayatında İsa Mesih’e inanmayanlar (ölüler) ve dolayısıyla yaşam kitabına adı olmayanlar beyaz taht yargısına tabi tutulacaklardır.¹¹⁶ Büyük beyaz taht yargısı, insanların cehennem cezası konusunda yargılanacakları ilahi makamdır. Korkak, imansız, iğrenç, adam öldüren, zina yapan, büyücü, putperest ve bütün yalancılar kükürtle yanan ateş gölüne atılacaklardır. İkinci ölüm bu şekilde gerçekleşecektir.¹¹⁷

Mesih İnanlılarına göre tövbe edip günahından dönmeyen kişi Tanrı’dan yoksun bir biçimde cehennemde sonsuza dek ıstırap içinde yaşayacaktır. Genelde ateş gölü ve kızgın fırın gibi tabirlerle anlatılan cehennnem konusunda İsa Mesih birçok şey söylemiştir. “Rabbimiz İsa, Tanrı’yı tanımayanları ve kendisi ile ilgili müjdeye uymayanları cezalandıracak. Böyleleri yargı gününde O’nun varlığından ve gücünün yüceliğinden uzak kalarak sonsuza dek mahvolma cezasına çarptırılacaklar.”¹¹⁸

Mesih’e inananlar cehennemliklerin yargılandığı büyük ‘beyaz taht’ta yargılanmayacaklardır. Çünkü Mesih’e inananların cehennem cezası konusunda Mesih’in bedeninde yargılandıklarına inanılır. Mesih’in bedeninde yargılananların

¹¹⁴ Yuhanna, 5:29.

¹¹⁵ Yuhanna, 5:22.

¹¹⁶ Vahiy, 20:11, 15.

¹¹⁷ Vahiy, 21:8.

¹¹⁸ 2. Selanikliler, 1:8-9.

ikinci bir yargıya tabi tutulmayacakları kabul edilmektedir. “Öz oğlunu günahlı insan benzerliğinden günah için kurban olarak gönderip günahı insan benzerliğinde yargıladı.”¹¹⁹ Bununla birlikte Mesih İnanlıları da yaptıkları iyi ve kötü şeylerin karşılığını almak için Mesih’in yargı kürsüsü önünde görüleceklerdir.¹²⁰ Onlara göre, İmanlının bedende yaşarken gerek iyi gerek kötü yaptıklarının karşılığını alması için Mesih’in yargı kürsüsü önünde görülmesi gerekir. Mesih’in yargı kürsüsü, yalnız imanlıların ruhsal bedeninin birliğine verdikleri zararlardan ve ona olan ruhsal hizmetlerden dolayı hesap verecekleri yargı makamıdır. Mesih İnanlılarına göre burada, özellikle inanlının samimiyeti ve hizmeti yargılanacaktır. Yapılanlar gurur ve kişisel yarar için mi yoksa gerçekten sevgi ve bedenin yararı için mi yapılmıştır? “Bir kimsenin bina ettikleri ateşe dayanırsa, o kimse ödülünü alacak, yaptıkları yanarsa zarar edecek. Kendisi kurtulacak ama ateşin içinden geçmiş gibi olacaktır.”¹²¹ Mesih İnanlıları, Mesih’e inanan kişilerin cennetteki sonsuz mevkilerinin dünyada verdikleri hizmete göre olacağına inanmaktadırlar. Bu inanç, Luka, 19:17, 24’te açıklanmaktadır.¹²²

Mesih İnanlılarına göre, cennet kavramı bedensel anlamda bir yaşamın hüküm sürdüğü eşlerin, evlerin ve sarayların bulunduğu bir yeri ifade etmemektedir. Daha ziyade sonsuz hayat boyunca Tanrı’nın varlığı içinde İsa Mesih’le birlikte yaşanan zengin esenliği ifade etmektedir. İsa Mesih, dirilişten sonraki yaşamın dünya hayatındaki maddesellikten farklılığını şu sözlerle ifade etmektedir. “Dirilişten sonra insanlar ne evlenir ne de evlendirilir, gökteki melekler gibidirler.”¹²³

¹¹⁹ Romalıları, 8:3.

¹²⁰ 2. Korintliler, 5:10.

¹²¹ 1. Korintliler, 3:14, 15.

¹²² Madrigal, s. 31-33.

¹²³ Matta, 22:29; Üçal, *Mesih’le Yaşamak*, s. 16.

B. İBADET VE AHLÂK

1. İbadet

İsa Mesih inancını diğer ilahi dinlerden ayıran en önemli özellik inanç ve ibadete yaklaşımıdır. Kur'an-ı Kerim ve Tevrat, cehennem ateşine girmeden sonsuz mutluluğa kavuşmanın yolunun doğru iman ve salih amelden geçtiğini belirtir. Kur'an-ı Kerim'de, "Allah şirk dışında bütün günahları affeder"¹²⁴ ve "İbadetleriniz (dualarınız) olmasaydı siz ne işe yarardınız"¹²⁵ gibi ayetlerle doğru inanç ve salih amelin önemine işaret edilmiştir. Tevrat'ta ise "Seni Mısır diyarında, esirlik evinden çıkaran Allah'ın Yehova Benim. Karşımda başka ilahların olmayacaktır. Rabbinin ismini boş yere ağzına almayacaksın. Babana ve anana hürmet et. Katletmeyeceksin. Zina etmeyeceksin. Çalmayacaksın. Komşuna karşı yalan şahadette bulunmayacaksın."¹²⁶ denilmektedir.

Mesih inancına göre ise Tanrı lutfuyla bütün insanları günah yükünden kurtarmıştır. İnsanlar, kendi çabalarıyla değil Tanrı'dan gelen lütufla kurtuluşa ermektedirler. "İman yoluyla lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir."¹²⁷ Mesih inancına göre kurtuluşun yolu İsa Mesih'in tüm insanlığın günahları için kurban olduğuna inanmaktır. Bu konuda, Calvinist görüşleri benimseyen Mesih İnanlılarının çoğu İsa Mesih'e olan imanla kurtuluşa ereceklerine inanırlar. Bu kurtuluş hiçbir zaman kaybolmayacaktır. Ancak, bir kısım Mesih İnanlısı da

¹²⁴ 4. Nisa Suresi, 48.

¹²⁵ 25. Furkan Suresi, 77.

¹²⁶ Çıkış 20:7, 12, 13, 14, 15, 16, 23.

¹²⁷ Efesliler, 2:8-9.

Arminius'un İmanla kazanılan kurtuluşun hayatın ilerleyen safhalarında kaybedilebileceği ve cehenneme gidilebileceği görüşünü benimsemişlerdir.¹²⁸

İsa Mesih inancını diğer inançlardan ayıran en önemli özellik kurtuluşu ibadet ve uygulamalara değil doğrudan imana bağlamış olmasıdır. Mesih İnancılılarına göre ibadet, İsa Mesih'e inanmakla erişilen kurtuluşa şükretmek için yapılmalıdır. Aynı zamanda ibadet, inancın devamlılığını sağlayan en önemli faktörlerden biri olarak kabul edilir.¹²⁹ Bununla birlikte İsa Mesih'in dünyadaki işini devam ettirmekle görevli olduğu varsayılan İnancılılar topluluğu bünyesindeki her bir inancılının cennetteki mevkiinin bu görevi ne derece yerine getirdiğine bağlı olduğu inancı hakimdir.¹³⁰ Mesih İnancılıları inanç yoluyla sonsuz kurtuluşa erileceğine inanırken Kitabı Mukaddes'in bazı bölümlerinde ibadetin ehemmiyetini gösteren bazı ayetler göze çarpmaktadır. "Ey kardeşlerim, eğer bir kimse amelleri yok iken, imanı olduğunu söylerse, fayda nedir? Kendisini o iman kurtarabilir mi? Eğer bir kardeş yahut kız kardeş çıplak ve gündelik yiyecekten mahrum iken, sizden biri onlara: selamle gidin, ısınsın ve doyun, dese fakat bedeninin muhtaç olduğu şeyleri onlara vermezseniz fayda nedir? Böylece, iman da eğer amelleri olmazsa ölüdür."¹³¹ "Fakat, Ey boş adam, imanının ameller olmayınca, faydasız olduğunu bilmek ister misin? Babamız İbrahim, oğlu İshak'ı mezbah üzerinde takdim etmiş olarak amellerden salih sayılmadı mı? Görüyorsun ki iman onun amelleriyle birlikte işliyordu ve iman amellerle ikmal olundu."¹³² Bu ayetler, amelsiz bir imanının fayda vermeyeceğini

¹²⁸ Barker, age, s.118,166.

¹²⁹ Abdulmesih, *Rab Doğruluğumuzdur*, Ankara t.y., s. 64-80; Abdulmesih, *İsa Kimdir?*, Ankara 1995, s. 356-358; *Mesih İnancılılarının Türkiye'deki Hakları*, s. 11.

¹³⁰ Luka, 19:17, 24.

¹³¹ Yakup, 2:14-17.

¹³² Yakup, 2:20-23.

açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla eylemsiz ölü sayılan bir imanın nasıl olup da sonsuz kurtuluşu sağlayacağı düşündürücüdür.

a. Bireysel Olarak Yapılan İbadetler

Mesih İnanlıları ibadet konusunda Tanrı'nın kendilerinden istediği en önemli şeyin bireysel ibadet olduğuna inanırlar. Onlara göre, inanlı her ortamda Tanrı'yı övüp, ona her şey için şükredebilecek duruma gelinceye kadar büyük bir mücadele vermelidir.¹³³ Çünkü, İsa, öğrencilerine hiç usanmadan her zaman dua etmeleri gerektiğini anlatmıştır.¹³⁴ Mesih İnanlılarından birçoğu bireysel olarak günlük ibadetlerini yapmaktadırlar. Bu ibadetin yeri ve zamanı yoktur. Günün herhangi bir saatinde ibadet etmek isteyen Mesih İnanlısı, Kutsal Kitaptan bölümler okuyarak ve dua ederek bunu gerçekleştirebilir.

Mesih İnanlısının bireysel olarak yapabileceği ibadetlerden bir tanesi de oruçtur. Ancak bunda zorunluluk yoktur. Oruç için herhangi bir gün ve süre de belirlenmemiştir. Onlar, tutulacak orucun gösteriş için değil, Tanrı'nın rızasını kazanmak amacıyla gizlilik içinde tutulması gerektiğini vurgulamışlardır.¹³⁵

Mesih İnanlılarının yapılmasını istediği davranışlardan biri de ibadet amacıyla maddi bağışta bulunmak, yani sadaka vermektir. Onlara göre Pavlus da ilk Hristiyan cemaatini aynı konuda uyarmış inanlıların belirli bir miktar parayı hayır işlerine ayırmalarını söylemiştir 'Ondalık' olarak isimlendirilen bu ibadet Mesih İnanlılarının Tanrı'nın rızasını kazanmak amacıyla yaptıkları başka bir ibadet olarak göze çarpmaktadır.¹³⁶

¹³³ Sevtap, *age.*, s. 77.

¹³⁴ Luka, 18:1.

¹³⁵ Matta, 6:16-18.

¹³⁶ I. Korintoslular, 16:2.

b. Toplu Halde Yapılan İbadetler

Mesih İnanlıları, Havarilerin önderliğindeki ilk İsa Mesih topluluğunun sade bir ibadet anlayışına sahip olduğuna inanırlar. Onlara göre, ilk topluluk sık sık bir araya gelip, Rabb'in verdiği sevgi ve kardeşlik ortamında ibadetlerini sürdürüyordu. İsa Mesih'in kendilerine emrettiği vaftiz ve Komünyon adı altında iki uygulamayı yerine getiriyorlardı. Vaaz, dua ve ilahi terennümlerinin yoğunlaştığı ayinlerin sonunda yine Rabb'in tavsiyesine uyarak 'ondalık' denen yardımlar toplanıyordu. Mesih İnanlılarına göre, ilerleyen zaman içerisinde Katolik ve Ortodokslar tarafından ortaya konan yanlış uygulamaların gelenekleştirilmesiyle saf Hristiyanlıktan sapmalar olmuştur.¹³⁷ Katolik ve Ortodoks Hristiyanlar, İsa Mesih'in yapılmasını istediği şeyleri değil, baba ve dedelerinin yaptıkları şeyleri gerçek imandan yoksun olarak yapmaya başlamışlardır. Onlara göre, İncil'den uzaklaşan kilise siyasete karışma, iktidar mücadelesi, günah çıkartma, ehliyetsiz insanların kilisenin başına getirilmesi, kilise hiyerarşisi, kilisenin heykel ve resimlerle donatılması vb. yanlış uygulamalarla yozlaştırılmıştır.¹³⁸

Mesih İnanlıları, büyük Hristiyan mezheplerini ilk kilisede bulunmayan bu tür davranışlarla suçlarken kendilerinin ilk Hristiyan cemaatinin yaptığı sadelikte ibadet ettiklerini savunmaktadırlar. Bu bağlamda onlar, toplu ibadetlerini Pazar günü kilisede yaparlar. Pazar ayinleri sabah saat on bir ve öğleden sonra saat iki civarında olmak üzere iki ayin yapılır. Kilisede görevli olanlar dışında iki ayine birden katılan yok gibidir. Amaç ayinlerden birine katılamayan İmanlılara alternatif sunmaktır. Ayinlerde kadın erkek karışık olduğu gibi çocuklar da bulunmaktadır. Ayin; gitar,

¹³⁷ Üçal, *Mesihle Yaşamak*, s. 21-22.

¹³⁸ Sevtap, *age.*, s. 146-147.

klarnet, darbuka ve zil gibi enstrümanlar eşliğinde söylenen ilahilerle başlar. İlahi sözleri tepegözle duvara yansıtılmaktadır. İlahiler söylenirken topluluğun serbest hareket ettiği görülür. Çoğunlukla ayağa kalkılıp eller havaya kaldırılarak veya el çırpılarak ilahiler söylenir. Bu esnada oturanlar da vardır. Bir ilahi bitip diğerine geçilirken topluluk içerisinde biri sesli olarak dua eder diğerleri de bu duaya katılırlar. Yaklaşık beş-altı ilahi söylendikten sonra kilise önderi veya üyelerden biri tarafından vaaz verilir. Belirli bir konu çerçevesinde gerçekleştirilen vaaz genelde otuz ile kırk beş dakika sürmektedir. Vaazlar Türkçe olarak verilmektedir. Vaaz esnasında konu ile ilgili İncil pasajları okunurken topluluk da ellerindeki İnciller'den okunan yerleri takip ederler. Bu açıdan vaaz adeta topluluğa verilen bir İncil dersini anımsatmaktadır.

Vaiz konuyu işlerken birtakım grafik veya şekiller göstermek için tepegöz veya yazı tahtasından faydalanabilir. Vaazın etkili ve canlı olabilmesi için vaiz ve topluluğun zaman zaman diyaloga geçtiği görülür. Topluluk soru sorabilir, herhangi bir katkıda bulunabilir veya vaizin isteğini yerine getirebilir. Vaiz topluluktan birinden dua etmesini veya İncil'den bir cümleyi okumasını isteyebilir. Ayin bütünüyle düşünüldüğünde en büyük önemin vaaza verildiği rahatlıkla görülebilir.

Vaazdan sonra tekrar ilahiler söylenir. İlahilerin arasında dualar edilir, İncil pasajları okunur. Topluluktan biri için özel dua etmek gerekiyorsa, o kişilerin üzerine el koyarak veya elleri onlara doğru uzatarak dualar edilir. Bu tür dualar genelde yerel topluluktan ayrılıp başka bir şehre taşınacak olan veya zor durumda olanlar için yapılır.

Ayinin sonuna yaklaşırken topluluğa verilen yardım torbalarıyla 'ondalık' denen yardımlar toplanır. Ayine katılan sempatizan varsa yeni iman edenlerin olup

olmadığı sorulur. Eğer yeni iman eden varsa duasının yapılacağı söylenir ve İsa Mesih'te kurtuluş konusunda birçok telkinde bulunulur. Ayin bittikten sonra genelde çay ve pastadan oluşan ikram verilir. Daha sonra topluluk dağılır.

Mesih İnancıları kilise dışında Çarşamba ve Cumartesi günleri evlerde toplanırlar. Bu toplantılarda çeşitli konularda müzakere yaptıkları gibi ibadet de yaparlar. Zaman zaman kiliseye mensup kişileri eğitmek için İncil kursları düzenlerler. Kadın ve çocukların din eğitimini sağlamak amacıyla da ayrıca çeşitli programlar düzenlerler.

c. Ayinler (Sakramentler)

Sakrament, kelime olarak 'gizemli' anlamında¹³⁹ olup Hristiyanlıkta kutsal şey, âyin anlamında kullanılmaktadır. Katolik ve Ortodokslar yedi sakrament kabul etmekte¹⁴⁰ Protestanlar ise sadece vaftiz ve evharistiya âyini benimsemektedir. Bir Protestan grubu olan Mesih İnancıları da İncillerde sadece vaftiz ve komünyon âyininin bulunduğunu savunarak bunların dışında sakrament kabul etmezler.¹⁴¹

c.a. Vaftiz

Grekçe 'baptizo' kelimesinden gelen vaftiz, 'içine batırmak, boğarak yok etmek' demektir.¹⁴² Vaftiz âyini, İslam'daki boy abdesti gibi bir tür yıkanma işlemidir. Hristiyanlığa giriş bu ayinle olur. Vaftiz ayini, Baba, oğul ve Kutsal Ruh adına yapılır ve İsa Mesih tarafından konulduğu kabul edilir. İncil'de İsa'nın "Gidin, bütün ulusları şakirt edinin. Onları Baba, Oğul ve Kutsal Ru'un adıyla vaftiz

¹³⁹ Sarıçioğlu, age, s. 292.

¹⁴⁰ Tümer- Küçük, age, s. 296.

¹⁴¹ Günay, age, s. 222-224; Türk Protestan Kilisesi, s. 14-16.

¹⁴² Milne, age, s.252.

edin.”¹⁴³ demiştir. İsa’nın bu ifadeleri ve ilk Hristiyan kilisesindeki uygulamalar nedeniyle vaftiz, Hristiyanlığa girişin alâmeti ve en temel sembolü haline gelmiştir. Mesih İnancıları da tıpkı diğer Hristiyanlar gibi vaftizi en temel uygulama olarak görmektedir.

Mesih İnancılılarına göre vaftiz, Mesih’in buyruğuna uymayı, günahlardan tövbe etmeyi, bağışlanmayı, eski günahlı benliğin ölüşünü, İsa Mesih’ten ayıracak her şeye veda edişi, Mesih’e bağlılığın başlangıcını ve Mesih’le birleşmeyi ifade etmektedir.¹⁴⁴ Onlar, bu vaftiz uygulamasının salt bir ritüel olarak değil bilinçli bir katılımın alâmeti olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Bu nedenle de bunlar, vaftizin bilinçli olarak iman eden yetişkin kişilere yapılabileceğini savunmaktadırlar.¹⁴⁵

c.b. Komünyon Ayini (Rabb’in Sofrası)

Komünyon, İsa’nın ölmeden önce şakirtleriyle paylaştığı son akşam yemeğini yenileme, tekrar etme ayinidir. İncillere göre İsa Mesih, ekmeği böldü ve bu benim etimdir diyerek öğrencilerine verdi. Sonra bir kase içindeki şarap için, bu benim kanım deyip onlara içirdi.¹⁴⁶

Bu ibadet konusunda İncil’de şu ifadelere rastlanmaktadır: “Rab İsa ele verildiği gece, ekmeğe aldı ve şükrettikten sonra kırdı ve dedi: Bu sizin için olan benim bedenimdir. Bunu benim zikrim için yapın. Böylece de akşam yemeğinden sonra, kâseyi aldı ve dedi: Bu kâse benim kanımda Yeni Ahit’tir. Her kere içtikçe

¹⁴³ Matta, 28-19.

¹⁴⁴ Sevtap, *age.*, s. 99-101.

¹⁴⁵ Markos, 16:16.

¹⁴⁶ Bkz. Yuhanna, 13:15, 6:48; Luka, 22; Elçilerin İşleri, 2:46-47.

benim zikrim için bunu yapın. Çünkü bu ekmeği her yediğiniz ve kâseyi içtiğiniz zaman, kendisi gelene kadar Rabbin ölümünü ilan edersiniz.”¹⁴⁷

Mesih İnanlıları, bu benim etimdir ve bu benim kanımdır şeklindeki ifadenin mecaz anlamda anlaşılması gerektiğine inanırlar. Çünkü, İsa Mesih bunu söylerken hayattadır. Onlara göre, Komünyon, İsa Mesih’in ölümünün hatırlanması, ikinci gelişini, İsa Mesih’in ölümüne katılmayı, onun yaşamını ve ruhunu paylaşımı, İsa Mesih’in kurtuluş için öldüğünü hatırlatır.¹⁴⁸

2. Ahlâk

Kitabı Mukaddes bir çok ahlakî emir ve tavsiye içermektedir. Örneğin Eski Ahit’te Tanrı, ana babaya saygı göstermeyi emreder, adam öldürmeyi, hırsızlığı, zinayı, yalanı ve başkasının malına göz dikmeyi yasaklar.¹⁴⁹ Yine Eski Ahit’te “Komşunu kendin gibi seveceksin.” denmiştir.¹⁵⁰ Mesih İnanlılarına göre İsa Mesih, Eski Ahit’te belirtilen bu emir ve yasakların hiçbirini değiştirmemiş bilakis bir adım daha atarak Eski Ahit’te eylemle suç sayılan şeylerin düşünülmesinin bile aynı değerde suç olduğu üzerinde durmuştur.

İsa Mesih’e dayandırılan bu ahlaki öğreti İncilde şu şekilde dile getirilmiştir: ‘Atalarımıza, adam öldürme. Öldüren yargılanmayı hak edecek.’ denildiğini duyduunuz. Ama ben size diyorum ki, kardeşine karşı öfkelenen bir kişi yargılanmayı hak edecek.”¹⁵¹ “Zina etme denildiğini duyduunuz. Ama ben, size diyorum kibir kadına şehvetle bakan adam zaten yüreğinde o kadınla zina etmiştir.”¹⁵² “Hiç

¹⁴⁷ I. Korintoslular, 11:23-26.

¹⁴⁸ M. Ali Şimşek, Rab’bin Sofrası, İstanbul 1998, s.21; Sevtap, *age.*, s. 84-86 .

¹⁴⁹ Çıkış, 20. Böl.

¹⁵⁰ Levililer, 19:18.

¹⁵¹ Matta, 5:21-22.

¹⁵² Matta, 5:27-28.

kimseye karşı kötülüğe karşı kötülük etmeyin. Herkesin gözünde iyi olanı yapmaya dikkat edin. Mümkünse elinizden geldiğinizce bütün insanlarla barış içinde yaşayın.”¹⁵³ ifadeleriyle bu ahlaki davranışlara büyük bir hassasiyetle uyulması gerektiğini vurgulamıştır. İsa Mesih, yukarda belirtilen ahlaki öğretilerle birlikte yumuşak huyluluğu, doğruluğu, başkalarının acılarını paylaşmayı ve düşmanlara bile sevgi göstermeyi tavsiye etmiştir.¹⁵⁴

Hiz. İsa, yukarda örnekleri verilen bu ahlaki davranışların tamamen benimsenip içselleştirilmesini sağlamak amacıyla şu prensibi koymuştur: “İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız siz de onlara öyle davranın.”¹⁵⁵ Yine o taraftarlarına “Benim buyruğum şudur: Sizi sevdiğim gibi birbirinizi sevin.”¹⁵⁶ diye emretmiştir.

Masih İnanlıları da İsa’nın belirlemiş olduğu bu kurallara göre yaşamayı kendilerine prensip haline getirdiklerini iddia etmektedirler. Ancak onlar bu davranışları gerçekleştirmede kendi iradelerinden çok Kutsal Ruhun yardımına güvenmektedir. Çünkü onlar vaftizle alınan Kutsal Ruhun kendilerini yanlışlardan koruduğuna inanmaktadır.¹⁵⁷

¹⁵³ Romalılar, 12:17-18.

¹⁵⁴ Matta, 5:5-10, 39-40, 6:1-3.

¹⁵⁵ Matta, 7:12.

¹⁵⁶ Yuhanna, 15:12.

¹⁵⁷ Verwer, age, s.55-60.

İKİNCİ BÖLÜM

MESİH İNANLILARININ TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ

A. GENEL OLARAK MİSYONERLİK

1. Misyon, Misyoner ve Misyonerlik

Misyon ve misyoner kelimeleri Latince 'missio' kelimesinden türemiş olup İngilizce ve Fransızca'da 'mission' ve 'missionaire-missionary' kullanılmıştır. Misyon kelimesi sözlükte, özel görev, 'özel görevli kurul, dinî görev ve yetki' anlamlarına gelmektedir. Bu görev dinî, diplomatik, bilimsel, ticarî veya askerî olabilmektedir. Dolayısıyla misyoner, kendisine dinî, siyasî, ticarî, sosyal vb. alanlarda görev ve yetki verilmiş kişi demektir. Aynı zamanda misyoner, kendisini bir düşünce ve inancı yaymaya adanmış kişidir. Misyonu gerçekleştirebilmek için yapılan bütün faaliyetlere de misyonerlik denir.¹⁵⁸

Genel anlamda düşünüldüğünde yeryüzünde tarihî ve medenî bir misyona sahip olmayan millet yoktur. Her milletin kendi tarihinden gelen misyonu ile gerçekleştirmesi gereken hedefleri vardır. Çağdaş milletler seviyesine ulaşma, bölgesel ve küresel liderlik, arz-ı mev'ûd, sıcak denizlere açılma vb. emeller bazı milletlerin yüklendiği misyonları ifade etmektedir. Ulusların bu misyonu gerçekleştirme çabaları ülkeler arası çatışmalardan medeniyetler çatışmasına kadar birçok büyük sorunu beraberinde taşımıştır. Nitekim doğu ve batı medeniyetleri

¹⁵⁸ Tümer-Küçük, *age.*, s. 411; Pars Tuğlacı, "Misyonerlik", *Okyanus Ansiklopedisi*, b.y. 1980, VI/1986; Safa Kılıçoğlu-Nezihe Araz-Hakkı Devrim, "Misyonerlik", *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, İstanbul 1981, VIII/842-843.

arasındaki çatışmalar, tarihi süreç içerisinde yüklenilmiş misyonlardan kaynaklanmaktadır.¹⁵⁹

Misyon ve misyonerlik konusuna dinler açısından baktığımızda karşımıza şöyle bir manzara çıkmaktadır. Bazı fikir, düşünce, din ve inanç sahipleri doğrunun ve kurtuluşun kendi inançlarında olduğunu iddia etmektedir. Bunun için de herkesin kendi inançlarını benimsemesi gerektiğini savunarak yayılma eğilimi gütmektedirler. Bu düşünce tarzı misyonun hareket noktasını oluşturmaktadır. Buna göre, kendi dinî inanç ve kanaatlerini bir ülkede yaymaya çalışan herkese misyoner denir. Diğer taraftan bazı dinlerde ise misyoner düşünce bulunmamaktadır. Bunlardan bazıları 'sır dinleri' şeklinde olup hususiyetlerinin başkaları tarafından öğrenilmesini istemez. Diğer bir kısmı da Yahudilik gibi, evrensel çerçeveden çıkıp belli bir kavme hasredilmiş 'millî dinler'dir. Bundan dolayıdır ki bazı dinler tarihçileri dinleri misyonerli ve misyonersiz dinler olarak kısımlara ayırmışlardır. Buna göre Hristiyanlık, İslam ve Budizm misyonerli, sır dinleri ve Yahudilik misyonersiz dinlerdendir.¹⁶⁰

Miyonerli dinlerdeki misyon düşüncesinin temeli kutsal kitaplara ve peygamber sözlerine dayanmaktadır. Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil'de İsa Mesih'in, "İmdi siz gidip bütün milletleri şakirt edinin. Onları Baba, Oğul ve Ruhü'l-Kudüs ismiyle vaftiz eyleyin."¹⁶¹ sözleri Hristiyan misyonunun hareket noktasını oluşturmaktadır. Müslümanların kutsal kitabı Kurân-ı Kerim'de ise "Dinde zorlama yoktur. Şüphesiz doğruluk sapıklıktan apaçık ayrılmıştır."¹⁶² ve "Ey Muhammed, Rabbi'nin yoluna, hikmetle, güzel öğütlerle çağır, onlarla en güzel şekilde tartış,

¹⁵⁹ Muzaffer Özdağ, "Medeniyetler Çatışması Üzerine", Avrasya Dosyası Üç Aylık Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, (1), İlkbahar 1994, s.72-85.

¹⁶⁰ Küçük-Tümer, *age.*, s. 411-412; 414-415.

¹⁶¹ Matta, 28:19-20.

¹⁶² 2. Bakara, 256.

doğrusu Rabbin doğru yoldan sapanları daha iyi bilir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilir.”¹⁶³ diye buyrularak İslâm’ın iyilik ve güzellikle telkin edilmesinin gerektiği vurgulanmaktadır. Oysa Hristiyanlıkta bütün milletlerin şakirt edinilmesi emredilirken bunun nasıl yapılacağı konusunda bir açıklık bulunmamakta ve adeta her türlü metodun kullanılmasına cevaz verilmektedir.¹⁶⁴

Misyonerlik genelde bazı din, inanç, fikir, tarikat ve grupların başvurduğu bir yayılma metodudur. Fakat misyonerlik dendiğinde ilk akla gelen din Hristiyanlık olmaktadır. Bunun en büyük nedeni, Hristiyan dininde misyon düşüncesinin büyük bir vecibe ve ibadet olarak algılanmasıdır.¹⁶⁵

2. Hristiyanlıkta Misyon ve Misyonerlik

Bugün misyon ve misyonerlik dendiğinde ilk akla gelen Hristiyanlık propagandası olmaktadır. Bunun nedeni, misyonun Hristiyan dininde özel bir konuma sahip olması ve bu konudaki Hristiyan misyon faaliyetlerinin yoğunluğudur.

Hristiyan literatüründe misyon, yetki sahibi tarafından görevlendirilmiş kişi veya kişilerin Hristiyanlığı yaymak amacıyla bir yerlere gönderilmesini ifade etmektedir. Başka bir deyişle misyon, Baba tarafından Oğul’un ve Kutsal Ruh’un gönderilmesini, Mesih’in havarilere tevdi ettiği vazifeyi ifade ettiği gibi Kilisenin üyelerinden bazılarına yüklediği İncil’i Hristiyan olmayan toplumlara yayma

¹⁶³ 16. Nahl, 125.

¹⁶⁴ Küçük- Tümer, *age.*, s. 415-416.

¹⁶⁵ Osman Cilacı, *Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara 1992, s. 11; Küçük-Tümer, *age.*, s. 411, 416.

vazifesini de ifade etmektedir. Misyon kelimesinin kullanılagelen anlamı son ifade edilen anlamıdır.¹⁶⁶

Hristiyan inancına göre İsa Mesih kendisi Baba tarafından gönderildiği gibi, O da havarilerini şu emri vererek dünyaya göndermiştir: “İmdi siz gidip bütün milletleri şakirt edinin, onları Baba, Oğul ve Ruhü'l-Kudüs ismiyle vaftiz eyleyin. Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin. İşte ben bütün günler, dünyanın sonuna kadar sizinle beraberim.”¹⁶⁷ İsa Mesih'in bu sözleri havariler tarafından pekiştirilmiştir. Luka, Hristiyan misyonunu yaptığı şu benzetmelerle dile getirmeye çalışmıştır: Gerekirse 99 koyunu ağılda bırakıp kaybolan tek koyunun ardınca gidip onu bulmak ve geri ağıla getirmek. On gümüş paradan birini kaybedip onu bulmak için çaba göstermek. Bir babanın manen yitirdiği bir evladını tekrar kazanması.¹⁶⁸ Bu ve buna benzer örneklerle Mesih'e canlar kazanmanın önemine değinilerek Hristiyan misyonu derinleştirilmiştir.¹⁶⁹

Misyonerlik faaliyetlerinin başlangıcı havarilere kadar götürülmektedir. Bu çerçevede ilk dönem Hristiyanlarından Yahudi kökenli Pavlus, Hristiyan dinini putperestlerin anlayacağı şekilde yorumlayarak Anadolu başta olmak üzere birçok yerde gezerek Hristiyanlaştırma faaliyetlerinde bulunmuş ilk büyük Hristiyan misyoneri olarak kabul edilmektedir.¹⁷⁰

Havarilerin çabalarıyla yayılmaya başlayan Hristiyan misyonu, Kilise babalarının daha sistemli, şuurlu ve devrin şartlarına uydurarak yürüttükleri faaliyetlerle geliştirilmiştir. Özellikle fikrî planda felsefe ve pozitif bilimlerden

¹⁶⁶ Jean Danielou, “Kilise’de Misyoner Düşünce”, çev. Abdurrahman Küçük, *A.Ü.İ.F. Dergisi*, XXVII/101.

¹⁶⁷ Matta, 28:19-20; Markos, 16:15.

¹⁶⁸ Luka, 15:2-7.

¹⁶⁹ Korintoslular, 1, 9:19; Daniel, 12:39.

¹⁷⁰ Tümer-Küçük, *age.*, s. 417.

faydalanmaları, Hristiyanlığın temellerini Yunan felsefesiyle işleyerek daha cazip ve makul bir şekilde takdim etmeleri, bu konuda önemli ve güçlü Hristiyan filozoflar yetiştirmeleri, misyonerliğin güçlenip gelişmesine vesile olmuştur. Havariler ve Kilise babaları Hristiyan dinini sadece dinî gayelerle yaymaya çalışmaları açısından samimi birer misyonerdirler. Zira, doğru yoldan ayrılmış insanları hak yola davet etme ideali ilahi ve evrensel dinlerin yegane gayesidir. Ancak Hristiyanlık İmparatorluk dini haline gelince, misyonerlik vazife, fonksiyon ve amaçları itibarıyla önemli değişikliklere uğramıştır. Bundan sonra her misyoner teşkilatı temelde siyasi, dini ve milli bir görünüm arz etmeye başlamıştır. Bu yüzden misyoner teşkilatlarını bulundukları ülkelerin yapı ve fonksiyonlarından soyutlayarak anlamaya çalışmak yanlış olacaktır.¹⁷¹

Putperestler arasında hızla yayılan Hristiyanlık, Roma İmparatorluğu tarafından resmi din olarak kabul edildikten sonra Avrupa'da da hızla yayılarak en çok müntesibi olan din haline gelmiştir. İslam'ın ortaya çıkışı ve hızla yayılışı Hristiyan alemini telaşa düşürmüş bu ilerleyişi durdurmak için kanlı haçlı seferleri düzenlenmiştir. Böylece Hristiyan misyonu haçlı seferleri adı altında en barbar şeklini almış, din adına milyonlarca masum Müslüman- Türk insanı katledilmiştir. Bu dönemde Hristiyan din adamlarının teşvikiyle cana kıyma mubah görülmüş, Hristiyanlık zorla yayılmaya ve başka inançların önünü kesmeye çalışan bir kılıç dini olmuştur.¹⁷²

Haçlı seferleriyle misyonun şiddetle yayılamayacağı anlaşılmış, faaliyetler daha sinsi planlarla devam ettirilmeye çalışılmıştır. Bundan sonra misyonerlik faaliyetleri inanç misyonundan hareketle, sadece inanç amaçlı değil, siyasî, ticarî,

¹⁷¹ Necmettin Tozlu, *Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar*, Ankara 1991, s. 12-13.

¹⁷² Tümer-Küçük, s. 418; Mehmet Aydın, "Misyonerlik Faaliyetleri ve Türkiye", *Gençlik Dergisi*, 15 Mart-15 Nisan 1997, sayı: 61, s. 29.

kültürel ve sosyal amaçlar için yürütölmeye başlanmıştır. Hristiyan batı devletlerinde kurulan sömürge bakanlıkları, uzak doğu ve orta doğu devletlerini zayıflatıp sömürgeleştirmek için misyonerleri casus olarak kullanmışlardır. Casus misyonerler, gittikleri toplumun din ve kültür değerlerine bürünerek kafaları karıştırmaya, tefrika tohumları saçmaya, manevi ve Ahlâki değerleri yıkmaya çalışmışlardır. Casus misyonerler hedeflerini gerçekleştirmede oryantalizmin verilerinden büyük ölçüde yararlanmışlardır. Bir İngiliz casus misyoneri olan Mr. Hempher'in hatıraları misyoner faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirildiğini bütün gerçekliğiyle ortaya koymaktadır.¹⁷³

Dün olduğu gibi bugün de misyonerlik faaliyetleri değişik gayelerle devam etmektedir. II. Vatikan Konsilinde misyonerlik için alınan 'Ad Gentes' yasasında şöyle bir açıklama vardır: "Kimse günahdan kendi başına kurtulamaz. Ne de kimse zaafından, yalnızlığından kurtulamaz. Herkesin İsa'ya ihtiyacı vardır. İsa modeldir, kurtarıcıdır, hayat verendir."¹⁷⁴ Burada kurtuluşun ancak İsa Mesih aracılığıyla olabileceği vurgulanarak misyonerlik faaliyetlerinin devam etmesine karar verilmiştir. Bununla birlikte II. Vatikan konsilinde diğer dinler ve Müslümanlar hakkında kullanılan bazı ifadeler, Hristiyan-Müslüman diyaloguna zemin hazırlaması açısından dönüm noktası olmuştur. Zira, ısrarla savunulan "Kilise dışında kurtuluş yoktur." ilkesinden vazgeçilerek Yahudi ve Müslümanların da kurtuluşa erebileceği görüşü belirtilmiştir. Ancak, Konsil'in hemen sonrasında başlayan diyalog toplantılarıyla yakalanan diyalog havası daha sonraki toplantılarda devam ettirilemediğinden somut sonuçlara ulaşılammıştır. Şüphesiz bunda, tarih

¹⁷³ İngiliz Casusu Mr. Hempher'in Misyonerlik Faaliyetleri, çev: Mehmet Can, İstanbul 1992; İhsan Süreyya Sırma, Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri, İstanbul 1991.

¹⁷⁴ Francis Dvornik, Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a, çev. Mehmet Aydın, Atatürk Kültür, Ankara 1990. s. 98.

içinde yaşanan olumsuz tecrübelerin ve hızla devam eden maskeli misyoner faaliyetlerinin büyük rolü vardır.¹⁷⁵ Bugün kilise daha geniş bir vizyon çizmeye başlamıştır. 19 ve 20. yy.'larda aydınlanma çağıyla başlayan dinsizlik akımına karşı savaş açan kilise, bugün Ahlâklı ve dürüst ateistlerin de kurtuluşa erişerek cennete girebileceğini savunmaktadır. Anlaşılan o ki, dünyanın her yerinde duraklayan Hristiyanlaştırma hareketinin yeni hedefi ateistlerdir. Düne kadar İsa Mesih'in yakında gelerek 'Tanrı Krallığı'nı kuracağı ve ancak ona tabi olanların kurtulacağı iddiasında bulunan Hristiyanlar, amaçları uğruna dinsizliği de içlerine sindirebilecek gibi gözüktüyor.¹⁷⁶

Bugün kiliseler birliği başta olmak üzere bir çok misyoner teşkilatı faaliyet göstermektedir. Dünya halkları ve mensup oldukları dinler hakkında araştırmalar yapılmakta misyonerlik faaliyetleri için yeni metot ve projeler üretilmektedir. Papalık tarafından Afrika'nın dini haritasının çıkartılması bu çerçevede gerçekleştirilen faaliyetlerdendir.¹⁷⁷ Misyonerlik faaliyetleri özellikle bağımsızlığına yeni kavuşmuş, ekonomik ve sosyal bunalımların boy gösterdiği ülkelerde yoğunlaşmaktadır. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Kafkaslar, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kuzey Irak ve Afrika misyonerlik faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgelerdendir.¹⁷⁸

Misyonerliğin teorisyenleri bir ülkede Hristiyanlığı yaymak ve kalıcı kılmak için üç kademeli bir yol izlemeyi önermektedirler:

¹⁷⁵ Ali İsmail Güngör, "İkinci Vatikan Konsilinden Sonra Hristiyan-Müslüman İlişkileri", *İslam'ın Bugünkü Meseleleri*, Türk Yurdu Yayınları, Ağustos 1997, s.

¹⁷⁶ Akşam Gazetesi, "Allah'ın İşine Karışılmaz", 9 Aralık 2000, s.16.

¹⁷⁷ Abdulkadir Keskin, "Papalık Afrika'nın Dinî Haritasını Çıkartıyor", *Türkiye Günlüğü*, 30 Eylül-Ekim 1994, s. 81-85.

¹⁷⁸ *Yeni Şafak Gazetesi*, 20 Aralık 1996, "Azerbaycan'da Hristiyan Bolşevizmi", s. 16; *Hürses*, 26 Haziran 1997, "Kazak Gençlere Hristiyan İlgisi", s. 9; *Türkiye Gazetesi*, 26 Aralık 1998, "Kuzey Irak'taki Kürtlere Hristiyanlık Çengeli", s. 9.; *Türkiye Gazetesi*, 31 Mart 1998, "Kafkasya'da Misyoner Faaliyetleri", s. 9.

1- Kilise kurmak

2- O ülke insanlarından kiliseyi yaşatacak cemaat oluşturmak

3- O ülkenin kültür unsurları arasına kendi kültürlerini sokmak, yerli kültür içinde Hristiyan kültürünü halka kabul ettirmek.¹⁷⁹

Misyonerler, yardım, dil öğretme, yurt dışına götürme, zenginlik ve gelecek vaatleri, sağlık hizmetleri ve eğitim faaliyetleri aracılığıyla insanlara ulaşmaktadırlar. Bu amaçla, dünyanın bir çok yerinde çeşitli alanlarda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar oluşturmuşlar veya mevcut kurumlara sızarak maskeli faaliyetlere başlamışlardır.¹⁸⁰

Hristiyan misyonerlerinin nihai hedefi dünyadaki Hristiyan sayısını olabildiğince artırmaktır. Bunun için onlar her türlü yöntem ve yola başvurmayı mubah saymaktadırlar.

B. MESİH İNANLILARININ TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ

Amerika'da bulunan ve ülkemiz dahil Orta Doğu'yu faaliyet sahası olarak belirleyen misyoner teşkilatı ABCFM'in faaliyetlerini özetleyen 1880 tarihli Bartlett Raporu'nun ilk cümlesi şöyledir: "Misyoner faaliyetleri açısından Türkiye, Asya'nın anahtarıdır." 15 Ocak 1820 tarihinde Osmanlı topraklarına ayak basan ABCFM misyonerleri Pliny Fisk ve Levi Parsons, derin bir araştırmayı başlatmak için görevlendirilmişlerdir. Osmanlının nüfus dağılımı, halkın dini, psiko-sosyal, eğitim ve ekonomik durumu üzerinde çalışılması gereken ilk konulardı. Bu misyonerlere yönelik olarak, 1 Aralık 1833 tarihli talimat mektubunda aynen şu ifadeler yer alıyordu: "Bir fetih savaşına girmiş askerler olduğunuzu unutmayın. Her ne kadar

¹⁷⁹ Abdurrahman Küçük, "SOS Çocuk Köyleri II", *Hergün Gazetesi*, 1 Mayıs 1997, s. 3.

¹⁸⁰ Tümer-Küçük, *age.*, s. 412-413; Cilacı, *age.*, s. 9-10; Asım Köksal, *Hristiyanlık Propagandaları Dolayısıyla Açıklama*, Ankara 1982, s. 3-4.

mücadele manevi alanda, kafanın kafayla, kalbin kalple mücadelesi ise de ve sizin silahınız Tanrının inayeti ile güçlendirilmiş manevi bir silahsa da Napolyon'un askeri girişimlerdeki kadar araştırma, bilgi ve düşünmeye ihtiyaç gösterir. Bu mukaddes ve vadedilmiş topraklar silahsız bir haçlı seferiyle geri alınacaktır..." Amerikalı misyonerler yalnız gittikleri yerlerdeki halkın durumunu değil, ayrıca o yerlerin coğrafi, topografik, jeolojik, meteorolojik özelliklerini de düzenli raporlar halinde Boston'a bildirmişlerdir. Bu şekilde ülke topraklarında başlayan misyoner faaliyetleri zamanla bir çok misyoner grubun faaliyet sahası haline gelmiştir. Osmanlı topraklarında kurulan misyoner okulları, hastane, matbaa ve yardım kuruluşları aracılığıyla ülkenin parçalanışı ve yıkılışı hızlandırılmıştır.¹⁸¹

Meşhur misyonerlerden William Miller, Türkiye'deki misyoner faaliyetleri hakkında şöyle diyor: "İslam memleketlerinde misyoner teşkilatı faaliyetlerinin iki cephesi vardır. Bunlar yapıcı ve yıkıcı faaliyetlerdir. Meselâ Türkiye'deki muazzam değişikliklerin muharriki Batı medeniyetinden ziyade misyonerlerde aranmalıdır. Bu memleketlerde Hristiyanlaşan Müslümanların sayısını öğrenmek için vaftiz istatistiklerine bakılmamalıdır. Zira biz şuna eminiz ki, günümüzde yüzlerce Müslüman, kalplerinden İslam inancını çıkarmışlar ve Hristiyan dinine gizlice inanmaya başlamışlardır. Onların Müslümanlığı sözdür."¹⁸² Bu sözlerle anlatılanlar, misyonerler için adeta birer övünç kaynağı olagelmıştır. Fakat bu sözler aynı zamanda misyonerlerin Batı medeniyeti tarafından emperyalist emellere nasıl alet edildiklerinin göstergesidir. Din adına başka milletlerin inanç ve kültürlerini karalayarak kendi kültürlerini benimsetmeye çalışmak, bölücü ve yıkıcı faaliyetlerde bulunmak ve zayıf insanları sömürmek misyoner faaliyetlerinin karakteristik özelliği

¹⁸¹ Uygur Kocabaşoğlu, *Anadolu'daki Amerika*, İstanbul 1991, s. 29-35.

¹⁸² Bkz. Günay Tümer, "İslam'a Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri", *Diyanet Aylık Dergi*, Ankara Kasım 1995, s. 46.

olmuştur. Oysa ki İlahi bütün dinlerin yegane gayesi, yıkıcı olmak değil yapıcı olmaktır.

Mesih İnancılarının Türkiye'deki misyonerlik faaliyetlerini yansıtmaları açısından azınlık haklarının en son belirlendiği Lozan Antlaşmasına değinmek yerinde olacaktır.

Lozan Antlaşmasının 40. maddesinde azınlıkların diğer Türk vatandaşlarıyla olan durumu ele alınmaktadır. 40. madde hükmüne göre azınlıklar hukuk ve uygulamalar açısından diğer unsurlardan ayrı tutulmayacaklar, aynı işlem ve uygulamalara tabi olacaklardır. Her türlü dini, sosyal ve hayır kurumları ile eğitim-öğretim kurumlarını kurmak, yönetmek ve denetlemek haklarına sahip olacaklardır. Kurumlarla ilgili olarak getirilen kısıtlama bu kurumların giderlerini kendilerinin karşılamaları şeklindedir.

41. maddenin birinci fıkrasına göre Türk Hükümeti bu grubun önemli bir oranda oturmakta olduğu il ve ilçelerdeki ilkokullarda ana dillerinde öğrenimde bulunmalarını sağlayacak, buna karşılık okul yönetimleri söz konusu okullarda Türkçe öğrenimin zorunlu olmasını engellemeyecektir.

42. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hükümlerle Türk Hükümeti söz konusu azınlıklara ait kiliselere, havralara, mezarlıklara ve öteki din kurumlarına tam bir koruma sağlamayı üstlenmiştir.

Din ve hayır kurumlarının kolaylıklardan yararlandırılması, bu nitelikteki diğer özel kurumlara sağlanan haklarla eşit tutulması da bu hükümler içindedir.¹⁸³

Anayasa'da din, vicdan, düşünce ve kanaat hürriyetiyle ilgili maddeler:

¹⁸³ Lozan, T.C. Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Siyaset Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara 1973, s. 93-102

Madde 24: Herkes vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.¹⁴ Madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

(Madde 14: Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devler düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar. Bu yasalara aykırı hareket eden veya başkalarını bu yolda teşvik veya tahrik edenler hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir. Anayasanın hiçbir hükmü, Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyette bulunma hakkını verir şekilde yorumlanamaz.)

Kimse, devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

Madde 10: Herkes, dil, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 25: Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebeple olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Madde 26: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama veya yayma hakkına sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan Mesih İnanlıları başka din ve mezheplere mensup insanlar gibi Anayasa ve uluslar arası antlaşmalarla güvence altına alınan din ve vicdan hürriyetine sahiptir. Kendi din ve inançlarını özgürce yaşayabildikleri gibi bunları kitap, dergi, gazete vb. yayınlarla başka insanlara duyurabilirler.

Mesih İnanlıları bugün Türkiye'nin birçok ilinde bulunan kiliselerde ibadetlerini yapabilmekte, kitap, dergi, gazete, radyo vb. yollarla inançlarını açıklayabilmektedirler. Bununla yetinmeyip Türkiye Cumhuriyeti Devletinin sağladığı özgür ortamdan faydalanarak başkalarının din ve vicdan hürriyetini ihlal etmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkes istediğinde İncil veya buna benzer herhangi bir dini kitabı kitapçılardan temin edebilmektedir. Fakat posta kutularına propaganda içerikli yayınlar koyarak, umuma açık yerlere dini yayınlar bırakarak, yardım bahanesiyle ulaştıkları insanların acılarını istismar ederek din ve vicdan hürriyetini baltalamaktadırlar. Kısaca, Mesih İnanlıları taraftarlarını çoğaltabilmek için diğer Hristiyan misyonerleri gibi her türlü yola başvurmaktadırlar. Biz burada Mesih İnanlılarının Türkiye'de ne tür faaliyetlerde bulunduklarını incelemeye çalışacağız.

1. Tanıtım ve Propaganda Faaliyetleri

a. Yayın Faaliyetleri

Yerli ve yabancı bütün misyonerler, faaliyetlerinde basılı yayınları kullanmaktadırlar. Basılı yayınlar insanlara bazen direkt olarak dağıtılırken bazen de maskeli faaliyetler aracılığıyla dolaylı yollardan ulaştırılmaktadır. Misyonerlerin

basılı yayınları insanlara hangi metotlarla ulaştırdıklarını aşağıda vereceğimiz örnekler gözler önüne serecektir.

a.a. İncil ve Dini Kitaplar

Mesih imanlıları kutsal gün ve bayramlarını vesile kılarak düzenledikleri kutlama, konser ve tanıtım programlarında daha fazla insana ulaşabilmeyi hedeflerken basılı yayınlardan oldukça faydalanmaktadırlar. Düzenledikleri programların sonunda davetlilere İncil başta olmak üzere birçok Hristiyan yayını dağıtmaktadırlar. Adresleri alınan insanlar kiliseye ve düzenlenen toplantılara çağrılmakta posta aracılığıyla ücretsiz kitaplar gönderilmektedir.

Mesih İnanlıları, farklı inanç ve kültür değerlerine sahip insanlara ulaşabilmek için bütün fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadırlar. Bulundukları bölgelerdeki bütün kültürel faaliyetleri izleyerek önemli gün ve haftalarda düzenlenen fuarlarda misyoner amaçlı standlar açmaktadırlar. 1999 yılında 'Kütüphaneler Haftası' dolayısıyla Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde düzenlenen kitap fuarında Kurtuluş Kilisesi mensuplarının açtıkları misyoner amaçlı standı bizzat gözlemledim. Tanıtım amaçlı broşür, kaset ve İncil başta olmak üzere Hristiyan öğretisini içeren birçok kitap sergilenmişti. Yayınların bazıları ücretsiz olarak dağıtılırken bir kısmı da cüzî fiyatlarla satılmaktaydı.

Ülkemizde misyonerlik faaliyetlerine hızla devam eden Kurtuluş kilisesine mensup misyonerler, Batman'daki bazı okulları gezerek öğrencilerle birebir görüşmüşler ve onlara Hristiyan öğretisini anlatan bazı kitaplar dağıtmışlardır. 'Gerçeği bileceksiniz ve gerçek sizi özgür kılacak' sloganıyla okulları dolaşan misyonerler, özellikle tespit ettikleri fakir öğrencilere yardım bahanesiyle yaklaşarak

‘Dünyanın en önemli öyküsü’, ‘Çocuklar için İncil’den öyküler’ adlı kitaplarla ‘İsa’nın Yaşamı’ adlı CD’yi dağıtmışlardır.¹⁸⁴

Misyonerler, evlerin ve işyerlerinin posta kutularıyla otobüs, tren ve uçak gibi ulaşım vasıtalarına koydukları broşür, anket, kaset, İncil, vb. yayınlarla insanlara ulaşmaya çalışmaktadırlar. 4 Şubat 1999 günü Ankara’da bazı işyerlerinin posta kutularına kimliği belirsiz kişiler tarafından Hristiyanlık propagandası içeren kasetlerin atıldığı saptanmıştır.¹⁸⁵ Yine özellikle İstanbul çıkışlı uçakların koltuklarına bırakılan çok sayıda İncil insanların tepkisine yol açmış, Türkiye’de yasal bir yayın olan İncil’in birçok kitapçıda bulunduğu söylenerek, bir inancı empoze etmek için yapılan bu hareketin yanlışlığı üzerinde durulmuştur.¹⁸⁶

18/9/2000 tarihinde Kanal 7 televizyonunun 8:00 ana haber bülteninde yayınlanan bir haber, farklı bir misyoner faaliyetini ortaya koymaktaydı. Habere göre, ülke ülke dolaşarak kitap pazarlayan gemi kütüphane(Logos Gemisi) Türkiye’ye gelmişti. Gemi kütüphaneyi gezme fırsatı bulan köşe yazarlarından bazıları, çoğunluğu Hristiyan inancını yansıtan kitaplardan oluşan bu kütüphanenin misyon amaçlı bir faaliyet olduğu kanaatine varmışlardır.

Ülkemizde Hristiyan misyonunu gerçekleştirmek amacıyla birçok matbaa, yayıncılık ve kitabevi faaliyet göstermektedir. Kitabı Mukaddes şirketi ve Müjde yayıncılık misyon amaçlı basılı yayınların merkezini oluşturmakla birlikte daha başka merkezler de bulunmaktadır. Mesih İnancılarının faydalandıkları misyon amaçlı matbaa ve yayınevlerini sıralıyoruz:

Yayınevleri:

¹⁸⁴ *Milli Gazete*, “Misyonerler Cirit Atıyor”, 7 Kasım 2000, s. 20 .

¹⁸⁵ *Zaman Gazetesi*, “Misyoner Şirketler Sorusu”, 10 Şubat 1999.

¹⁸⁶ *Türkiye Gazetesi*, “Uçakta Misyonerlik”, 16 Şubat 1997.

Kitabı Mukaddes Şti, Lütuf Yayıncılık Ltd. Şti, Habib Anlı, Babayiğit Sok.

No:1/A Kumkapı/İstanbul

Müjde Yayıncılık: Vişne sok. 4/11 Kadıköy/ İstanbul

Kaya Basım Yayın dağıtım Tic. Ltd. Şti. Sinanpaşa Mah. Köyiçi Mektebi Sok.

Hacı Osmanoglu İşhanı No: 13/3 Beşiktaş/İstanbul

Yeni Yaşam Yayınları, Pavlonya Sok. Kanberoğlu İşhanı No:2/24
Kadıköy/İstanbul

Kucak Yayıncılık Ltd. Şti. Ataç 2 sokak, 54/11 Kızılay/Ankara

Erma Yayıncılık İç ve Dış Tic. Ltd. Şti. Kızılsaray Mah. 76. Sok No:15/A
Antalya

Sevgi Yayınları, P.K. 4 , 35221 Alsancak/İzmir

Sevgi Yayınları, P.K. 733.Ulus/Ankara

Matbaalar:

Zafer Matbaası/İstanbul

Ohan Matbaası, Karaköy/İstanbul

Kurtiş Matbaası, Sultanahmet/İstanbul

Melissa Matbaası, Topkapı/İstanbul

Ant Matbaası/Ankara

Master Basım San. ve Tic. Ltd. Şti. Ankara

Temel Matbaacılık Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Motif Matbaacılık Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Mesih İnanlılarına ait Ankara ve İzmir'deki kitapevleri:

The Book kitabevi: Karum İş Merkezi, No: 287 Kavaklıdere/Ankara

Open The Door Kitabevi, Karanfil sok. Kızılay/ Ankara

Söz Kitabevi: Kıbrıs Şehitleri Cad. No: 167 Alsancak/İzmir

İstanbul'da adreslerini bilemediğimiz çok sayıda misyon amaçlı kitabevinin bulunduğu tahmin edilmektedir.

Mesih İnanlılarının dağıttıkları İncil ve diğer kitaplardan bir kısmını yayınevleriyle birlikte aktarıyoruz:

İncil, Kitabı Mukaddes Şti. Ohan Matbaacılık, 1998 İstanbul.

İncil, Yeni Yaşam Yayınları, Zafer Matbaası, 1996 İstanbul.

Kitabı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şti. Ohan Matbaacılık, 1997 İstanbul

O'nun İzinde, G. Barger, Zefer Matbaası, 1985 İstanbul.

İsa Kimdir, Abdulmesih, Sevgi Yayınları/İzmir, Ant Matbaası, 1995 Ankara.

İmanlılar Topluluğu, Hakkı Sevtap, Zafer Matbaası, 1983 İstanbul.

İman, İhsan Özbek, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti. Temel Matbaacılık, 1997.

Marangozdan da öte, Josh McDovel, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti. Temel matbaacılık, 1997.

Bana Tanrı'yı Anlat, Jorge De Amorim, çev: Funda Üçal, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti. Motif matbaacılık, 1998.

Yardımcı, Catherine Marshall, Yeni Yaşam Yayınları, Zafer Matbaası, 1999 İstanbul.

Dünyanın En Önemli Öyküsü, Worldserve Ministires'in izniyle Türkiye'de Kucak Yayıncılık Ltd. Şti. Tarafından yayınlanmıştır. Master Basım San. Ve tic. Ltd. Şti. 1998 Ankara.

Misyonerler misyonlarını gerçekleştirebilmek için yazılı ve görsel basını sonuna kadar kullanmaktadırlar. Broşür, ilan, kitap, dergi, gazete, kaset, video, CD,

radio, televizyon ve bilgisayar aracılığıyla dünyanın en ücra köşelerine dahi ulaşmayı hedeflemektedirler. Neredeyse dünyanın bütün dillerine çevrilmiş olan İncilleri karşılıksız olarak dağıtmaktadırlar.

a.b. Anket, Broşür ve El İlanları

Mesih İnancılıları broşür, el ilanları ve anket formlarını insanlarla ilk bağlantıyı kurabilmek için kullanmaktadırlar. Bu malzemeler umuma açık yerlerde, okullarda ve üniversitelerde açıktan dağıtılabildiği gibi posta aracılığıyla da adreslere gönderilebilmektedir. Nitekim kamuya açık yerlerde izinsiz broşür ve anket formu dağıttıkları gerekçesiyle birçok yabancı misyoner sınırışı edilmiştir.¹⁸⁷ Sokakta veya okulda göreceğiniz bir ilan sizi kiliseye veya misyonu yayma amacıyla düzenlenen herhangi bir toplantıya davet edebilir. Posta kutunuza konan bir anket formunda, ‘Hristiyan inancını öğrenme konusunda birisiyle görüşmek ister misiniz?’ sorusuyla karşılaşabilirsiniz. Elinize tutuşturulan bir broşürde ‘İsa Mesih’in rabliğini ve kurtarıcılığını kabul etmeden ölseniz cennete gireceğinize emin misiniz?’ gibi sinsi bir soruyu okuyabilirsiniz. Müslüman pazarında salyangoz satmaya çalışan misyonerlerin bu davranışları toplumumuzda her zaman tepkiyle karşılanmıştır.¹⁸⁸

a.c. Dergi Yayınları ve Gazete İlanları

Mesih İnancılılarının insanlara ulaşabilmek için başvurdukları yollardan birisi dergi yayınlarıdır. Bu şekilde ulaşamadıkları kitlelere ulaşmaya çalışırlar. Bu dergiler çocuklara ve yetişkinlere yönelik olabilmektedir. Ankara’da Kurtuluş Kilisesi’ne

¹⁸⁷ *Yeni Asır Gazetesi*, “Misyoner Amerikalılar Sınırdışı”, 31 Temmuz 1999, s. 1.

¹⁸⁸ *Türkiye Gazetesi*, “Öğrenciye Kilise Daveti”, 16 Aralık 1988, s. 6; *Akit Gazetesi*, “Misyonerler Cirit Atıyor”, 18 Şubat 2000, s. 11.

mensup Hristiyanlar çocuklara yönelik olarak ‘Kucak’ adlı dergiyi çıkarmaktadırlar. Bu dergide baştan sona Hristiyanlık propagandası yapılmaktadır.¹⁸⁹

Faaliyetlerini her koldan devam ettiren Mesih İnanlıları gazetelere ilan vererek Hristiyanlık propagandası yapmaktadırlar. Müjde yayıncılık tarafından verilen ve ‘İncili hiç okudunuz mu?’ sorusuyla başlayan gazete ilanı, bilgi edinmek için verilen telefon numarası ve internet adresini içermektedir.¹⁹⁰ Bir gün sonraki gazete ilanında ise ‘Meşhur Dağıtım’dan herkese 2000 yılı hediyesi’ başlığıyla ücretsiz olarak İncil istenebilecek telefon numarası, yazışma ve e-mail adresleri bildirilmektedir.¹⁹¹

a.d. İşitsel ve Görsel Yayınlar

Misyonerler, Hristiyan batı medeniyetinin başka toplum ve milletleri maddi ve manevi açıdan sömürmek amacıyla kullandıkları insanlardır. Onlar aracılığıyla toplumların manevi değerleri dinamitlenmekte arkasından Hristiyan kültürü benimsetilmeye çalışılmaktadır. Hristiyan batı medeniyetinin giriştiği kültür emperyalizminde etkin olmasını sağlayan en önemli faktör kitle iletişim araçlarıdır. Misyonerler insanlara ulaşabilmenin en iyi yolunun kitle iletişim araçlarını kullanmak olduğunun bilincindedirler. Bu sayede birebir görüşemeyecekleri milyonlarca insana ulaşabilmektedirler.

29.02.2000 tarihinde Kanal D televizyonunda yayınlanan Arena programında İsa Mesih İnanlılarının Türkiye’deki misyoner faaliyetleri incelenmiştir. Burada, her türlü basın-yayın organlarını kullanan İsa Mesih İnanlılarının Marmara bölgesine yönelik misyoner faaliyetlerine hizmet eden bir radyonun varlığından bahsedilmiş fakat ismi zikredilmemiştir. Marmara bölgesinde yayın yapan bu radyonun ismi

¹⁸⁹ Poyraz, *age*, s. 36.

¹⁹⁰ *Hürriyet Gazetesi*, 1 Ocak 2000.

¹⁹¹ *Hürriyet Gazetesi*, 2 Ocak 2000.

Müjde FM'dir. Aynı programda Mesih İnanlılarının İsa Mesih'in hayatını konu alan video ve teyp kasetlerini ücretsiz olarak dağıttıklarına da değinilmiştir.

Hristiyan batı, kültür emperyalizminin aracı olarak gördüğü film ve sinema sektörüne büyük yatırım yapmaktadır. Holywood'un bütçesi Türkiye Cumhuriyeti Devleti bütçesinden daha fazladır. Amaç, üstün teknoloji kullanılarak çekilen filmlerle başka toplumları etkileyerek batı kültürüne özendirmektir. Bu nedenle batı kaynaklı filmlerin çoğu Hristiyan kültürünü yansıtmaktadır. Ülkemizde yayınlanan yabancı filmlerin çoğunluğu batı kaynaklıdır. Bu filmlerde, kilise, âyin, papaz, vaftiz, haç işareti, günah çıkartma vb. senaryolar az veya çok yer almaktadır. Bunlardan özellikle çocuklar etkilenmektedir. Aynı senaryoları birçok defa izleyen çocuklar bunları benimser hale gelip taklit etmektedirler.

Misyonerler, internet ortamında gerçekleştirdikleri faaliyetlerle birçok insana ulaşabilmektedirler. Hristiyanlık propagandası yapmak amacıyla yerli ve yabancı muhtelif Hristiyan gurupları tarafından kurulmuş birçok site bulunmaktadır. Mesih İnanlıları da internet aracılığıyla propaganda faaliyetlerine devam etmektedir. Onların propaganda amaçlı olarak hazırladıkları şifresiz internet siteleri şunlardır:

Bu sitelerden bazıları şunlardır:

www.kurtuluş.org.

www.kutsalkitap.org

www.müjde.org.

www.İncil.com

www.isamesih.org.

Hristiyan bilgisayar korsanları, okullar, aileler ve kiliseler için özel Linux programı hazırlamışlardır. Bu programa, Jesus (İsa) ve Linux isimlerinin

birleşiminden oluşan Jesux adı verilmiştir. Hristiyan Linux'un özelliklerine gelince; kader dosyası adı verilen yere girildiğinde Kitabı Mukaddes'ten alıntılar okunabilecek ve bilgisayar açılıp kapanırken ya da herhangi bir uyarıda bulunurken verdiği sinyaller tamamen Hristiyanlıkla ilgilidir. Ayrıca Kral James'in İncil'i ve Netscape'in Hristiyan kitaplar listesi online olarak programda yer almıştır. Bu programda şifreleme sistemi bulunmamaktadır.¹⁹²

b. Kilise Faaliyetleri

Hristiyan misyonerlerinin faaliyet gösterdikleri ülkelerde gerçekleştirmek istedikleri ilk hedef kiliseler açarak bunlara yerli cemaat kazanabilmektir. Bu amaçla ülkemizde çeşitli Hristiyan mezheplerine mensup Hristiyanlarca kurulmuş birçok kilise bulunmaktadır. Bu kiliseler bünyesinde faaliyet gösteren Hristiyan misyonerleri aileleriyle birlikte ülkemize yerleşerek çeşitli şekillerde misyon faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu çerçevede her geçen yıl ülkemizdeki Kilise sayısını artırmaya çalışan Mesih İnanlıları da başta İstanbul olmak üzere İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Gaziantep, Diyarbakır, Ağrı, Çorum ve Antakya'da çok sayıda kilise açmışlardır.

Türkiye'de Bağımsız Protestan Kiliseleri bünyesinde faaliyet gösteren Mesih İnanlıları Kiliseleri şunlardır: İstanbul'da Beşiktaş Protestan Kilisesi, Bostancı Protestan Kilisesi, Türk Protestan Kilisesi, Üsküdar Protestan Kilisesi(30-50 kişi), Zeytinburnu Protestan Kilisesi(120 kişi), Güngören Protestan Kilisesi, Ortaköy İncil Kilisesi, Emmanuel Protestan Kilisesi, Türk-Uluslar arası Mesih İnanlıları Topluluğu(100-150 kişi), İzmir'de Efes Protestan Cemaati, İzmir İsa Mesih

¹⁹² www.Hürriyet.com, "Hristiyanlar İçin Linux", 29 Eylül 1999, s. 1-2.

Cemaati(70 kişi), Buca Hristiyan Topluluğu, Bursa Protestan Kilisesi, Antalya İncil Kilisesi, İsa Mesih Sevgi Topluluğu(Gaziantep), Antakya Protestan Kilisesi, Ankara Kurtuluş Kiliseleri(50-100), Batıkent Mesih İnancıları, G. Koreli Mesih İnancıları. Özellikle G. Koreliler, İstanbul ve Ankara'daki evlerinde yoğun faaliyet göstermektedirler.¹⁹³

c. Tanıtım Programları

Mesih İnancıları, özellikle doğuş bayramlarını vesile kılarak bazı faaliyetlerde bulunmaktadır. 1998'in Aralık ayında Ankara'da büyük bir otelde tanıtım amaçlı bir program düzenlenmiştir. Bu programda İsa Mesih'i tanıtıcı video ve sinevizyon gösterileri yapıldığı gibi aynı amaçla basılmış bir çok broşür ve kitap da dağıtılmıştır. Burada kendileriyle bağlantı kurulan kişilerden adresleri alınmakta ve bu tür programlara tekrar çağrılmaktadırlar.

01/10/1999 tarihinde dünya Mesih İnancıları (Protestanlar) 2000. yıl kutlamaları çerçevesinde Türkiye'de bir toplantı gerçekleştirdiler. 'Büyük âyin' olarak tanıtılan ve Efes antik tiyatrosunda düzenlenen bu toplantıya Malezya, Nepal, Türkiye, Meksika, ABD, Japonya, İngiltere, Avustralya, İspanya, Güney Afrika, Nijerya, Brezilya, Güney Kore'den dört bin kişinin katıldığı tahmin edilmektedir. Toplantı, Global Harvest Ministries adlı dini organizasyon tarafından düzenlenmiştir. Büyük âyin en önemli mesajı, bu günün Türkiye açısından bir milat olacağı ve bundan sonra Mesih İnancılarının hızla artacağı konusudur. Bu toplantıda söz alan Amerikalı bir bay şöyle der: "Tanrının bana bildirdiğine göre, ben ölmeden önce Türkiye'de 18 milyon Mesih İnancısı olacaktır." Yaşının 77 olduğunu hatırlatan bu

¹⁹³ Malkoç, agt, s.50-83, www.isamesih.org/kiliseler, Ergun Poyraz, Misyonerler Arasında Altı Ay, Ankara 2001, s.32-33.

şahıs, Mesih inancının bundan sonra Türkiye’de çok hızlı yayılacağını iddia etmektedir.¹⁹⁴ 2000. yıl kutlamaları çerçevesinde düzenlenen bu âyinde 17 Ağustos depremzedelerine dua edildiği için bazı gazetelerde ‘deprem âyini’ olarak haber yapılmıştır. Oysa bu âyin, çok önceden planlanmış, amacı belli bir toplantıdır.¹⁹⁵

d. Eğlence Programları ve Tiyatro Gösterileri

Mesih İnancılıları, planlı olarak dünyanın her yerinde çeşitli etkinliklerde bulunmaktadır. Onlar tarafından düzenlenen uluslararası etkinliklerin başında müzik şöenleri, dans ve tiyatro gösterileri gibi sanatsal faaliyetler gelmektedir. Bu tür etkinlikler zaman zaman Hristiyan propagandasına dönüşebilmektedir.

Hristiyanlarca kutsal sayılan Efes antik tiyatro, bu tür etkinliklere zaman zaman sahne olmaktadır. 2/8/1999 tarihinde Efes Antik Tiyatrosunda sponsorluğunu Banvit adlı bir kuruluşun yaptığı müzik şöeninde batı dini müziğinden örnekler sunulmuştur.¹⁹⁶ Yine 01/10/1999 tarihinde Global Harvest Ministries adlı dini bir organizasyon tarafından düzenlenen büyük ayinde dünya Mesih İnancılıları Efes Antik Tiyatrosunda toplanmıştır. Bu ayinle birlikte çeşitli sanatsal faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Hallelujah korusu ve orkestrası tarafından ilahiler ve jazz ezgileri seslendirilirken, kilise dans toplulukları ve yöresel halk oyunları ekibinin etkinlikleri yer almıştır.¹⁹⁷

1999 yılı Ağustos ayı başlarında Türkiye’nin çeşitli yerlerinde konser vermek üzere gelmiş olan Kaliforniya’da doğup büyümüş fakat 1987’den itibaren İtalya’da yaşayan Mesih İnancılısı Scott Alan, konser verdiği şehirlerde katıldığı ayinlerde

¹⁹⁴ *Hürriyet gazetesi*, “Efes’te Büyük Deprem Âyini”, 1 Ekim 1999, s. 2.

¹⁹⁵ *Hürriyet gazetesi*, “Efes’te Büyük Deprem Âyini”, 1 Ekim 1999, s. 2.

¹⁹⁶ *Yeni Şafak Gazetesi*, “Efes’te Müzik ziyafeti”, 2 Ağustos 1999, s. 2.

¹⁹⁷ *Hürriyet Gazetesi*, “Efes’te Büyük Deprem Ayini”, 1 Ekim 1999, s. 2.

vaazlar vermiştir. Ankara Kurtuluş Kilisesi'nde verdiği İngilizce vaazı bizzat dinledim. Scatt Alan, şarkı sözü yazarı, Hristiyan öğretisini bestelerine yansıtmış, yumuşak Rock/Rythm&Blues'dur. İstanbul, Ankara ve İzmir'de konserler vermiştir.

Yine bu çerçevede 130 kişilik bir tiyatro ekibiyle ülkemize gelen ABD'li 'The Lamb' (Kuzu) adlı tiyatro grubu, Hz. İsa'nın mucizelerini canlandırarak Hristiyanlık propagandası yapmıştır. Sponsorluğunu Müjde yayınevinin yaptığı tiyatro oyunu Türkiye'nin birçok şehrinde gösterime sunulurken her programdan sonra vatandaşa bedava İncil dağıtılmıştır.¹⁹⁸

e. İnanç Turizmi Bünyesinde Yaptıkları Faaliyetler

Tarih boyunca birçok medeniyetlere beşiklik etmiş olan Anadolu, turizm açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye'nin sahip olduğu bu zengin miras, Turizm Bakanlığı'nın yaptığı çalışmalarla dünyaya tanıtılmaktadır. Turizmin çeşitlendirilmesi, tüm yıla ve ülke geneline yaygınlaştırılması yönünde Turizm Bakanlığı bir dizi çalışmalar başlatmıştır. Bu çalışmalardan biri de İnanç Turizmi projesidir. 1993 yılında başlatılan İnanç Turizmi projesiyle turizm sektöründen büyük bir pay almak isteyen Turizm Bakanlığı bir takım çalışmalar başlatmıştır. Türkiye genelinde valilikler, Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve çeşitli üniversitelerin de görüşleri alınarak yapılan çalışmada ülkemizde yer alan eserlerin tespiti yapıldı. Bu tespitte özellikle dinsel yönden, sanat tarihi açısından mimari özellik taşıyan, ulaşımı kolay önemli merkezler yer aldı. 1994 yılında ise bu envanter doğrultusunda merkezlerin onarım çalışmalarına başlandı. Bununla birlikte ülke genelinde yer alan kutsal merkezleri gösteren bir

¹⁹⁸ *Akşam Gazetesi*, "Bu Neyin Oyunu", 21 Haziran 2000, s. 1.

harita hazırlandı. 1995 ve 1996 yıllarında yerli ve yabancı basın mensuplarıyla ve konuyla ilgili çevreler davet edilerek, söz konusu yörelere tanıtım gezileri düzenlendi. Tanıtımlara devam eden Turizm Bakanlığı her geçen yıl turist sayısını artırarak turizmden büyük gelir elde etmeyi amaçlamaktadır.¹⁹⁹

Turizm Bakanlığı'nın İnanç Turizm'i çerçevesinde her yıl düzenlediği gezilerle birçok yabancı turist ülkemizdeki kültürel mirası tanıma fırsatı bulmuştur. Türkiye'yi ve zengin kültürel mirasını tanıyan yabancı turistlerden çoğu kafalarındaki olumsuz düşüncelerin silindiğini, Türkiye'nin modern, batılı bir İslam ülkesi olduğu kanaatine vardıklarını söylemişlerdir. Yabancı konuklardan bazıları şu görüşleri belirtmişlerdir: Thomas Wittich (Alman seyahat uzmanı): "Türkiye'ye birçok defa gelmeme rağmen, din turizmi açısından sahip olduğunuz bu zenginliği ilk defa gördüğümü itiraf etmeliyim. İnanç turu ile bir şeyi daha hepimiz anladık ki, Türkiye asla bir İran olamaz." demiştir. Yine aynı çerçevede A.A.J. Crijnen (Hollandalı Gazeteci): "Gelenekleriniz doğrultusunda yaşıyorsunuz. Ancak, insanların radikal Müslüman değiller. Eğer kültürel zenginliğinizi, tarihinizi iyi tanıtırsanız, yabancılar Türkiye'nin sadece deniz, kum ve güneşten ibaret olmadığını anlayacaklardır."²⁰⁰ demiştir.

İnanç turizminin bütün bu güzellikleri yanında istismar edilen tarafları da vardır. Patrikhane ve Neo-Bizans entrikaları hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bütün Hristiyan cemaatlerinin bu projeyi desteklemelerinin arka planında çeşitli gayeler yatmaktadır. Amaç, yalnızca inanç turizmini ve dinler arası diyalogu geliştirmek değildir. Hristiyan misyonerlerinin bir gayesi de Türk insanına Anadolu'nun Hristiyan memleketi olduğu fikrini benimsetmektir. Bu amaçla Anadolu'nun birçok

¹⁹⁹ *Ekonomik Trend*, 13 Nisan 1997, "İnanç Turizmi 2000'e Hazırlanıyor" s. 34-35.

²⁰⁰ *Türkiye Gazetesi*, "Hristiyan Misyonerler Müslüman Türkleri Parçalıyor," M. Necati Özfatıra, 13 Kasım 1997, s. 3.

yerinde kutsal mekanlar yaratarak oralara dini anlamlar kazandırma çabası içindedirler. Hz. Meryem'in mezarının Efes'te olduğunu gösteren hiçbir delil olmadığı halde buradaymış gibi göstererek kutsallık kazandırma çabası buna bir örnek sayılabilir.²⁰¹ İnanç turizmi çerçevesinde Türkiye'nin çeşitli turistik merkezlerinde bulunan tarihi kiliselerde görevlendirilen papazların yanı sıra misyoner faaliyetlerde bulunan kişiler de bulunmaktadır. Özellikle Hristiyan kültürel mirasını yansıtan yerlerde misyoner faaliyetleri artmıştır.²⁰² Bu çerçevede yapılması gereken, inanç turizmini misyoner faaliyetlere hizmet eden bir organizasyon olmaktan korumaktır.

f. Turistik Bölgelerdeki Faaliyetleri

Zengin tarihi ve kültürel mirasıyla Türkiye bir turizm cennetidir. Bu nedenle ülkenin birçok yerinde yerli ve yabancı turistler için tatil merkezleri oluşturulmuştur. Hristiyanlar da özellikle kutsallık atfettikleri yerlerde pansiyon ve çiftlik gibi tatil merkezleri oluşturmuşlardır. Gözden ırak yerlerde kurdukları tatil merkezlerini çok amaçlı kullanmaktadırlar. Tatil merkezleri, insanların beyinlerini yıkamak için kullanılan eğitim merkezlerine dönüşebilmektedir. Gezi ve kamp bahanesiyle buralara getirilen gençlere Hristiyanlık dersleri verilmektedir. Özellikle İstanbul, İzmir ve Antalya illeriyle Kapadokya Bölgesinde bu tür faaliyetler yoğunlaşmaktadır.

Kurtuluş Kilisesi mensuplarıyla ikili konuşmalarım sırasında edindiğim bir bilgiye göre, İzmir Selçuk'ta Efes'e yarım saat uzaklıkta geceliği 10\$'a inanlıların

²⁰¹ Günay Tümer, *Hristiyanlık ve İslam'da Hz. Meryem*, Ankara 1997, s. 78-92.

²⁰² *Türk Edebiyatı*, "İnanç Safsatası Üzerine", Hüsrev Hatemi, Ocak 1998, sayı: 291, s. 56.

kalabileceği bir çiftlik vardır. Bu çiftlik, burada gerçekleştirilen misyoner faaliyetlerinden dolayı İzmir Emniyeti tarafından mühürlenmiştir.

14.11.1999 Pazar günü Kurtuluş Kilisesi panosunda gördüğüm bir afişte Bodrum Ortakent Yahşi Yalı'da tatil için öngörülen 'Müjde Pansiyon' isminde bir tatil merkezinin reklamı vardı.

Kurtuluş Kilisesi Önderi ihsan Özbek, 15/8/1999 Pazar âyinindeki vaazında, iki haftadır izinde olduğunu, bu süre zarfında İzmir kilisesinin tertip ettiği kampa ailecek katıldıklarını anlattı.

Bütün bunlardan anlaşıldığı gibi Mesih İnanlıları da Turizm bölgelerindeki tatil merkezlerini birer eğitim kampı gibi kullanarak misyonerlik faaliyetlerine devam etmektedir.

2. Sosyal Faaliyetler

Hristiyan misyonerleri, İsa Mesih'in zor durumda olanlara yardımında bulunduğunu düşünerek, zor durumda olanlara yardım etme, onların içerisinde bulundukları boşluğu doldurma misyonunu benimsemişlerdir.²⁰³ Bu nedenle, dünyanın her yerinde öncelikle zor durumdaki insanlara ulaşmayı hedeflemektedirler. Çünkü maddi ve manevi zaafı olan insanların zayıf yönlerini değerlendirerek daha çabuk kandırılacaklarını ummaktadırlar. Bundan dolayıdır ki, misyonerler dünyanın geri kalmış fakir ülkeleriyle, deprem, yangın ve sel baskını gibi tabii afetler dolayısıyla mağdur olmuş insanların bulundukları bölgelerde yoğunlaşmaktadırlar. Barış güvercini görünümüyle mağdur insanlara yaklaşan misyonerler, kolaylıkla misyonlarını gerçekleştirebilmektedir.

²⁰³ Romalılara, 14/17-18-19.

a. Özürlülere Yönelik Faaliyetleri

Özürlüler, dünyanın her yerinde misyonerlerin hedefi halindedirler. ‘Özürlü insan zayıf insandır’ düşüncesiyle hareket eden misyonerler, onlara yardım bahanesiyle yaklaşp misyonlarını gerçekleştirmektedirler. Bu amaçla gittikleri yerlerde özürlüler için ortopedik aletler pazarlayan şirketler kurmaktadırlar. Bu sektör ülkemizde yeteri kadar gelişmediği için yurt dışıyla bağlantılı olarak bu işi yapan misyonerler, böylece bir çok özürlüye ulaşabilmektedirler. Zaman zaman da özürlülere yaptıkları toplu yardımlarla gündeme gelmektedirler.

Kurtuluş kilisesi panosunda bulunan iki gazete kupürü özürlülere yapılan elektrikli sandalye konusundaydı. Söz konusu yardım, Bedensel Özürlüler Hakkari Şubesi’ndeki özürlülerin sandalye ihtiyacına Kifas Ortopedik Aletler Şti. ile Kurtuluş kilisesinin ortak katkılarıyla on dört sandalyelik yardım paketiyle cevap verilmesiydi. Yapılan bu yardımdan dolayı Hakkari Bedensel Özürlüler Şubesi Başkanı’nın bu kiliseye verdiği ‘şükran belgesi’ çerçeveletilip kilise duvarına asılmıştı.

Kifas adında ortopedik ürünler satan kuruluş adına Ken Erickson adındaki bir şahsın Kurtuluş Kilisesi misyonerleriyle birlikte Güneydoğu Anadolu’da bir takım çalışmalarda bulunması, Hristiyanlığı anlatan kitap ve CD dağıtması bu kuruluşun misyoner amaçlı bir şirket olduğunu göstermektedir.²⁰⁴

Özürlülere yönelik faaliyet gösteren misyoner şirketlerden ikisi şunlardır:

Kifas Ortopedik Aletler Ltd. Şti.

Satış Bürosu: Sokullu Cad. 123/B Dikmen/Ankara

Tamir Bürosu: Şehit Cevdet Özdemir Cad. 62/C Sokullu/Ankara

²⁰⁴ *Milli Gazete*, 7 Kasım 2000, “Misyonerler Cirit Atıyor”, s. 20.

Merkezi İzmir’de bulunan Efes Protez.

b. Afet Bölgelerinde Yaptıkları Faaliyetler

22/8/1999 Pazar günü Kurtuluş Kilisesinde yapılan âyinde 17 Ağustos depremzedeleri için dualar edildi, Pastör İhsan Özbek tarafından İsa’nın gelmesine yakın bu tür âfetlerin çoğalacağı söylendi. Âyin sonunda depremzedeler için yardım toplandı. Muhtemelen Yalova bölgesinde faaliyet gösterileceği belirtildi.

17 Ağustos depremi sonrasında Eylül ayı içersinde televizyonlara deprem bölgelerindeki din istismarı yansıdı. Haberlerde yardım paketleri içinde depremzedelere dağıtılan İncillerden bahsedildi. Bir depremzede, bir kişinin kendisine yaklaşarak “Size çok özel bir şey verebilir miyim?” diyerek İncil verdiğini anlattı.²⁰⁵

Türkiye’yi sarsan deprem felaketinden yaklaşık üç ay sonra 14/11/1999 Pazar âyinine katıldığım da kilise panosunda “Protestan Kilisesi Gönüllüleri Arı Gibi” başlıklı İzmit yerel gazetesinden kesilmiş bir gazete kupürü gördüm. Bu gazete kupüründe İzmit Cephanelik’te İranlı, Amerikalı, İsveçli vb. çeşitli uyruklara mensup 25 Protestan Hıristiyanın Kızılay’ın tedarik ettiği kumanyayla yemek çıkarttıkları, bununla birlikte birçok konuda faaliyet gösterdikleri yazılıydı. Oysa aynı tarihlerde din istismarı yapıldığı gerekçesiyle dinî nitelikli birçok yerli ve yabancı cemaat ve vakfın yardım istekleri geri çevrilmişti. ABD’nin ünlü yardım zinciri Hope Church’un (Umut Kilisesi) 120 bin kapasiteli 10 adet üstün teknoloji mutfak yardımı iki tanesi hariç, bu malzemeyle birlikte gelecek 10 elemanın din propagandası yapacağı düşüncesiyle reddedildi.²⁰⁶

²⁰⁵ *Yeni Şafak Gazetesi*, 27 Eylül 1999, “Misyonerler Deprem Bölgesinde”, s. 2.

²⁰⁶ *Hürriyet*, 29 Ağustos 1999 Pazar.

c. Çocuk Esirgeme Kurumlarındaki Faaliyetleri

Misyonerler faaliyetlerinde özellikle eğitimden mahrum kalmış kimsesiz çocukları hedef almaktadırlar. Çünkü hiçbir dini eğitim görmemiş çocuğun dinini değiştirmenin kolaylığını çok iyi bilmektedirler. Bundan dolayı kimsesiz çocukların barındığı ‘çocuk evleri’ ve ‘Çocuk Esirgeme Kurumlarını’ hedef almaktadırlar. Öncelikle buralara adam sızdırarak misyonlarını gerçekleştirmeyi hedeflerler. Kurtuluş kilisesi mensuplarıyla bulunduğum diyalog süresi içerisinde Ankara’nın Saray köyündeki Çocuk Esirgeme Kurumu’yla bağlantılarının olduğunu öğrendim. Bir inanlının burada çalıştığı ve diğer inanlıların da zaman zaman onu ziyarete gittikleri anlatıldı.

Misyonerlerin kimsesiz çocukları Hristiyanlaştırma faaliyetlerinin artmasıyla bu konu zaman zaman gündeme gelmiştir. Yardım bahanesiyle çocuklara yaklaşmak isteyen misyonerlerin bazı Çocuk Esirgeme Kurumları ve çocuk evleriyle dolaylı olarak ilişki içerisinde olduğu iddia edilmiştir. Bu iddialardan biri Eyüp Çocuk Esirgeme Kurumu’na yönelik olarak yapılmıştır. İddiaya göre misyonerler çocuk evlerine para yardımıyla bulunarak faaliyetlerini artırırken olayın perde arkasında çok değişik isimlerin olduğu da söylenmiştir.²⁰⁷ Eyüp Çocuk Esirgeme Kurumu bu tür iddialarla gündeme gelmiş fakat iddialar yalanlanmıştır. Lionslar başta olmak üzere bir çok çıkar grubunun kimsesiz çocukları kullanarak reklam yaptıkları da iddialar arasındadır. Zira, reklam için büyük balolar düzenleyenlerin kimsesiz çocuklara elle tutulur hiçbir yardım yapmadıkları yetkililer tarafından dile getirilmektedir.²⁰⁸

²⁰⁷ *Yeni Şafak Gazetesi*, “Misyonerlere Çocuk Esirgeme Desteği” 4 Ocak 1998.

²⁰⁸ *Yeni Şafak Gazetesi*, 4 Ocak 1998.

d. Sokak Çocukları Üzerindeki Faaliyetleri

Son verilere göre ülkemizde korunmaya muhtaç çocuk sayısı bir milyona ulaşmıştır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) yurtlarında 25 bin çocuk barındırılıyor. Sadece İstanbul'da 10 binden fazla sokak çocuğu yaşıyor. Daha çok metropol şehirlerde görülse bile Anadolu'nun birçok kentinde sokak çocuğu var. Ülkemizde hala sayıları hakkında net bir araştırma yapılmasa da yaklaşık 100 bin sokak çocuğunun bulunduğu tahmin edilmektedir.²⁰⁹

Sokak Çocukları Gönüllüleri Derneği Başkan Yardımcısı Ahmet Atilla Güven, yaptığı açıklamada başta Hristiyan misyonerleri olmak üzere Rocker ve Nihilist grupların çocukların problemlerini halletmek suretiyle onlara yaklaştıklarını, ardından kiliseye yada sanat icra ettiklerini söyledikleri özel evlere götürdüklerini söylemiştir. Güven, bu grupların çalışma yöntemlerini şöyle açıklamıştır: "Misyonerlerin oyunu organize bir şekilde gerçekleşiyor. Sokaktaki çocukların bir bölümünün ailesi var. Yani bu çocuklar sadece gündüz sokakta kalıyorlar. Misyonerlerin ilk işi ailesi olmayan çocukları tespit etmek. Ardından sorunlarını halletmek suretiyle onlarla birebir diyaloga giriyorlar. Temizlik ihtiyaçlarını gideriyorlar, yeni elbise alıyorlar, karınlarını doyurup kiliseye götürüyorlar. Bu yöntemi kullanarak 6-7 çocuğa din değiştirdiklerini gördük."²¹⁰

Misyonerlerin sokak çocuklarına yönelik faaliyetleri devam etmektedir. İstanbul'un en işlek caddesi olan İstiklal caddesinde bile bir misyoner sokak çocuğuna yaklaşıp bir miktar para yardımı yaptıktan sonra misyonunu gerçekleştirebilmektedir. Yapılması gereken şey, sokak çocuklarının barınabileceği

²⁰⁹ *Zaman Gazetesi*, 23 Nisan 1999.

²¹⁰ *Yeni Şafak Gazetesi*, 3 Ocak 1998.

tesisleri bir an önce kurarak onları bir takım insanların sömürsünden kurtarmaktır.²¹¹

e. Çocuk Kulüpleri

14.11.1999 Pazar ayininde Kurtuluş kilisesi panosunda, 'Uğur Böceği Çocuk Kulübü'ne ait bir broşür vardı. Kulübe çocuk kaydını artırmak için hazırlanan bu broşür, uygulanacak programı da ihtiva ediyordu. Masallar (Mesih Masalları), Müzik (İlahiler) ve oyunların yanı sıra haftada bir kurtuluş kilisesinde toplanılacağı kayıtlıydı.

f. Şirket, Dernek ve Vakıflar

Misyonerler, faaliyetlerini kamufle edebilmek için şirket, dernek ve vakıflar kurmaktadırlar. İstanbul'da 'Gloria' ve Ankara'da 'Hunet' adlarıyla kurulan şirketler bunlardan sadece ikisidir. Koreli Hristiyanlar tarafından kurulan bu şirketlerin yüzde iki veya üç gibi sembolik oranları dışında bütünü yabancılara aittir.²¹²

Misyonerler kurdukları dernek ve vakıflarla faaliyetlerini koordine ettikleri gibi bu şekilde bazı alanlardaki faaliyetlerini de yoğunlaştırmaktadırlar. Ankara'da üyeleri Kurtuluş Kilisesi Hristiyanları ve Türk vatandaşlarından oluşan Kardelen Derneği bu amaçla kurulmuştur. Kurucuları arasında Alman, Hollanda, İngiltere, Amerika uyruklu yabancılar da bulunmaktadır. Bu dernek aracılığıyla 'Kifas' adıyla kurulan ortopedik aletler şirketine ekonomik destek sağlanmaktadır. Kifas'ın kurucusu Ken Erickson adlı bir yabancı iken karısı Norita Joy Erickson da Kardelen

²¹¹ *Yeni Şafak Gazetesi*, 5 Ocak 1998.

²¹² Poyraz, age, s. 27-30.

Derneğinin mali saymanıdır.²¹³ Bununla birlikte Kurtuluş Kilisesi Hristiyanları vakıf kurma çalışmalarını sürdürmektedirler.

3. Eğitim Kurumlarına Yönelik Faaliyetleri

Misyoner faaliyetleri yalnızca dini hedefleri olan bir hareket değil aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları olan bir tür nüfuz etme çabasıdır. Misyonerler kendilerini bu amaçlara ulaştıracak etkin faaliyetlerin eğitim kuruluşları vasıtasıyla gerçekleştirebileceğini çok iyi bilmektedirler. Çünkü, eğitim kuruluşları ideoloji, bilgi ve beceri aktarılan yerlerdir. Bu nedenle misyonerler, gittikleri her yerde misyonlarını gerçekleştirmek amacıyla çeşitli eğitim kuruluşları açmışlardır.²¹⁴

XIX. yüzyılın başlarında Osmanlı topraklarına akın eden misyonerler, toplumun her kesimindeki insanların eğitime olan ihtiyacını anlamışlardı. Eğitilmiş insanın azlığı, Tanzimat Fermanıyla da dile getirilmişti. Robert Kolejinin kurucusu ünlü misyoner Curus Hamlin bu ihtiyacı yazmış olduğu bir raporda dile getirmiştir. Misyoner Dwight de Boston'a yazdığı bir raporda Protestan cemaatinin Osmanlı ülkesinde gelecekteki etkinliğinin eğitim kuruluşlarına vereceği öneme bağlı olduğunu belirtmiştir. Tanzimat'ın getirdiği atmosferle Protestan cemaatinin Osmanlı Devletince tanınmış olması misyoner okullarının zamanla çoğalmasını sağlamıştır.²¹⁵

XIX. yüzyılda Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren misyoner okullarından bazıları şunlardır: Robert Koleji (1840), Suriye Protestan Koleji, Antep Merkezi Türkiye Koleji (1876), İzmir Amerikan Kız Koleji, Sivas Öğretmen Koleji, Van Amerikan Koleji, Tarsus Aziz Paul Koleji (1888), İstanbul Kız Koleji (1890), İzmir Uluslar arası Koleji (1903), Antep Orta Anadolu Koleji, Maraş Orta Türkiye Koleji

²¹³ Poyraz, age, s. 34-37.

²¹⁴ Kocabaşoğlu, age., s. 23-24.

²¹⁵ Kocabaşoğlu, age., s. 77-79.

(1882), Harput Fırat Koleji (1878), Merzifon Anadolu Koleji (1886). 1900'lü yıllarda Osmanlı devleti sınırları içinde 147 misyoner okulunda (ilkokul, ortaokul, ilahiyat ve kolej) toplam 17556 öğrencinin eğitim gördüğü tesbit edilmiştir.²¹⁶

Misyonerler, bugün de örgün ve yaygın eğitim vasıtasıyla amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadırlar. Ülkemizde kurdukları okul ve kolejler, yabancı dil kursları, çocuk kulüpleri misyon amacına hizmet etmektedir. Bütün bunlara ilmi nitelikli araştırmalar, konferanslar, paneller ve yayın organlarında yayımlanan eğitim amaçlı programlar ilave edilebilir.

Mesih İnancıları da Türkiye'de yeni sayılabilecek bir bağımsız Protestan cemaati olarak eğitim faaliyetlerine önem vermektedir. Henüz özel okul veya üniversite açabilecek güce ulaşamayan Mesih İnancıları, mevcut eğitim kurumlarına sızarak etkin olmaya çalışmaktadırlar. Bu çerçevede özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir illeri başta olmak üzere bazı illerde bulunan üniversite öğrencilerini hedef almaktadırlar.

a. Üniversitelerdeki Faaliyetleri

Kurtuluş Kilisesi'nin müdavimi olan 25-30 civarındaki Mesih İnancısının büyük bir kısmını üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Üniversite öğrencileri, kilisenin bütün faaliyetlerinde aktif rol almakta ikinci büyük çoğunluğu oluşturan yabancı inanlılar ise geri planda kalmaktadır. Çoğunluğu Türk uyruklu bu öğrenciler, kilise içi ve dışı faaliyetleriyle İsa Mesih Topluluğu'nu ayakta tutan en büyük unsuru oluşturmaktadırlar.

²¹⁶ Kocabaşoğlu, *age.*, s. 157-205.

01/8/1999 Pazar âyininde tanıştığım Amerikalı Kenan (Cane)'a mesleğini sorduğumda, önceden ODTÜ'de öğretim görevlisi iken daha sonra kendi işini kurduğu cevabını verdi. Yine 15/8/1999 Pazar âyininde tanıştığım Amerikalı Robert da ODTÜ'de linguistik (dil bilimi-İngilizce) dalında öğretim görevlisi olduğunu söylemişti. Bir süre sonra Robert, sözleşmesinin yenilenmemesinden yakınıyor ve bundan sonra Amerika bağlantılı olarak kuracakları bilgisayar programcılığı üzerinde çalışacağını söylüyordu.

b. Dil Kursları

Türkiye'deki Mesih İnancılıları içinde çok sayıda yabancı uyruklu insan bulunmaktadır. Bu yabancı uyruklu Mesih İnancılıları arasında Üniversitelerde görevli yabancı dil eğitmenleri bile vardır. Bunlar, bazı üniversitelerde sözleşmeli olarak çalışmakta genellikle birkaç yıl içinde işlerine son verilmektedir. Bu kişiler çalıştıkları üniversitelerde Hristiyanlık propagandası yapabilmekte öğrencileri kiliseye çekmektedirler. Bu amaçla bazı öğrencilere özel dil kursu bile vermektedirler.

4. Bölücü Faaliyetler

Başlangıçta dini gayelerle dünyanın birçok yerinde faaliyet gösteren Hristiyan misyonerleri zamanla değişik düşünce ve emellere de hizmet etmişlerdir. İngiliz Sömürgeler Bakanlığı, Müslümanları parçalamak ve bütün İslam topraklarını sömürgeleştirmek için misyonerleri ajan olarak kullanmıştır. Böylece misyonerler,

İslam ülkelerindeki Hristiyan batı emperyalist hareketinin öncüleri olmuşlardır. Bu gayeyle öncelikle Müslümanların zayıf noktalarını tespit etmeye çalışmışlardır.²¹⁷

İslam'ın bütün yönleriyle Müslümanlara menfaat sağladığını gören misyonerler İslam hakkındaki cehaletin devamlılığını sağlama gayretine girmişlerdir. Alevî-sünnî, laik-antilaik, Türk- Kürt, Türk- İran, yönetim- halk ihtilafı, maneviyatsızlık, bilgisizlik, şuursuzluk, sosyal ve ekonomik çöküntüler vb. negatif unsurları tespit ederek istismara başlamışlardır.²¹⁸

Bütün bunları gerçekleştirebilmeleri amacıyla misyonerlere şunlar tavsiye edilmiştir:

- 1- İhtilafı yerleştirmek.
- 2- Eğitim faaliyetlerini durdurmak veya bozmak.
- 3- Zühdü tavsiye ederek dünya işlerinden el çektirmek.
- 4- Yönetimin baskı ve diktatörlüğünü devam ettirmek.
- 5- Yol kesici ve hırsızları cezalandırmaktan alıkoymak.
- 6- Kaderciliği yaygınlaştırmak.
- 7- Anarşi ve terörü desteklemek.
- 8- İktisadi çöküntüyü sağlamak.
- 9- Devlet adamlarını fesat, içki, kumar ve müsrifliğe alıştırmak.
- 10- Irkçılık, milliyetçilik ve bölgecilik taassubunu körüklemek.
- 11- Kumar, zina ve domuz etini yaymak.
- 12- Kadını tahrik edip örtüsünü açmasına sebep olmak.
- 13- Camii imamlarının fasık olduklarını yaymak.

²¹⁷ İngiliz Casusu Mr. Hempher'in Misyonerlik Faaliyetleri, s. 13.

²¹⁸ İngiliz Casusu Mr. Hempher'in Misyonerlik Faaliyetleri, s. 56-58.

14- Müslümanlara hürriyet sevgisini aşilayarak herkesin dilediğini yapabileceğini lanse etmek.

15- Çocukları aile terbiyesinden uzaklaştırmak.

16- İslam'ın yayılması ve Müslüman olma faaliyetlerini kati surette engellemek.

17- Hayır müesseselerinin faaliyet alanları kısıtlamak ve devlete ait hale getirmek.

18- Müslümanları Kur'an hakkında şüpheye düşürmek.²¹⁹

Misyonerler, inanç ve mezhep ayrılıklarını körüklerken oryantalizmin verilerinden yararlanmışlardır. Çünkü oryantalistlerle misyonerler aynı gayeleri paylaşmaktadırlar. Oryantalizm, Müslümanların inançlarını tahrip etmek, fikir binalarını yıkmak için İslam dünyasına gelen misyoner ve sömürgeci güçlere ilmî teçhizat üreten manevi bir maden ve fabrikadır.²²⁰

Misyonerler, 19. yy Osmanlı İmparatorluğu'nda azınlık milliyetçiliğinin uyanmasında önemli rol oynamışlardır. Açtıkları kolej, hastane, dini kurumlar ve yayın organlarıyla ülkeyi kuşatan misyonerler, azınlıkların Osmanlı'dan ayrılmalari için zemin hazırlamışlardır. Bu konuda özellikle Amerikan misyonerleriyle İngiliz misyonerleri etkili olmuşlardır. Başlangıçta Yahudileri Hristiyanlaştırmak için Osmanlı topraklarına gelen misyonerler, Ermeni, Rum, Bulgar ve Arapları keşfetmişlerdir. Daha sonraki yıllarda, çalışma metotlarında da görüleceği gibi evvela bu grupların dillerini, dinlerini, sosyal ve etnik durumlarını, birbirleriyle münasebetlerini, psikolojilerini ve problemlerini öğrenmişlerdir. Onlara kendi dilleriyle mesajlarını ulaştırabilmek için o diller üzerinde çalıştılar, gramerlerini

²¹⁹ İngiliz Casusu Mr. Hempher'in Misyonerlik Faaliyetleri, s. 60-68.

²²⁰ Selahattin Sönmezsoy, Kur'an ve Oryantalistler, Ankara 1998, s. 26-27.

yazdılar ve İncil'i o dillere çevirdiler. Her etnik grubun kendi dillerinde çıkardıkları dergi, gazete ve kitap gibi yayınlarla milliyetçilik duygularını körüklediler. Bütün bu faaliyetler azınlıkların birer birer Osmanlı bünyesinden ayrılmalarıyla sonuçlandı.²²¹

Dün olduğu gibi bugün de misyonerler inanç, düşünce ve etnik ayrılıkları körükleyerek terörist faaliyetlere destek vermektedirler. Sunî gündemlerle Laik-antilaik, alevi- sünni, Türk- Kürt karşıtlığını her fırsatta körükleyerek çatışma ortamı yaratmaktadırlar. Özellikle Kürt sorunu adı altında olmayan sorunları gündeme getirerek Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölünmez bütünlüğüne zarar vermeye çalışmaktadırlar. Bu çerçevede İzmir polisi Buca'da Kürt kökenli üniversite öğrencilerine yüzer dolar dağıtan dört Amerikalıyı yakaladı. Basmane'deki Bodrum Otel'de on iki Amerikalı dokümanlarla birlikte yakalandı. Türkçe İncillerle birlikte Güney doğu Anadolu'yu içeren broşürler bulundu. İstihbarat raporlarına göre misyonerlerin Türkiye ve Kuzey Irak'taki Kürtlere yöneldikleri, baskı gördüklerini, kendi dillerini özgürce kullanamadıklarını, Hristiyan olurlarsa yasakların kalkacağı yönünde propaganda yaptıkları belirtildi.²²²

Kuzey Irak ve Güney Doğu Anadolu'daki Kürt halkını hedef alan misyonerler, yardım adı altında her yere ulaşmaktadırlar. Ana dilleri gibi Kürtçe konuşan misyonerler, kalp grafiğinden kürtaja kadar birçok sağlık hizmetinin yanında küçük problemleri de çözmeye çalışıyorlar. Okuma-yazma bilmeyenlere yardımcı olurken, ABD'de altı aylık kurslar da ayarlıyorlar. Bu faaliyetlerini genelde Kızılhaç ve Protestan Kiliseler birliğinin yardım amaçlı organizasyonları içinde

²²¹ Ayten Sezer, "Türkiye'deki Azınlık Milliyetçiliğini Destekleyen Yayınlar", *Türk Yurdu*, Ankara Mart-Mayıs 1999, XIX, sayı: 139-141, s. 63-66; Ömer Turan, "Amerikan Protestan Misyonerlerinin Bulgar Milliyetçiliğine Katkıları, 12. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1994, III/1097-1109; Erdal İlter, *Ermeni Kilisesi ve Terör*, Ankara 1996, s. 29.

²²² *Star Gazetesi*, 30 Temmuz 1999, "Bölücü Havariler", s. 1 ; *Akşam Gazetesi*, 22 Nisan 2002, Şimdi de Kürtçe İncil Dağıtıyolar, s.1, 13.

gerçekleştiriyorlar. Bütün bu maskeli faaliyetlerle birlikte misyonlarını gerçekleştirme fırsatı buluyorlar. Kitabı Mukaddes Şirketi ve Dünya Kiliseler Birliği tarafından hazırlanan Kürtçe İncil, video kasetleri ve ‘İncil’de Kürtler’ gibi konuların işlendiği kitapları dağıtıyorlar. İslamiyet aleyhine propaganda yaptıkları gibi Osmanlı ve Türk düşmanlığını aşılama çalışıyorlar. Amaç bölgedeki kaosu artırarak devam etmesini sağlayarak siyasi ve kültürel gelişmeleri Hristiyan batı devletleri lehine çevirmektir.²²³

Misyonerler, Güney Doğu Anadolu’da özellikle cehaletin ve katı geleneklerin çokça görüldüğü yerlerde faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadırlar. Katı gelenekler yüzünden birçok genç kızın intihar etmesiyle gündeme gelen Batman, bir müddet sonra Kurtuluş Kilisesi misyonerlerinin faaliyet alanı haline gelmiştir. İnsanların içinde bulundukları psikolojik bunalımları değerlendirerek onlara yaklaşmaya çalışan misyonerler özellikle sorunlu bölgelerde hemen çoğalmaktadırlar.²²⁴

²²³ M. Necati Özfatura, “Kuzey Irak’taki Kürtlere Hristiyanlık Çengeli”, *Türkiye Gazetesi*, 26 Aralık 1998, s. 9.

²²⁴ *Milli Gazete*, 7 Kasım 2000, “Misyonerler Cirit Atıyor”, s. 20.

SONUÇ

“Mesih İnanlıları” ismi Türkiye’de bulunan Protestan mezhepleri tarafından kullanılmaktadır. Özellikle herhangi bir Protestan mezhebine bağılı olmayıp, kendilerini Bağımsız Protestan Kiliseleri olarak tanıtan Hıristiyan gruplar bu ismi öncelikli olarak kullanmaktadır. Mesih İnanlıları ismi, Hıristiyan kelimesinin Türkçe’ye çevrilmiş halidir. Çeşitli Protestan mezheplerine mensup kiliseler ve özellikle Bağımsız Protestan Kiliseleri, Hıristiyan kelimesini kullanmamak için bu tabiri ortaya atmışlardır. Mesih İnanlıları ismi, mezhep anlayışına sahip Protestanlar tarafından kullanıldığında reformcu bütün Protestanlar kastedilmektedir. Ancak, Bağımsız Protestan Kiliseleri, bu ismi herhangi bir mezhebe tabi olmayıp sadece İsa Mesih’e bağılı olduklarını ima etmek amacıyla daha çok kullanmaktadırlar. Onlara göre, kilisenin başı İsa Mesih’tir. Herhangi bir Hıristiyan mezhebi gibi kilise yönetiminde hiyerarşik bir yapıyı benimsemek, İsa Mesih’in önderliğini inkar etmektir.

Bağımsız Protestan Kiliseleri, yerel kilise bünyesinde oluşturulacak yönetim dışında herhangi bir otorite kabul etmediklerini iddia etmektedirler. Ancak, gerçekte bu iddialarının doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü, bu kiliseler diğer ülkelerden gelen yabancı misyonerlerin gayretleriyle kurulmuştur. Bazı kiliselerin başında halen yabancı misyonerler bulunmaktadır. Bu misyonerler, yurtdışında bulunan bağılı oldukları kiliselerin maaşlı elemanlarıdır. Ayrıca Türkiye’deki Bağımsız Protestan Kiliseleri, Temsilciler Heyeti tarafından yönetilmekte dolayısıyla Dünya Bağımsız Protestan Kiliseleriyle bu heyet kanalıyla bağlantı kurmaktadır. Bu gerçekler, bağımsızlık iddialarıyla çelişmektedir.

Bağımsız Protestan Kiliseleri, esasta diğer Protestan mezhepleriyle aynı inancı paylaşmaktadır. İznik ve Kadıköy Konsillerinde kabul edilen inanç bildirgelerini benimserler. Bununla birlikte farklı uygulama ve öncelik tercihindan ortaya çıkan prensipler Bağımsız Protestan Kiliselerinin oluşumunu sağlamıştır.

Mesih İnanlıları için bütün konularda tek ölçü Kitabı Mukaddes olduğu gibi örnek alınması gereken model de havarilerin içinde bulunduğu ilk Hristiyan topluluğudur. İnanlılar, Kitabı Mukaddes'te anlatılan ve ilk Hristiyan topluluğu tarafından sadelikle uygulanan saf Hristiyanlığı yakalama arzusundadırlar. Kitabı Mukaddes'in yanılmazlığı prensibi Mesih İnanlıları'nın en önemli ilkesidir. İncil'in mutlak doğruluğunu kabul ettikleri için yapılan İncil yorumlarını reddederler. Onlara göre hiçbir Kilise Kitabı Mukaddes'i yorumlamak bahanesiyle kendi görüşlerine yer veremez. Ayrıca İncil'i anlamak ve yorumlamak sadece bazı Kilise mensuplarının tekelinde değildir. Bütün insanlar olduğu şekliyle İncil'i anlayabilirler. Mesih İnanlıları İncil'e yaptıkları bu vurgu nedeniyle İncilci kiliseler olarak adlandırılmışlardır.

Mesih İnanlıları, Katolik, Ortodoks ve Protestan mezhepleri bünyesinde zamanla oluşan geleneklere şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Kilise-devlet ilişkisi, kilise hiyerarşisi, ikonlar, günah çıkartma, bebek vaftizi, Komünyon'un yanlış yorumlanması, ölümler için dua etme, araf(ara ateş), Kilise önderlerinin ayinlerde özel elbiseler giymeleri, ayinlerin klişeleşmiş dua ve cümlelerle gerçekleştirilmesi konularını birer gelenek olarak nitelendirilip reddederler.

Mesih İnanlılarının üzerinde durdukları diğer bir konu, İsa Mesih'in ikinci kez geleceğı ve bin yıllık Tanrı krallığını kuracağına olan inançtır. Bütün Hristiyan mezhepleri tarafından farklı yorumlarla kabul edilen bu inanç, Mesih İnanlılarında

daha çok ön plana çıkmaktadır. Mesih İnanlılarına göre İsa Mesih ikinci kez gelmeden önce ortamın uygun hale getirilmesi gerekmektedir. İnanca göre İsa Mesih, İnanlılar tarafından manevi bir birlik kurulduktan sonra yeryüzüne gelecektir. Bu inanç, Mesih İnanlıları Cemaatı'nın propagandalarında ve örgütlenmelerinde sık sık üzerinde durulan bir konudur. Yeryüzüne ikinci kez gelecek olan İsa Mesih, şeytanı bin yıllık süre için zincire vuracak ve sadece inananların katılabileceği Tanrı krallığını kuracaktır. Bu krallığa kötülük yaklaşamayacak ve inananlar mutlu bir hayat süreceklerdir. Bin yılın sonunda serbest bırakılan şeytan, her tarafı fesada verecek, sonrasında yargı süreci başlayacaktır.

Bütün Hıristiyan mezheplerinde olduğu gibi Bağımsız Protestan Kiliseleri de misyoner faaliyetlerine büyük önem vermektedir. Amerika ve İngiltere'de ortaya çıkan hareket, günümüzde bütün dünya devletlerine yayılmaktadır. Türkiye'de henüz yeni sayılan Mesih İnanlıları Cemaatı, 1990'lardan itibaren İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerde açtıkları kiliselerde faaliyetlerine başlamışlardır. İş bahanesiyle ülkemize gelen Yabancı Mesih İnanlılarının gayretleriyle kurulan kiliselerin başına Türk Mesih İnanlıları geçirilmektedir. Kilise önderleri ve kilise faaliyetlerini yönetenler Türk'tür. Ancak, ayinlere katılanların çoğunluğunu yabancılar oluşturmaktadır. Türk, Ermeni ve Süryanilerin yanında Amerika, G. Kore, Romanya, Almanya, Kanada, İngiltere, Fransa, İskoçya, İran, G. Afrika uyruklu İnanlılar vardır. Türkiye'de Bağımsız Protestan Kiliseleri bünyesinde faaliyet gösteren Kiliseler şunlardır: İstanbul'da Beşiktaş Protestan Kilisesi, Bostancı Protestan Kilisesi, Türk Protestan Kilisesi, Üsküdar Protestan Kilisesi(30-50 kişi), Zeytinburnu Protestan Kilisesi(120 kişi), Güngören Protestan Kilisesi, Ortaköy İncil Kilisesi, Emmanuel Protestan Kilisesi, Türk-Uluslar arası Mesih İnanlıları Topluluğu(100-150 kişi),

İzmir’de Efes Protestan Cemaatı, İzmir İsa Mesih Cemaatı(70 kişi), Buca Hristiyan Topluluğu, Bursa Protestan Kilisesi, Antalya İncil Kilisesi, İsa Mesih Sevgi Topluluğu(Gaziantep), Antakya Protestan Kilisesi, Ankara Kurtuluş Kiliseleri(50-100), Batıkent Mesih İnancılıları, G. Koreli Mesih İnancılıları. Özellikle G. Koreliler, İstanbul ve Ankara’daki evlerinde yoğun faaliyet göstermektedirler.

Türkiye’deki Mesih İnancılıları birçok şekilde faaliyet göstererek kendilerini tanıtmaktadırlar. Kilise merkezli faaliyetleri öncelik arz eder. İnsanlarla bire bir diyaloga girmeye çalışırlar. Ulaşabildikleri insanlara Mesih inancını anlatıp ilgili yayınları verirler. Tanıtım amacıyla özellikle yılbaşlarında büyük otellerin salonlarında toplantılar düzenlerler. Basılı, işitsel ve görsel yayınları olabildiğince değerlendirmeye çalışırlar. Özürlülere, sokak çocuklarına ve depresyon geçiren insanlara yardım bahanesiyle yaklaşarak Hristiyanlık propagandası yaparlar. Çocuk Esirgeme Kurumlarıyla yakından ilgilenirler. Eğlence programları, tiyatro gösterileri ve tatil köylerine düzenlenen geziler, insanlara ulaşmak amacıyla sık sık başvurulacak yollardır. Eğitime önem verilir. Kilise mensuplarını yetiştirmek için İncil dersleri düzenlenir. Çocuk Kulüpleri açılır. Dil kursları vasıtasıyla üniversite öğrencilerine ulaşılır.

Türkiye’de henüz yeni bir Hristiyan hareketi olarak karşımıza çıkan Mesih İnancılıları Cemaatı, dar kadrosuyla misyonerlik faaliyetlerine devam etmektedir. Ancak, bu faaliyetlerinde başarılı olabilmeleri mümkün değildir. Türkiye topraklarında iki yüzyıldır devam eden misyoner faaliyetlerinde kayda değer sayıda Müslümanın Hristiyanlığı kabul ettiği görülmemiştir. Bu durum, manevî değerlerine sahip Müslüman-Türk halkının Hristiyanlığa ilgi duymadığını göstermektedir. Bunu çok iyi bilen misyonerler daha çok kültür emperyalizmi üzerinde durmaktadırlar.

Ö Z E T

Kurt, Selami, Mesih İnanlıları ve Türkiye'deki Faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Katar, 96s.

“Mesih İnanlısı” ve “İnanlılar Topluluğu” kavramları Türkiye’de bulunan Bağımsız Protestan Kiliseleri tarafından kullanılmaktadır. Bu kiliseler, Katolik, Ortodoks ve bazı Protestan mezheplerinin kilise yönetimi konusunda benimsedikleri hiyerarşik yapılanmayı kabul etmezler. Onlara göre, kilise yönetiminde hiyerarşik yapılanmayı kabul etmek, İsa Mesih’in başkâhinliğini reddetmektir. Kilise yönetimi konusundaki bu inançla birlikte, Hristiyan ve Protestan isimlerinin bazı nedenlerle kullanılmak istenmeyişİ Mesih İnanlılarının bu kavramı benimsemelerine neden olmuştur.

Bağımsız kilise anlayışını Kitabı Mukaddes’e ve ilk Hristiyan topluluğuna dayandıran Mesih İnanlıları, sürekli olarak bu iki unsura vurgu yapmaktadır. Bu köktenci özellikleri nedeniyle, son yüzyılın başlarında ortaya çıkan Hristiyan Fundamentalizminin öncüleri olmuşlardır. Dünyanın günahlılığı, İncil’in yanılmazlığı ve İsa Mesih’in ikinci kez geleceğı ilkelerine vurgu yapan Hristiyan Fundamentalizmi bir öze dönüş hareketini temsil etmektedir. İncil’e verdikleri bu önem dolayısıyla Mesih İnanlıları, İncil’ci topluluklar olarak da bilinmektedir.

Mesih İnanlıları, dünyanın her yerine yayılmak gayesiyle misyonerlik faaliyetlerine büyük önem vermektedir. Özellikle Amerika’da etkin faaliyet gösteren Mesih İnanlılarının son on beş yıl içinde ülkemizdeki faaliyetlerini de giderek artırdıkları görülür. Apartman altlarında açtıkları kiliseler ve misyonerlik faaliyetleriyle gündeme gelen Mesih İnanlıları, özellikle büyük illerde faaliyet göstermektedir. Onlar, kendilerini samimi birer Hristiyan olarak takdim ederek, ülke şartlarında yakaladıkları imkânlarla sempatican kazanmaya çalışmaktadırlar. Mesih İnanlıları yayın faaliyetleri, tanıtım ve eğlence programları, inanç turizmi bünyesindeki faaliyetleri, sokak çocukları, özörlöler ve âfetzedelere yönelik faaliyetleriyle misyonerlik faaliyetlerine devam etmektedirler.

ABSTRACT

Kurt, Selami, The Believers of Christ and Their Activities in Turkey, M.A. Thesis, Adviser: Ass.Prof.Dr. Mehmet Katar, 96p.

The concepts of "Believers of Christ" and "Community of Believers" are used by the Independent Protestant Churches in Turkey. These churches don't accept hierarchical structure adopted in the field of administration of churches by the Catholic, Orthodox and some Protestant denominations. According to them, to accept hierarchical structure in the administration of churches is to reject the headprophecy of the Jesus Christ. Together with this belief in the administration of churches, the believers of Christ did not want to use Christian and Protestant names; so they accepted this concept.

According to the Believers of Christ, independent church concept is based on the Holy Bible and the first Christian community that are continuously emphasized elements. Due to their fundamentalist characteristics, they became the vanguards of Christian fundamentalism emerged at the beginning of the 20th century. The sinfulness of the world, the infallibility of the Gospel and the rebirth of the Jesus Christ are the emphasized principles of the Christian Fundamentalism that represents a turn to the essence. Because of the importance given to the Gospel by the Believers of Christ, they are known as the community of Gospel.

The Believers of Christ pay great importance to missionary activities in order to spread their belief all over the world. They function especially in America. Also, their activities in Turkey are gradually increasing during the last fifteen years. The Believers of Christ, who take their place on the agenda by opening churches at the basements of buildings and by carrying out missionary activities, are functioning especially in big cities. They try to gain sympathizers by showing themselves as a sincere Christian as far as possible. The Believers of Christ carry on their activities within the framework of publication activities, advertisement and entertainment programmes, activities within the belief tourism and activities relating to homeless children, handicapped people and victims of disaster.

KAYNAKÇA

Abdulmesih, *İsa Kimdir?*, Sevgi Yayınları, Ankara 1995.

Abdulmesih, *Rab Doğruluğumuzdur*, Sevgi Yayınları, Ankara t.y.

Ana Biritanica Genel Kültür Ansiklopedisi, Editör Kurulu Başkanı: Philip W.Goetz,

“Fundamentalizm”, İstanbul 1994, XIII/44.

Aydın, Mehmet, “Misyonerlik Faaliyetleri ve Türkiye”, *Gençlik Dergisi*, 15 Mart-15

Nisan 1997, sayı: 61.

Aydın, Mehmet, *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 1993.

Aydın, Mehmet, *Dinler Tarihine Giriş*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 1996.

Barker, G., *O'nun İzinde Hristiyanlık ve Laiklik Tarihi*, Lütuf Yayıncılık, İstanbul 1985.

Bihlmeyer, K. – Tuchle, H., *I-IV. Yüzyıllarda Hristiyanlık*, Lütuf Yayıncılık, İstanbul 1972.

Bridges, Jerry, *Kutsallığa Doğru*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1997.

Reinhard Bonnke, *Ateşli Müjdecilik*, çev. Levent Kınran, İstanbul 1990.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, Editörler: Sefa Kılıçoğlu-Nezihe Araz, “Fundamentalizm”, İstanbul 1978, IV/878.

Calvin, John, *Kutsal Kitap Hristiyanlığı*, çev. Baturalp Bal, İstanbul 1999.

Cilacı, Osman, *Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1992.

Çelik, Mehmet, *Süryani Tarihi (I)*, Ankara 1996.

Çiçek, Kemal, “Hristiyanlık ve Müslümanlıkta Fundamentalizm Üzerine”, Türkiye Günlüğü, 35/ Temmuz-Ağustos 1995.

- Danielou, Jean, “Kilise’de Misyoner Düşünce”, çev. Abdurrahman Küçük, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXVII/101.
- Dawson, Christopher, *Batının Oluşumu*, çev: Dinç Tayanç, Dergah Yayınları, İstanbul 1976.
- De Amorim, Jorge, *Bana Tanrıyı Anlat*, çev. Funda Üçal, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti, İstanbul 1998.
- Demirci, Kürşat, *Dinler Tarihinin Meseleleri*, İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
- Dvornik, Francis, *Konsiller Tarihi İznik’ten II. Vatikan’a*, çev. Mehmet Aydın, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1990.
- Dünyanın En Önemli Öyküsü*, Kucak Yayıncılık, Ankara 1998.
- Eralp, Tunç, “Hristiyan Fundamentalizmi”, *İlim ve Sanat Dergisi*, İstanbul Mayıs 1995.
- Günay, M., *Gerçeklere Dönüş*, Sebat Matbaacılık, İstanbul 1984.
- Güngör, Ali İsra, “İkinci Vatikan Konsilinden Sonra Hristiyan-Müslüman İlişkileri”, *İslam’ın Bugünkü Meseleleri*, Türk Yurdu Yayınları, Ağustos 1997.
- Hatemi, Hüsrev, *Türk Edebiyatı*, “İnanç Safsatası Üzerine”, Ocak 1998, sayı: 291.
- İlter, Erdal, *Ermeni Kilisesi ve Terör*, Tarih Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara 1996.
- İngiliz Casusu Mr. Hempher’in Misyonerlik Faaliyetleri*, çev: Mehmet Can, Kamer Yayınları, İstanbul 1992.
- Kahraman, Ahmet, *Mukayeseli Dinler Tarihi*, Marifet Yayınları, İstanbul 1999.
- Katar, Mehmet, *Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’da Tövbe*, Töre Basın Yayın ve Dağıtım Ltd. Şti., Ankara 1997.

- Keskin, Abdalbaki, "Papalık Afrika'nın Dînî Haritasını Çıkartıyor", *Türkiye Günlüğü*, 30 Eylül-Ekim 1994.
- Kılıçoğlu, Safa - Nezihe Araz - Hakkı Devrim, "Misyonerlik", *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, İstanbul 1981, VIII/842-843.
- Lewis, C.S. , *İnanç Asıl Cevaplar Veren Hristiyanlığın Özü*, Çev.- İstanbul t.y
- Kocabaşoğlu, Uygur, *Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika*, 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğundaki Amerikan Misyoner Okulları, Arba Yayınları, İstanbul 1991.
- Köksal, Asım, *Hristiyanlık Propagandaları Dolayısıyla Açıklama*, Ankara 1982.
- Lozan, T.C. Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Siyaset Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara 1973.
- Madrigal, Carlos, *Ruhsal Armağanlar ve İmanlıların Hizmeti*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1997.
- Malkoç, Mustafa Numan, *Günümüzde İstanbul'daki Protestan Kiliseleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Marshall, Catherine, *Yardımcı*, çev. Hande Taylan, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 1999.
- Masdüsi, A. Abdullah, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Kalem Yayıncılık, İstanbul 1981.
- McDowell, Josh, *Marangoz'dan da Öte*, çev. Levent Kınran, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti, İstanbul 1997.
- Mesih İnanlıları'nın Türkiye'deki Hakları, Hukuki Bir Rapor, Ankara 1989.
- Michel, Thomas, *Hristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, Ohan Basımevi, İstanbul 1992.

- Milne, Bruce, *Tanrı Öğretisi*, çev. Levent Kınran, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 1995.
- Miroğlu, Yusuf, *Mesih ve Birlik*, Lütuf Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Naaman, Ghulam Masih, *Lütfum Sana Yeter*, çev. Kemal Kaya, Sevgi Yayınları, Ankara t.y.
- Nuss, P. Xavier - Demirel, Jur., Hakkı, *Hristiyan Öğretisi*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1994.
- Öskan, Ali Rafet, *Fundamentalist Hristiyanlık Yedinci Gün Adventizmi*, Seba Yayınları, Ankara 1998.
- Özbek, İhsan, *İman*, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti, İstanbul 1997.
- Özdağ, Muzaffer, "Medeniyetler Çatışması Üzerine", *Avrasya Dosyası Üç Aylık Uluslar arası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, (1), İlkbahar 1994.
- Pars Tuğlacı, "Misyonerlik", *Okyanus Ansiklopedisi*, b.y. 1980, VI/1986.
- Pılığ, Ahmet, "Prof. Dr. Nur Vergin'le Fundamentalizm Üzerine", *İlim ve Sanat Dergisi*, Mayıs 1995.
- Poyraz, Ergun, *Misyonerler Arasında Altı Ay*, Ankara 2001.
- Russell, Bertrand, *Din ve Bilim*, çev: Akşit Göktürk, Say Dağıtım Ltd. Şti., Ankara 1990.
- Russell, Bertrand, *Batı Felsefesi Tarihi*, çev: Muammer Sencer, Say Kitap Pazarlama, İstanbul 1983.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Kardelen Kitabevi, Isparta 1999.
- Schimmel, Annemarie, *Dinler Tarihine Giriş*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1955.

Sevta, Hakkı, *İmanlılar Topluluğu*, Zafer Matbaası, İstanbul 1983.

Sezer, Ayten, “Türkiye’deki Azınlık Milliyetçiliğini Destekleyen Yayınlar”, *Türk Yurdu*, Ankara Mart-Mayıs 1999, XIX.

Sırma, İhsan Süreyya, *Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri*, Beyan Yayınları, İstanbul 1991.

Sönmezsoy, Selahattin, *Kur’an ve Oryantalistler*, Fecr Yayınları, Ankara 1998.

Şimşek, M. Ali, *Rab’bin Sofrası*, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 1998.

Tozlu, Necmettin, *Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar*, Akçağ Yayınları, Ankara 1991.

Tuğcu, Tuncar, *Batı Felsefesi Tarihi*, Alesta Yayınları, Ankara 2000.

Turan, Ömer, “Amerikan Protestan misyonerlerinin Bulgar Milliyetçiliğine Katkıları, 12. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1994, III/1097-1109

Tümer, Günay - Küçük, Abdurrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.

Tümer, Günay, *Hristiyanlık ve İslam’da Hz. Meryem*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

Tümer, Günay, “İslam’a Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri”, *Diyanet Aylık Dergi*, Ankara Kasım 1995.

Türk Protestan Kilisesi, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 1995.

Türkiye Bağısız Protestan Kiliseleri Ortak Bildirgesi, broşür.

Üçal, Turgay, *Mesih’le Yaşamak Yeni İsa İnanlısının El Kitabı*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1994.

Üçal, Turgay, *Tanrı Çizgisi*, Kaya Basım Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti, İstanbul 1998.

Üçal, Turgay, *Pastörün Seyir Defteri*, İstanbul 2000.

Verwer, George, *Sevgi Devrimi*, Çev. Devrim Salman, İstanbul 2001.

Walker, L.Jeter, *Kutsal Kitap'ınız*, çev. Hande Taylan, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1999.

William, M. Miller, *Mesih İnanlılarının İnanç ve Uygulamaları*, Müjde Yayıncılık, İstanbul, t.y.

Withrow, Thomas, *Elçisel Kilise*, Çev. Baturalp Bal, İstanbul 1998.

Yarar, Erhan, "Uluslararası Medya, Terör, Oryantalizm ve Fundamentalizm", *İlim ve Sanat dergisi*, İstanbul Mayıs 1995.

Yıldırım, Suat, *Mevcut Kaynaklarına göre Hristiyanlık*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1988.

GAZETE HABERLERİ

"Allah'ın İşine Karışılmaz", *Akşam Gazetesi*, 9 Aralık 2000, s.16.

"Azerbaycan'da Hristiyan Bolşevizmi", *Yeni Şafak Gazetesi*, 20 Aralık 1996, s. 16.

"Bölücü Havariler", *Star Gazetesi*, 30 Temmuz 1999, s. 1.

"Bu Neyin Oyunu", *Akşam Gazetesi*, 21 Haziran 2000, s. 1.

"Efes'te Büyük Deprem Ayini", *Hürriyet Gazetesi*, 1 Ekim 1999, s. 2.

"Efes'te Müzik Ziyafeti", *Yeni Şafak Gazetesi*, 2 Ağustos 1999, s. 2.

"Hristiyan Misyonerler Müslüman Türkleri Parçalıyor", *Türkiye Gazetesi*, M. Necati Özfatura, 13 Kasım 1997, s. 3.

"Hristiyanlar İçin Linux", www.Hurriyet.com, 29 Eylül 1999, s. 1-2.

"İnanç Turizmi 2000'e Hazırlanıyor" *Ekonomik Trend*, 13 Nisan 1997, s. 34-35.

"İncili Hiç Okudunuz mu?" *Hürriyet Gazetesi*, 1 Ocak 2000.

"İşte Misyoner Tuzağı", *Yeni Şafak Gazetesi*, 5 Ocak 1998.

"Kafkasya'da Misyoner Faaliyetleri", *Türkiye Gazetesi*, 31 Mart 1998, s. 9.

- Kazak Gençlere Hristiyan İlgisi", *Hürses Gazetesi*, 26 Haziran 1997, s. 9.
- Kuzey Irak'taki Kürtlere Hristiyanlık Çengeli", M. Necati Özfatura, *Türkiye Gazetesi*, 26 Aralık 1998, s. 9.
- "Meşhur Dağıtımdan Herkese 2000 Yılı Hediyesi", *Hürriyet Gazetesi*, 2 Ocak 2000
- Misyoner Amerikalılar Sınırdışı", *Yeni Asır Gazetesi*, 31 Temmuz 1999, s. 1.
- Misyonerler Cirit Atıyor", *Akit Gazetesi*, 18 Şubat 2000, s. 11.
- Misyonerler Cirit Atıyor", *Milli Gazete*, 7 Kasım 2000, s. 20.
- Misyonerler Deprem Bölgesinde", *Yeni Şafak Gazetesi*, 27 Eylül 1999, s. 2.
- Misyoner Şirketler Sorusu", *Zaman Gazetesi*, 10 Şubat 1999.
- Misyonerlere Çocuk Esirgeme Desteği", *Yeni Şafak Gazetesi*, 4 Ocak 1998.
- Öğrenciye Kilise Daveti", *Türkiye Gazetesi*, 16 Aralık 1988, s. 6.
- SOS Çocuk Köyleri II", Abdurrahman Küçük, *Hergün Gazetesi*, 1 Mayıs 1997, s. 3.
- "Sokakta Misyoner Tuzağı", *Yeni Şafak Gazetesi*, 3 Ocak 1998.
- Sokak Çocukları", *Zaman Gazetesi*, 23 Nisan 1999.
- Şimdi de Kürtçe İncil Dağıtıyorlar", *Akşam Gazetesi*, 22 Nisan 2002.
- Uçakta Misyonerlik", *Türkiye Gazetesi*, 16 Şubat 1997.

İNTERNET SİTELERİ

www.İncil.com.

www.isamesih.org/kiliseler.

www.Kurtulus.org.

www.KutsalKitap.org.

www.Müjde.org.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
OKUL MANTASYON MERKEZİ

BROŞÜRLER

Türkiye Bağısız Protestan Kiliseleri Ortak Bildirgesi, broşür.

Kurtuluş Kiliseleri, broşür.